

Uchwała Nr XVII/302/20
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 30 czerwca 2020 r.

w sprawie przyjęcia złożonego przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego dokumentu pn. „Ocena zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego za 2019 rok”.

Na podstawie § 35 ust. 3 lit. a i ust. 4 Regulaminu Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjętego Uchwałą Nr III/21/99 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 4 lutego 1999 r. z późn. zm., w związku z art. 16a ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2019 r., poz. 1507, z późn. zm.), uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się złożony przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego dokument pn. „Ocena zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego za 2019 rok” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Sejmiku Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Bernadeta Hordejuk

Załącznik do uchwały Nr XVII/302/20
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 30 czerwca 2020 r.

**Zarząd Województwa
Warmińsko-Mazurskiego**

Ocena zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego za 2019 rok

Opracowanie:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-
Mazurskiego w Olsztynie
Biuro ds. pomocy i integracji społecznej

Olsztyn, czerwiec 2020 r.

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	3
WPROWADZENIE	5
1. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH I POWIATACH.....	7
1.1. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej	7
1.2. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia	13
1.3. Gmina – zadania ośrodków pomocy społecznej	19
1.4. Powiat – zadania powiatowych centrów pomocy rodzinie	21
1.5. Inne rodzaje pomocy i świadczeń	24
1.6. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia	27
1.7. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	37
1.8. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego	40
1.9. Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	44
1.10. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia.....	46
2. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W KONTEKŚCIE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO	50
2.1. Opracowywanie i wdrażanie programów wojewódzkich	50
2.2. Organizowanie kształcenia kadr pomocy społecznej.....	60
3. REKOMENDACJE DOTYCZĄCE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM	66
SPIS MAP, TABEL I WYKRESÓW	76

WYKAZ SKRÓTÓW

Skrót	Wyjaśnienie
CAS	Centralna Aplikacja Statystyczna
CIS	Centrum Integracji Społecznej
DDP	Dzienny Dom Pomocy
DEFS	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
DEFRR	Departament Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
DPS	Dom Pomocy Społecznej
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
ES	Ekonomia Społeczna
KIS	Klub Integracji Społecznej
MKIS	Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
MRPiPS-03	Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej (w tym Miejski, Miejsko-Gminny i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej)
OZPS	Ocena Zasobów Pomocy Społecznej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PO WER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
RDP	Rodzinny Dom Pomocy
RPO WiM 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy
WMOA	Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie
WPRES	Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej

Jeżeli w dokumencie jest mowa o:

- ustawie o pomocy społecznej** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 ze zm.);
- ustawie o zatrudnieniu socjalnym** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 176, ze zm.);
- ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 821, ze zm.);
- ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1482, ze zm.);
- ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426, ze zm.);

6. **ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218);
7. **ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2019 r. poz. 688, ze zm.);
8. **ustawie o świadczeniach rodzinnych** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 111);
9. **ustawie o dodatkach mieszkaniowych** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 2133);
10. **ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2020 r. poz. 808);
11. **ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1373 ze zm.);
12. **ustawie o systemie oświaty** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2019 r. poz. 1481, ze zm.);
13. **ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407);
14. **ustawie o samorządzie województwa** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2019 r., poz. 512, ze zm.);
15. **ustawie o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U. z 2017 r., poz. 2092, ze zm.).

WPROWADZENIE

Uchwalona w marcu 2011 roku przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej nowelizacja ustawy o pomocy społecznej nałożyła obowiązek sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej przez samorządy gmin, powiatów i województw. Zadanie to, w sposób bezpośredni, realizowane jest przez: ośrodki pomocy społecznej (OPS), powiatowe centra pomocy rodzinie (PCPR) i regionalne ośrodki polityki społecznej (ROPS).

Gmina, powiat i samorząd województwa opracowują ocenę zasobów w oparciu o analizę sytuacji społecznej i demograficznej. Dokument ten powinien zawierać szczegółowe informacje dotyczące lokalnych zasobów, a w szczególności: infrastruktury, kadry, nakładów finansowych na zadania pomocy społecznej czy działalność organizacji pozarządowych oraz informacje o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Ocena zasobów powinna zostać przedstawiona przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa. Następnie samorząd województwa zobligowany jest do przekazania oceny zasobów pomocy społecznej właściwemu wojewodzie do 31 lipca każdego roku. Ocena wraz z rekomendacjami ma być podstawą do planowania budżetu na rok następny.

Opracowana aktualnie już po raz dziewiąty ocena zasobów pomocy społecznej stanowi podstawę dla przedkładanych radom gmin, powiatów i sejmikowi województwa wniosków i rekomendacji do podjęcia priorytetowych działań celem zabezpieczenia potrzeb mieszkańców województwa w obszarze pomocy i integracji społecznej. Ma to szczególne znaczenie w kontekście aktualnego, jak i nowego okresu programowania. Dlatego też dobra diagnoza posiadanych zasobów pomocy społecznej w województwie, jak również określenie na jej podstawie istniejących deficytów, pozwoli na zaplanowanie regionalnych oraz lokalnych, długofalowych działań m.in. w obszarze wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Formularz oceny zasobów pomocy społecznej składa się z kilkunastu części dotyczących m.in.: danych o sytuacji demograficznej i społecznej, danych o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej, danych o zasobach infrastrukturalnych pomocy społecznej oraz wskaźników służących ocenie wybranych świadczeń czy zjawisk społecznych. Drugą część dokumentu stanowi informacja nt. działań w obszarze polityki społecznej realizowanych na poziomie samorządu województwa przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Ocena zasobów pomocy społecznej kończy się wnioskami i rekomendacjami jakie wypływają z zaprezentowanych danych wojewódzkich w obszarze pomocy i integracji społecznej w roku 2019. Przy opracowaniu oceny zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego, obok informacji z gmin i powiatów zawartych w sprawozdaniach jednostkowych, wykorzystano dane własne oraz m.in.: dane z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego, GUS-u, Wojewódzkiego Urzędu Pracy oraz ze sprawozdania MRPiPS-03R a także z dodatkowych ankiet wypełnianych przez ops-y/pcpr-y w systemie Lime. Część danych, których nie udało się pozyskać, pozostała na poziomie 2018 roku.

Do opracowania ww. dokumentu przez jednostki samorządu terytorialnego od początku wykorzystywane jest narzędzie elektroniczne osadzone w Centralnej Aplikacji Statystycznej. Krótkie terminy nałożone przez ustawodawcę na wykonanie wojewódzkiej oceny zasobów pomocy społecznej wymagały aktywnego włączenia się do terminowego przekazania dokumentów przez gminy i powiaty. Ich kompletność była warunkiem wygenerowania sprawozdawczości na poziomie województwa. W 2020 roku, ze względu na ogłoszony od 20 marca 2020 r. do odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2

oraz rządowymi ograniczeniami wprowadzonymi rozporządzeniami i komunikatami obowiązującymi na terenie całego kraju oraz późny termin publikacji narzędzia w systemie CAS (30 marca br.) gminy i powiaty zakończyły przekazywanie sprawozdań na poziom województwa w oparciu o to narzędzie w dniu 11.05.2020 r.

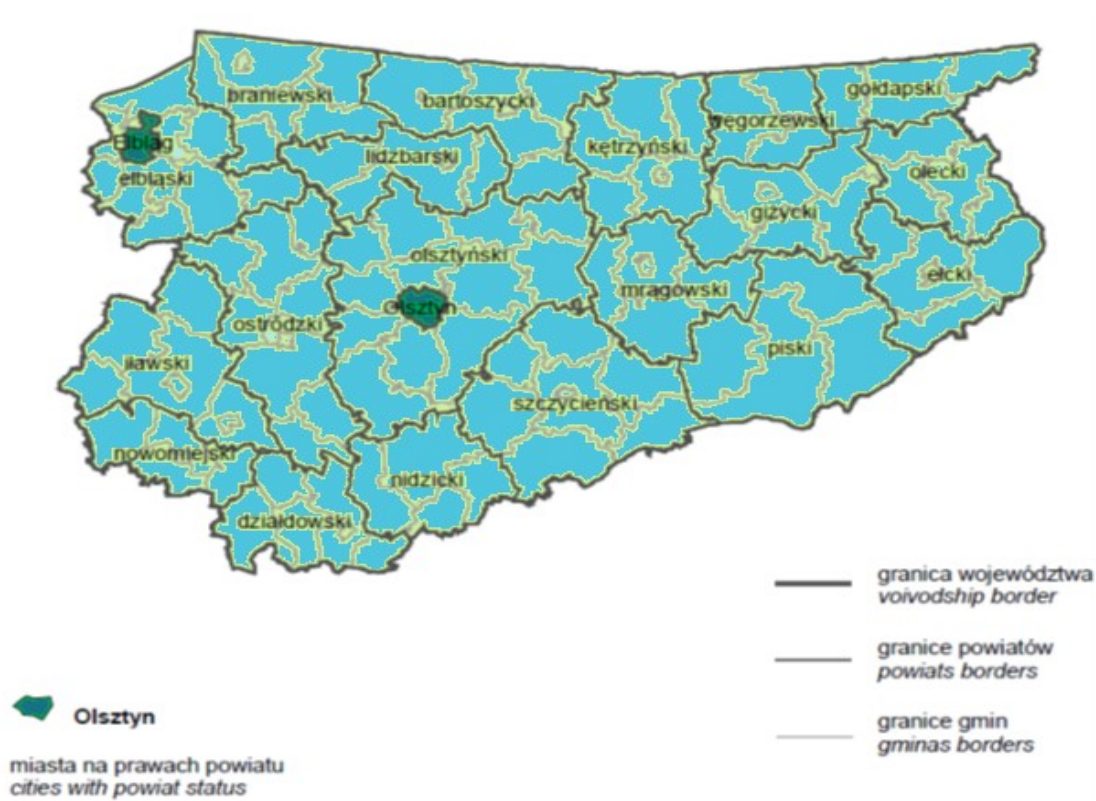
Na tej podstawie, zgodnie z art. 21 pkt 8 ustawy o pomocy społecznej, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej sporządził wojewódzką ocenę zasobów pomocy społecznej za rok 2019 – z uwzględnieniem kwestii oraz problemów społecznych wynikających ze Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku. Dane z wojewódzkiej OZPS posłużą do opracowania Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030.

1. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH I POWIATACH

1.1. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej

Województwo warmińsko-mazurskie leży w północno-wschodniej części kraju, jest czwartym co do wielkości województwem w Polsce i zajmuje obszar 24 173,47 km², co stanowi 7,7% całkowitej powierzchni państwa.

Mapa 1. Podział administracyjny województwa warmińsko-mazurskiego w 2019 roku

Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie

Województwo warmińsko-mazurskie podzielone jest na 21 powiatów, w tym 19 powiatów ziemskich oraz 2 powiaty grodzkie (m. Olsztyn i m. Elbląg). Na terenie województwa znajduje się 116 gmin, w tym 16 gmin miejskich, 33 gminy miejsko-wiejskie oraz 67 gmin wiejskich.

LUDNOŚĆ

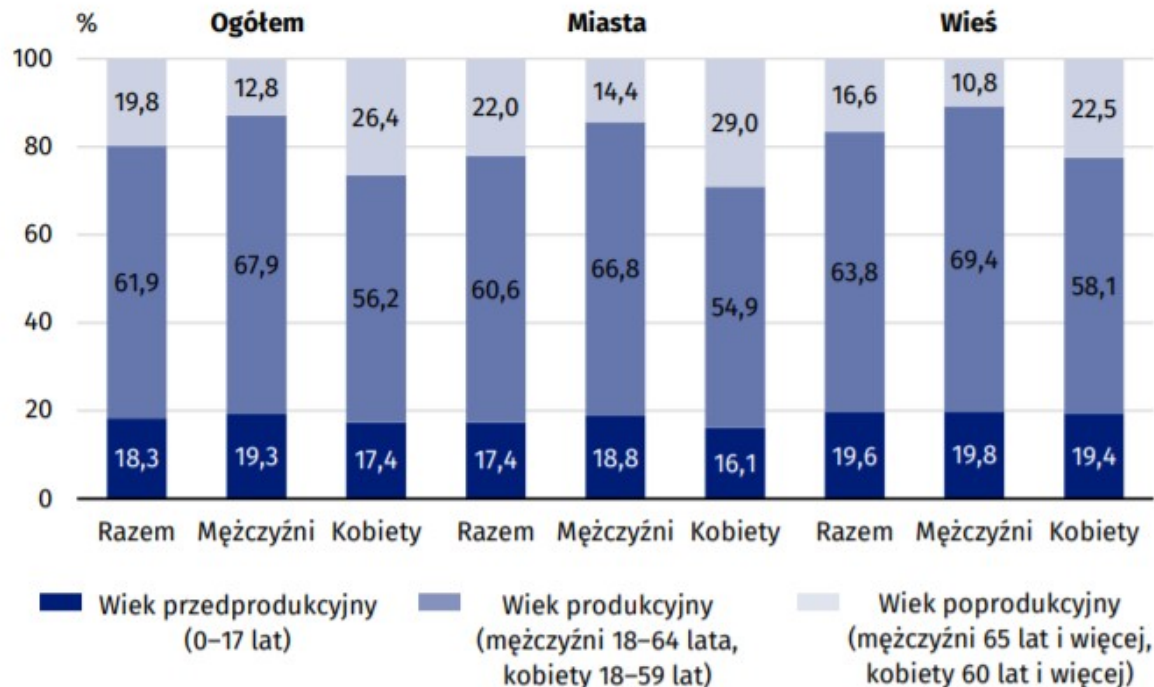
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego pod koniec 2019 roku **województwo zamieszkiwało 1 422 737 osób**¹. Wśród mieszkańców przeważały kobiety (stanowiły 51,1% populacji), ich liczba była wyższa od liczby mężczyzn o 30 919 osób. Z analizy struktury ludności województwa wynika², że w 2018 roku 18,3% mieszkańców to osoby do 17 roku życia.

¹ Dane uzyskane z GUS Olsztyn, na podstawie tabeli bilansowej: Stan, ruch naturalny i wędrowności ludności w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 roku (stan w dniu 31 XII 2019 r.).

² W niniejszym roku sprawozdawczym dane dotyczące struktury ludności pozyskano z Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2018, ponieważ dane za 2019 rok nie były dostępne w danym momencie. W związku z powyższym, pozostałe wartości, wskaźniki i obliczenia wskazane w podrozdziale Ludność niniejszego dokumentu, tworzone były w oparciu o dane z GUS na stan z 31.XII.2018 r.

Największą grupę osób – 61,9%, stanowiły osoby w wieku produkcyjnym. Z roku na rok **wzrasta liczba osób starszych** (kobiety w wieku 60 i więcej lat, mężczyźni w wieku 65 i więcej lat). W 2017 roku osoby te stanowiły 19,1% ogółu mieszkańców (274 250 osób), natomiast w 2018 roku liczba ta wzrosła aż o 3,1% (282 911 osób).

Wykres 1. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2018 r.

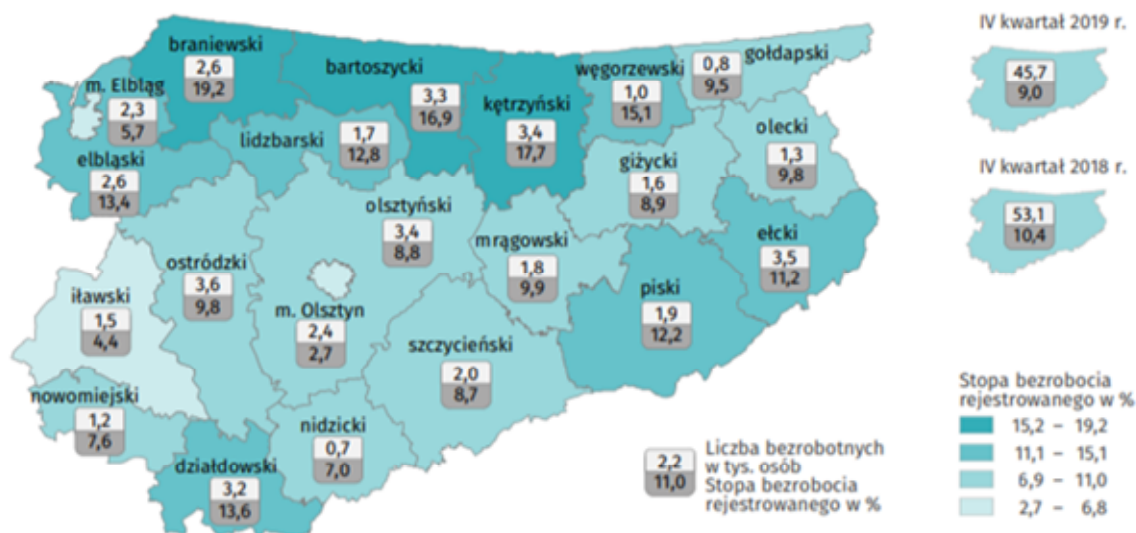
Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie

W województwie obserwuje się systematyczny spadek liczby ludności. W roku 2019 w stosunku do roku poprzedniego liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 0,4% (6 246 osoby). Stan ten odzwierciedla ogólnokrajowy problem demograficzny, jak również problem z migracją głównie osób młodych do innych regionów kraju, bardziej uprzemysłowionych oraz z lepszą „kondycją” rynku pracy.

RYNEK PRACY

Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim na koniec 2019 roku była najwyższa w kraju i osiągnęła wartość 9%, w pozostałych województwach nie przekraczała 7,9%, natomiast średnia wartość tego wskaźnika dla Polski wynosiła 5,2%. W porównaniu do 2018 roku w województwie warmińsko-mazurskim zanotowano spadek stopy bezrobocia o 1,4 punktu procentowego.

Mapa 2. Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r. wg powiatów

Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie

Dane dotyczące rynku pracy wskazują na spadek **liczby osób bezrobotnych**. W 2018 roku liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy wyniosła 53 141, natomiast w 2019 r. – 45 731, co oznacza, iż liczba osób zarejestrowanych w roku sprawozdawczym zmniejszyła się o 13,94% (7 410 osób) w stosunku do roku poprzedniego. Zmniejszyła się również **liczba osób długotrwale bezrobotnych** z 27 869 osób w 2018 roku do 22 439 w 2019 roku (tj. o 19,5%) oraz **liczba bezrobotnych ogółem z prawem do zasiłku** z 10 120 osób w 2018 roku do 9 018 osób w 2019 roku. Również **liczba osób bezrobotnych do 30 r.ż.** uległa zmniejszeniu z 14 224 osób w 2018 r. do 12 324 osób w 2019 r. (tj. spadek o 13,4%).

Strukturę bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim cechuje silny poziom różnicowania z uwagi na różne czynniki, tj. płeć, wiek bezrobotnych, miejsce zamieszkania i inne. Poniżej przedstawiono udział procentowy poszczególnych grup społecznych w ogólnej liczbie bezrobotnych województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2018-2019.

Tabela 1. Udział procentowy poszczególnych grup społecznych w ogólnej liczbie bezrobotnych województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2018-2019

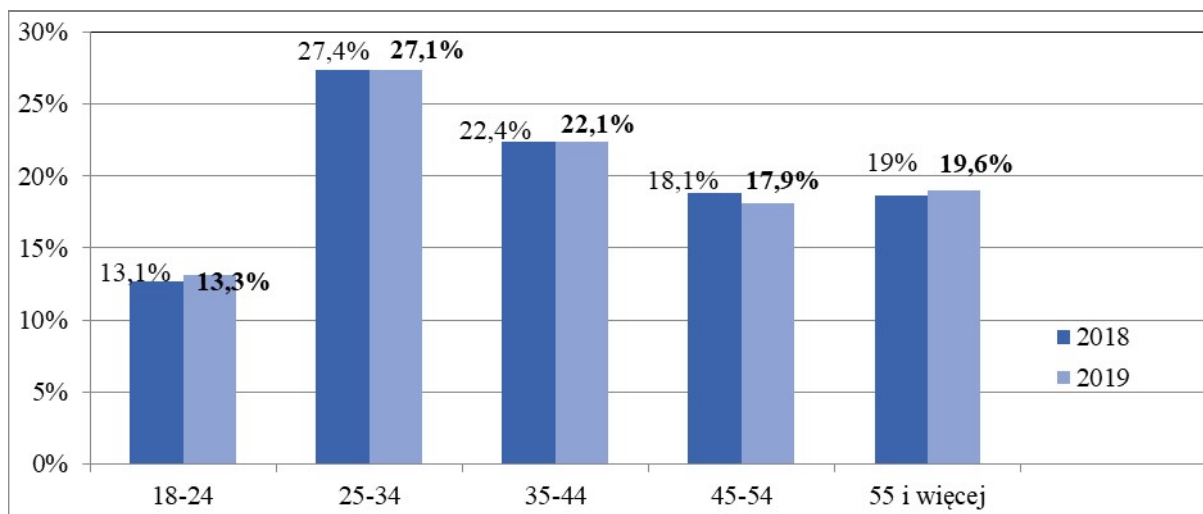
Wyszczególnienie	2018		2019	
	woj. warmińsko-mazurskie	Polska	woj. warmińsko-mazurskie	Polska
kobiety	57,8%	56,0%	58,0%	55,3%
zamieszkali na wsi	52,0%	46,2%	52,6%	46,8%
bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej	3,7%	2,3%	3,8%	2,0%
bezrobotni do 30 roku życia	26,8%	26,0%	26,9%	25,7%
długotrwale bezrobotni	52,4%	52,4%	49,1%	49,9%
bezrobotni 50+	28,4%	27,1%	28,6%	27,2%
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	33,5%	30,8%	32,5%	26,5%
bezrobotni niepełnosprawni	6,9%	6,3%	7,3%	6,6%

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, Bank Danych Lokalnych GUS

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli, blisko połowę osób pozostających bez pracy w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 roku stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, tj. zdolne do pracy oraz deklarujące chęć jej podjęcia, które w ciągu ostatnich dwóch lat będąc zarejestrowane w urzędzie pracy nie podjęły zatrudnienia na okres dłuższy niż 12 miesięcy. Grupa ta w 2019 roku stanowiła 49,1% ogółu osób bezrobotnych i zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 3,3 punktu procentowego. Większość osób bezrobotnych stanowiły kobiety – 58%, co więcej, w porównaniu do roku 2018 odsetek ten zwiększył się zaledwie o 0,2 punktu procentowego. Dużą grupę osób bezrobotnych stanowiły także osoby zamieszkałe na wsi – 52,6%. Spośród wszystkich grup społecznych przedstawionych w tabeli, odsetek osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi w województwie warmińsko-mazurskim najbardziej odbiega od wartości przyjętych dla Polski – 46,8%. Znaczną grupę stanowili również bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych – 32,5%. W stosunku do poprzedniego roku odsetek tej grupy zmniejszył się o 1 punkt procentowy.

Analizując strukturę osób bezrobotnych ze względu na wiek na Warmii i Mazurach w 2019 roku najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 25-34 lat – 27,1% ogółu. W stosunku do roku poprzedniego odsetek osób w tej grupie spadł o 0,3 punktu procentowego. Wśród bezrobotnych duży odsetek stanowiły osoby w wieku 35-44 lat – 22,1%, w wieku 45-54 lat – 17,9% oraz co zaskakujące w wieku 55 lat i więcej – 19,6%. Poniżej przedstawiono zmiany w strukturze bezrobotnych według grup wiekowych.

Wykres 2. Udział procentowy wybranych grup wiekowych w ogólnej liczbie bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2018-2019

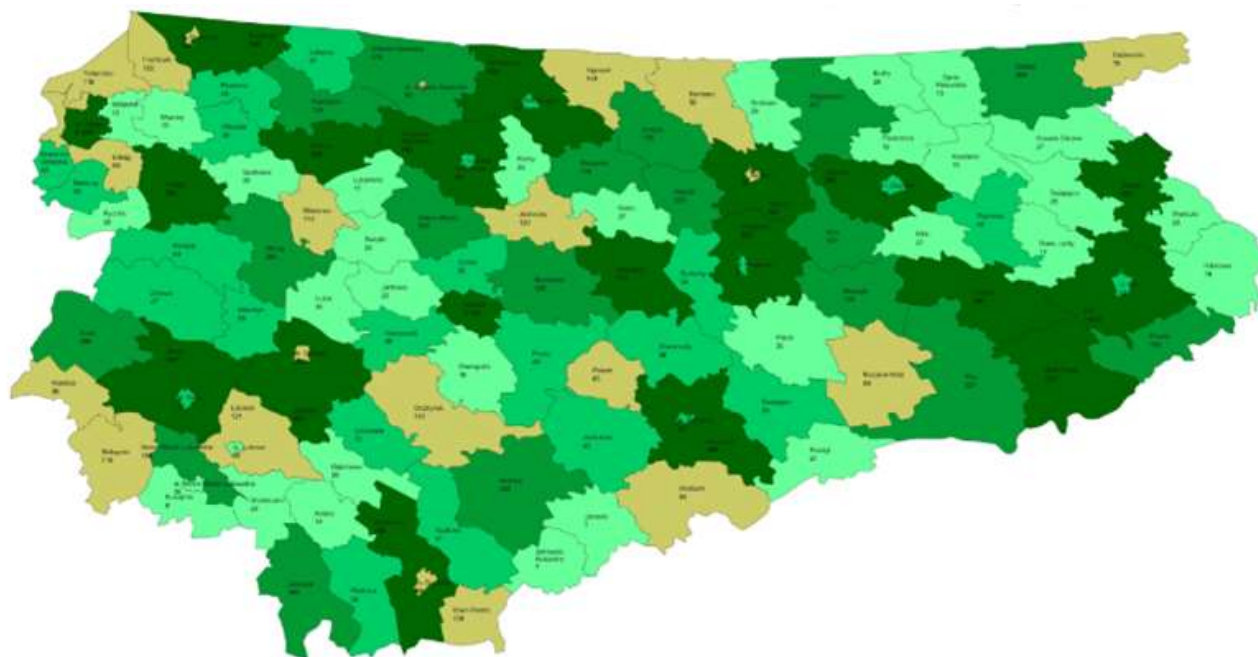

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, Bank Danych Lokalnych GUS

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

W 2019 roku w sprawozdaniu z wojewódzkiej oceny zasobów pomocy społecznej wykazano funkcjonowanie **27 308 mieszkań komunalnych** w zasobach gmin (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 817 lokali, tj. o 2,9%). Liczba dostępnych lokali komunalnych spadła w 73 gminach, przy czym największy spadek wykazało miasto Elbląg (o 120 lokali) i miasto Szczytno (o 103 lokale). Natomiast w 14 gminach liczba lokali komunalnych zwiększyła się (łącznie o 225 lokali).

Mapa 3. Liczba mieszkań komunalnych w zasobach gmin województwa warmińsko-mazurskiego w 2019 r.

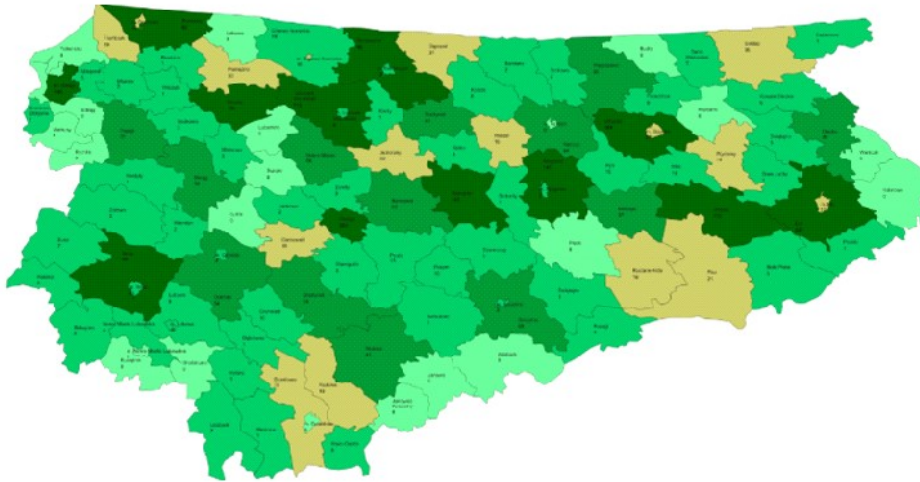
Legenda:

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

W 2019 roku w województwie dostępnych było **2 976 mieszkań socjalnych** (lokale), tj. o 69 (2,3%) mniej niż w roku poprzednim. Ponadto w 2020 roku planuje się ponowne zmniejszenie dostępnych mieszkań socjalnych o 87 lokali. Liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne w 2019 roku wynosiła 3 502 i w stosunku do roku 2018 wzrosła o 86 osób. W 22 gminach (21 wiejskich i 1 miejsko-wiejskiej) mieszkania socjalne w ogóle nie funkcjonują. Natomiast w 4 gminach wiejskich, w których w roku poprzednim w ogóle nie było mieszkań socjalnych, przybyło 6 lokali. Liczbę mieszkań socjalnych dostępnych w poszczególnych gminach województwa warmińsko-mazurskiego zaprezentowano na mapie poniżej.

Mapa 4. Liczba mieszkań socjalnych w gminach województwa warmińsko-mazurskiego w 2019 roku

Legenda:

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

Na przestrzeni ostatnich 3 lat liczba **żłobków** funkcjonujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego uległa zmniejszeniu względem lat poprzednich. W 2017 roku działały 82 placówki, w 2018 – 78, natomiast w 2019 – 90 żłobków (łącznie z klubami dziecięcymi i oddziałami żłobkowymi w przedszkolach). W porównaniu z rokiem 2018 liczba żłobków zwiększyła się o 12 placówek, tj. 12,2% (utworzono 14 nowych żłobków, a zlikwidowano 2). W 2019 roku przestał istnieć żłobek w gminie wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie oraz zamknięto 1 placówkę w gminie miejskiej Iława. Nowe żłobki powstały natomiast w gminach miejskich: Olsztyn, Elbląg, Ełk, Lidzbark Warmiński, w gminach miejsko-wiejskich: Gołdap, Kisielice, Olecko oraz w gminie wiejskiej Ostróda.

Na uwagę zasługuje fakt, iż w 2019 r. w większości gmin regionu warmińsko-mazurskiego, żłobki w ogóle nie funkcjonowały (w 73 gminach: w 1 gminie miejskiej, 14 gminach miejsko-wiejskich oraz aż w 58 gminach wiejskich). Istnieje również duża liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w tych placówkach (1 304 dzieci). W porównaniu z rokiem poprzednim liczba ta zmniejszyła się o 8,2% (w 2018 r. miejsca w żłobkach nie przyznano 1 421 dzieci). Jednocześnie w 2019 r. wzrosła o 18,5% liczba dostępnych miejsc w żłobkach – z 2 984 w 2018 r. do 3 536.

Otwarcie nowych placówek oraz utrzymanie istniejących jest możliwe m.in. dzięki funkcjonującemu od 2013 r. resortowemu programowi rozwoju instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, który od 2017 roku nosi nazwę „MALUCH plus”. Program pozwala pokryć w części zapotrzebowanie na miejsca dla dzieci w żłobkach.

W ramach 4 modułów były dofinansowywane działania na rzecz rozwoju i utrzymania infrastruktury opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, tj. żłobków, klubów dziecięcych i miejsc u dziennych opiekunów. W toku podjętych rozstrzygnięć komisja rozpatrująca oferty „MALUCH plus – edycja 2019” przyznała:

- 3 gminom z województwa warmińsko-mazurskiego dotację celową na częściowe pokrycie kosztów utworzenia i utrzymania 90 nowych miejsc opieki w wysokości 1 798 290,84 zł;
- 20 gminom i 38 instytucjom niegminnym dotację celową na częściowe pokrycie kosztów utrzymania w 2019 r. istniejących 1652 miejsc opieki w wysokości 2 412 900,00 zł;
- 10 podmiotom niegminnym dotację celową na częściowe pokrycie kosztów utworzenia i funkcjonowania w 2019 r. 273 nowych miejsc opieki w łącznej wysokości 1 671 540,00 zł.

Natomiast liczba przedszkoli funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim nieznacznie zmalała względem roku 2017. W 2018 r.³ liczba przedszkoli (wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach) wyniosła 784, przy czym w 2017 r. funkcjonowało 789 przedszkoli.

W porównaniu z ubiegłym rokiem, w roku sprawozdawczym zmniejszyła się o 5 liczba placówek przedszkolnych, co stanowi spadek o 0,6%. Zgodnie z danymi GUS, przedszkola funkcjonują na terenie każdej gminy w województwie warmińsko-mazurskim. Najwięcej przedszkoli natomiast, liczonych łącznie z oddziałami przedszkolnymi w szkołach, działa w największych miastach regionu – w Olsztynie (86 placówek), w Elblągu (51 placówek) oraz w Ełku (27 placówek). W województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r. przedszkola zapewniały 40 782 miejsca, z których skorzystało łącznie 46 663 dzieci.

Od 2013 r. systematycznie wzrasta **liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów**. W 2018 r. w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowały łącznie 244 kluby, a w 2019 r. istniały już 264 kluby lub inne miejsca dla seniorów (wzrost o 7,6%). W 2020 roku prognozuje się, iż liczba klubów niestety zmaleje do 257.

W 2019 r. liczba hospicjów uległa zwiększeniu do 13 podmiotów względem 2018 r. (11 placówek). Prognozuje się, iż liczba ta zostanie utrzymana także w 2020 r.

1.2. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

W roku 2019 różnorodną pomocą i wsparciem objęto 156 453 osoby (spadek o 2,9% w stosunku do 2018 roku) i stanowiło to 11% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego⁴. Przyczyną spadku liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej było niewątpliwie wprowadzenie Programu „Rodzina 500+”. Zakres niniejszego wsparcia obejmował pomoc udzieloną w ośrodkach pomocy społecznej oraz w powiatowych centrach pomocy rodzinie na podstawie ustawy o pomocy społecznej, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (bez wyodrębniania rodzaju, formy, liczby świadczeń i źródła finansowania) z wyłączeniem ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. W niniejszej kategorii ujęto osoby, którym przyznano pomoc m.in. w formie decyzji administracyjnej, bez decyzji, jak również bez konieczności przeprowadzania wywiadu środowiskowego. Ujęto tu także: osoby objęte pracą socjalną i wsparciem jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w postaci zajęć w centrach i klubach integracji społecznej, osoby skierowane lub/i umieszczane w domach pomocy społecznej, osoby z niepełnosprawnościami korzystające ze świadczeń, dzieci przebywające w pieczy zastępczej oraz usamodzielnionych wychowanków, osoby korzystające z punktów interwencji kryzysowej, a także osoby skierowane do prac społecznie użytecznych oraz tych, którym udzielano pomocy w ramach środków unijnych.

³ W niniejszym roku sprawozdawczym dane dotyczące liczby przedszkoli pozyskano z Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2018, ponieważ dane za 2019 rok nie były dostępne w danym momencie. W związku z powyższym, obliczenia dot. przedszkoli, tworzone były w oparciu o dane z GUS na stan z 31.XII.2018 r.

⁴ Liczba mieszkańców województwa 1 422 737 osób (stan na 31.12.2019 r.).

Z prognoz zawartych w OZPS wynika, iż w roku 2020 liczba osób objętych pomocą i wsparciem nieznacznie wzrośnie. Z danych zebranych w niniejszym dokumencie wynika, że pomimo stale zmniejszającej się liczby osób i rodzin korzystających ze wsparcia, jedna grupa notuje stały, systematyczny wzrost - są to osoby w wieku poprodukcyjnym. W roku 2019 liczba osób otrzymujących świadczenia wzrosła o ponad 15%, a w prognozie na rok 2020 przewidywany jest dalszy wzrost. Jest to związane z koniecznością udzielania różnorodnej pomocy seniorom - grupie powiększającej się w naszym województwie z każdym rokiem. W poniższej tabeli przedstawiono rzeczywistą liczbę rodzin i osób objętych pomocą społeczną.

Tabela 2. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną

WYSZCZEGÓLNIENIE		Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
		1	2	4
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych OGÓLEM (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania), w tym:	1	77 390	53 729	121 031
świadczenie pieniężne	2	44 877	41 277	88 625
świadczenia niepieniężne	3	37 825	24 706	72 671

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania MRPiPS-03-R za 2019 r. oraz oceny zasobów pomocy społecznej

Świadczenia przyznane w formie decyzji administracyjnej (wyłącznie na podstawie ustawy o pomocy społecznej), niezależnie od ich rodzaju, formy i źródła finansowania **w 2019 roku otrzymało 77 390 osób. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej wyniosła 53 729**, co przekłada się na **121 031 osób w tych rodzinach**.⁵ Należy podkreślić, iż prawie 61% ogółu osób korzystających z pomocy społecznej stanowiły osoby korzystające długotrwale ze świadczeń pomocy społecznej. Liczba świadczeń przyznawanych podopiecznym pomocy społecznej wynika bezpośrednio z ich indywidualnych sytuacji życiowych, stąd też niektóre rodziny otrzymują często w tym samym roku zarówno świadczenie finansowe, jak również pomoc w formie rzeczowej lub pracy socjalnej.

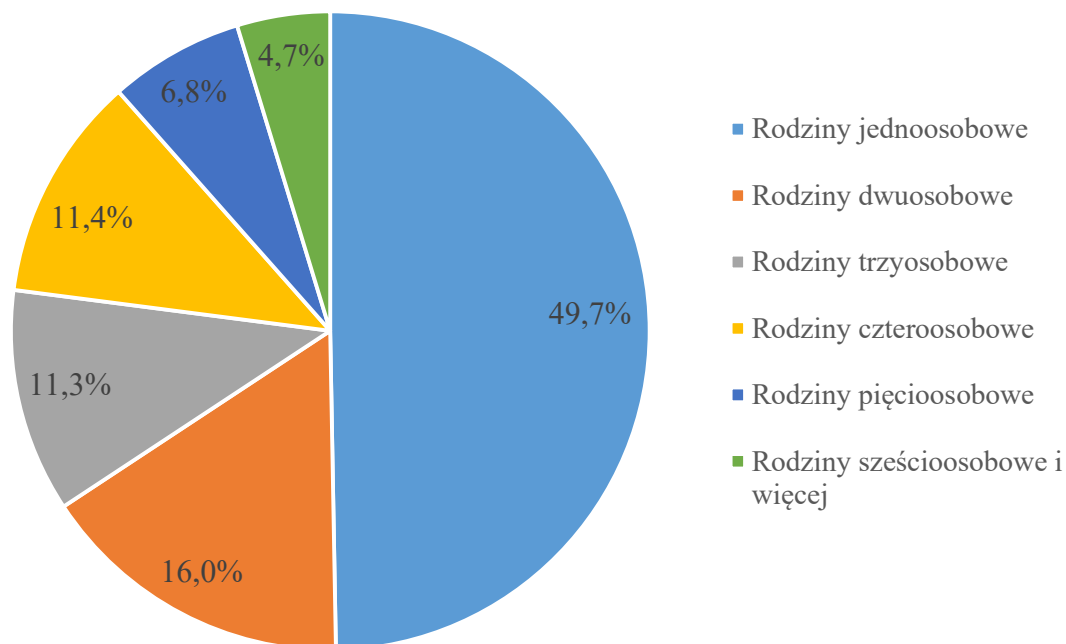
Świadczeniami pieniężnymi z pomocy społecznej w roku 2019 objęto 41 277 rodzin, składających się ze 88 625 osób. **Świadczenia niepieniężne** przyznano 24 706 rodzinom, w których żyło 72 671 osób⁶. W kolejnym roku prognozuje się niewielki wzrost liczby rodzin, które otrzymają świadczenie w ww. formach.

Wykres przedstawiony poniżej prezentuje rodziny objęte pomocą społeczną w podziale na poszczególne typy rodzin.

⁵ Sprawozdanie MRPiPS-03-R za 2019 r.

⁶ Sprawozdanie MRPiPS-03-R za 2019 r.

Wykres 3. Typy rodzin objętych pomocą społeczną

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania MRPiPS-03-R za 2019 r.

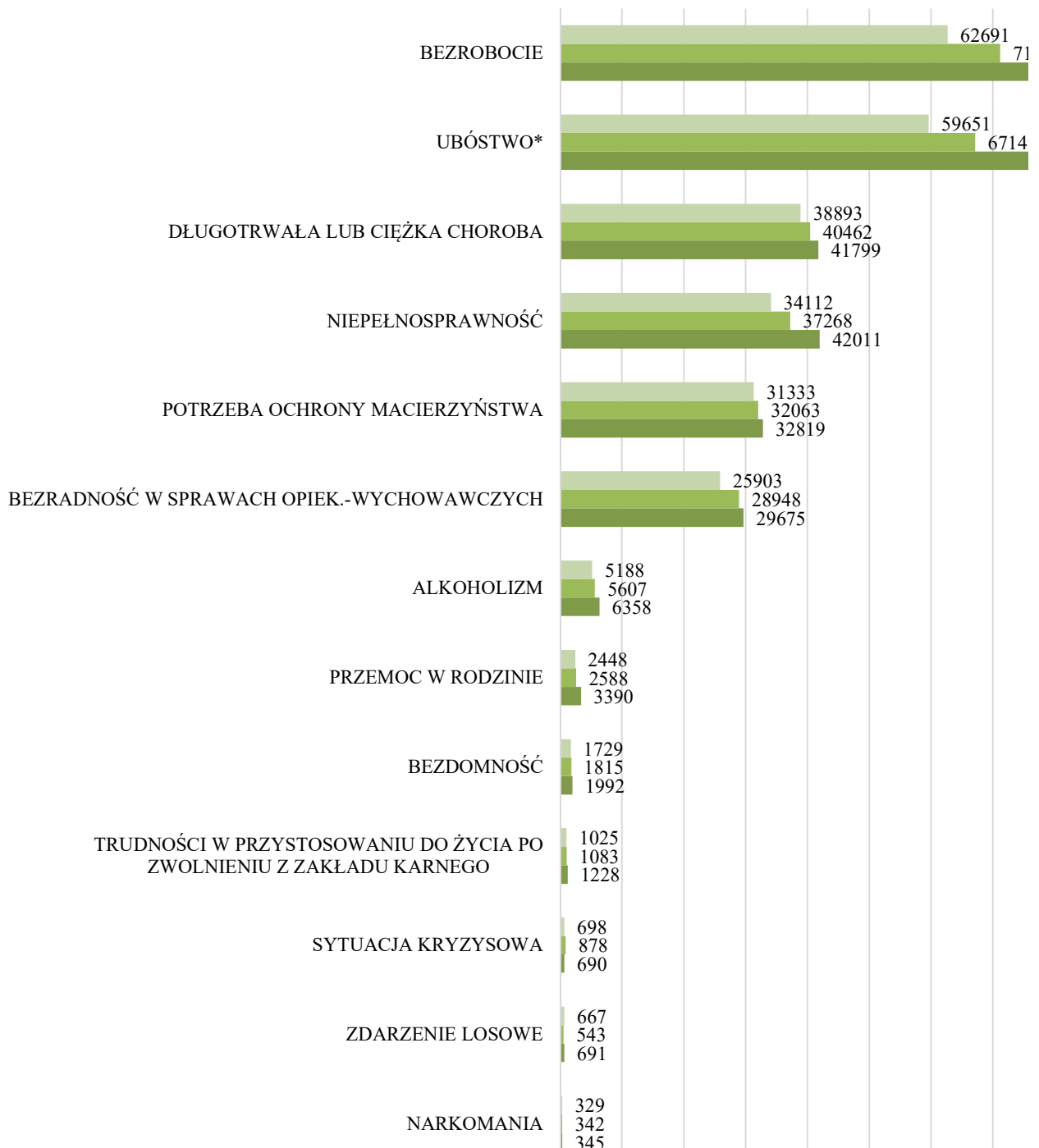
Analiza rodzin beneficjentów pomocy społecznej według składu gospodarstw domowych wskazuje, że najliczniejszą grupę stanowią gospodarstwa jednoosobowe.

Powody udzielania pomocy i wsparcia

W województwie warmińsko-mazurskim w 2019 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, dominującymi powodami przyznania pomocy i wsparcia były: bezrobocie, ubóstwo, długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Najczęściej pomoc przyznawano z tytułu sieroctwa oraz klęsk żywiołowych i ekologicznych.

Liczbę rodzin oraz liczbę osób w tych rodzinach, które uzyskały pomoc w formie decyzji administracyjnej w 2019 roku prezentują poniższe wykresy.

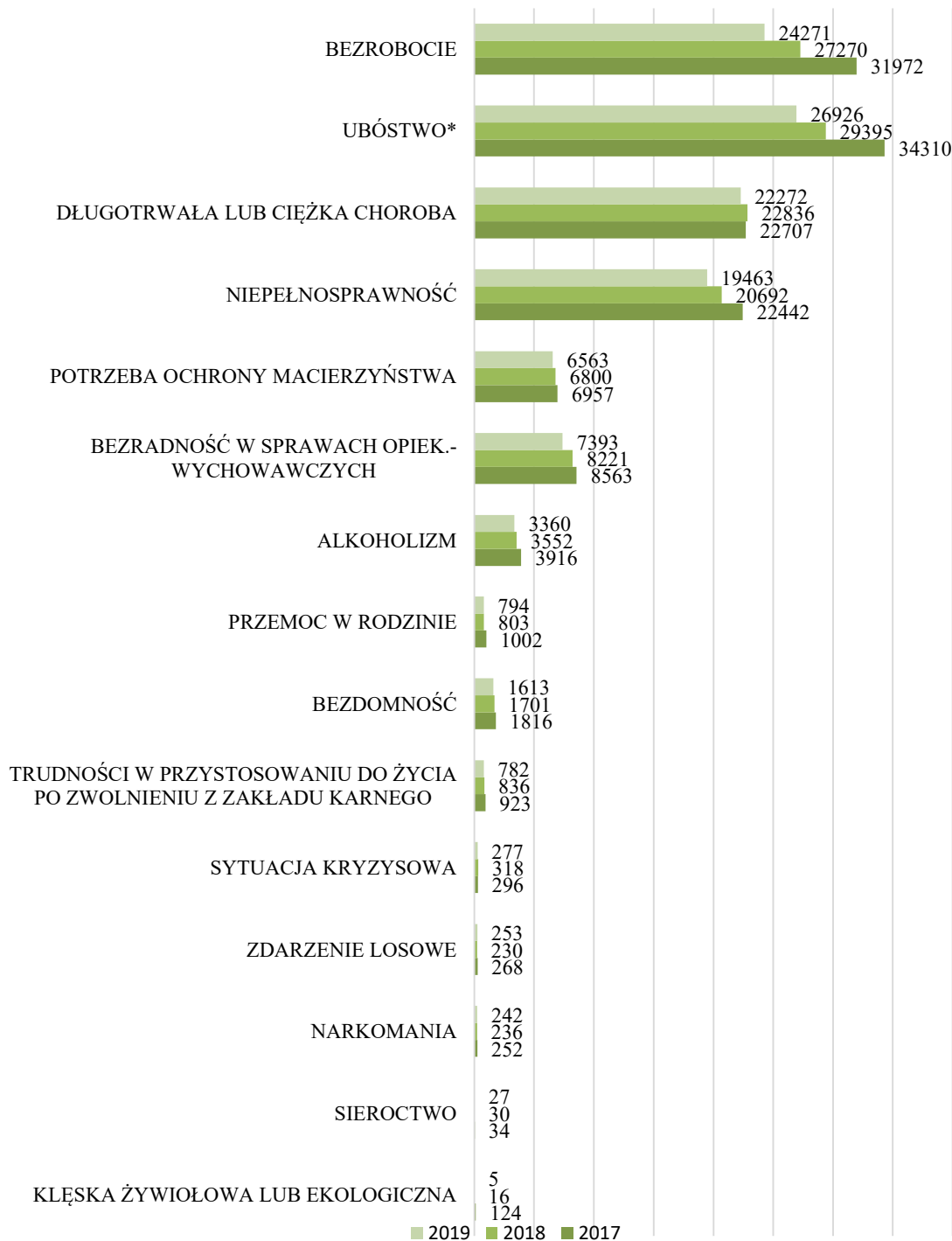
Wykres 4. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano decyzją świadczenie w 2017, 2018 i 2019 roku bez względu na rodzaj finansowania (zarówno w ramach zadań własnych i zleconych) z podziałem na powody*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania MRPiPS-03-R za 2017 r., 2018 r. i 2019 r.

* Ubóstwo, jako samodzielna przesłanka udzielenia pomocy społecznej nie występuje. Łącznie z ubóstwem musi wystąpić inna przesłanka udzielenia świadczenia, określona w art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

Wykres 5. Liczba rodzin, którym przyznano decyzją świadczenie w 2017, 2018 i 2019 roku bez względu na rodzaj finansowania (zarówno w ramach zadań własnych i zleconych) z podziałem na powody*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania MRPiPS-03-R za 2017 r., 2018 r. i 2019 r.

Ubóstwo, jako samodzielna przesłanka udzielenia pomocy społecznej nie występuje. Łącznie z ubóstwem musi wystąpić inna przesłanka udzielenia świadczenia, określona w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Liczba rodzin – Charakteryzując rodzinę z punktu widzenia powodu przyznania pomocy, podawano wszystkie przyczyny trudnej sytuacji życiowej wymienione w art. 7 ustawy z dnia 12 marca o pomocy społecznej. Oznacza to, że w jednej rodzinie może wystąpić kilka przyczyn przyznania pomocy, zatem dana rodzina może być wskazana w kilku powodach. Wielodzietność – za rodziny wielodzietne uznano rodziny posiadające 4 i więcej dzieci

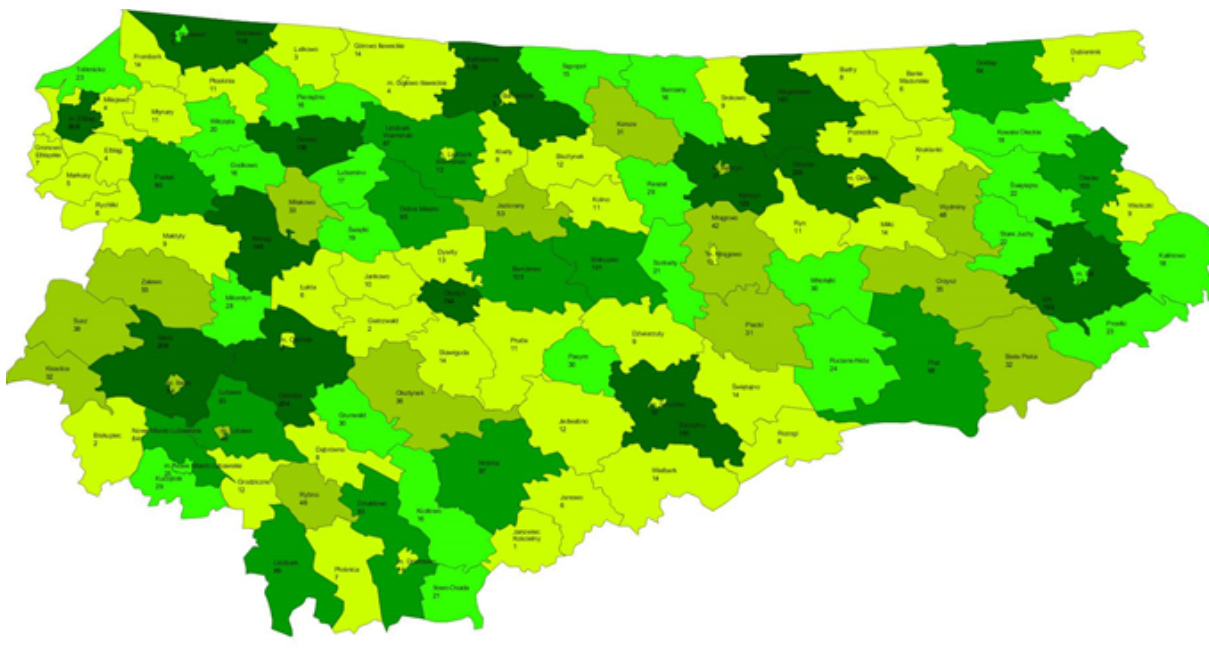
Usługi pomocy społecznej

Usługi opiekuńcze zaliczane do świadczeń niepieniężnych obejmują m.in. pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną i pielęgnację. W 2019 roku liczba osób, które skorzystały z usług opiekuńczych ogółem wyniosła 6 151 (wzrost o 429 osób względem 2018 roku) na łączną kwotę ponad 38 829 tys. zł. Spośród wszystkich osób korzystających z usług opiekuńczych 5 523 osoby to podopieczni będący w wieku poprodukcyjnym (90%).

Natomiast ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2019 r. skorzystały 534 osoby (wzrost o 15 osób względem 2018 roku). Kwota udzielonych świadczeń wyniosła ponad 4 994 tys. zł (wzrost kwoty świadczeń o ponad 617 tys. zł).⁷

Przeciętny koszt jednostkowy usługi opiekuńczej (1 godzina usługi) oscylował na poziomie 18 zł, natomiast specjalistycznej usługi opiekuńczej na poziomie 29 zł.

Mapa 5. Liczba osób objęta pomocą w formie usług opiekuńczych w gminach województwa warmińsko-mazurskiego w 2019 r.

Legenda

Źródło: Sprawozdanie MRPiPS-03-R za 2019 r.

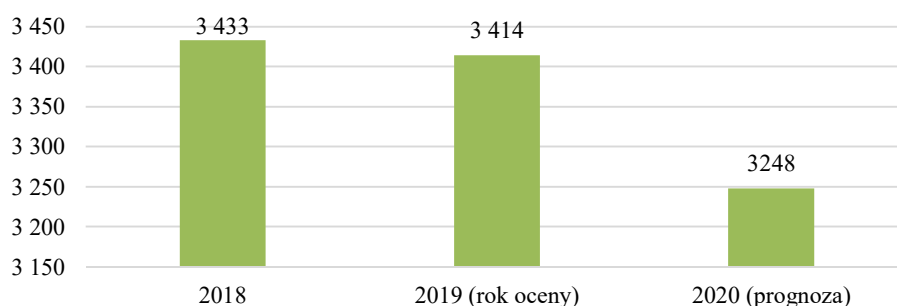
W 2019 roku z **poradnictwa specjalistycznego**: prawnego, psychologicznego, rodzinnego skorzystało 5 955 rodzin (14 770 osób w tych rodzinach). **Pracą socjalną**, czyli wsparciem mającym na celu pomoc we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania

⁷ Sprawozdanie MRPiPS-03-R za 2019 r.

w społeczeństwie, objęto 55 475 rodzin (127 277 osób w rodzinach). Wsparciem w formie **interwencji kryzysowej** (działaniami podejmowanymi na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, mającymi na celu przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie) zostały objęte 463 rodziny (1 373 osoby w tych rodzinach). W 2019 r. odnotowano gwałtowny spadek liczby osób i rodzin objętych tą formą wsparcia w stosunku do roku 2018 – liczba rodzin spadła o 549 a liczba osób w rodzinach o 1344.⁸

Jednym z narzędzi wsparcia udzielanym podopiecznym pomocy społecznej jest **kontrakt socjalny** będący pisemną umową zawartą z osobą ubiegającą się o pomoc. Kontrakt określa uprawnienia i zobowiązania stron umowy w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny. Liczba kontraktów zawartych w roku 2019 wyniosła 3414 (o 1,2% mniej niż w 2018 r.). W 2020 roku prognozuje się zmniejszenie liczby zawieranych kontraktów socjalnych.

Wykres 6. Liczba osób objętych kontraktem socjalnym w latach 2018, 2019 wraz z prognozą na 2020 rok

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych ozps.

1.3. Gmina – zadania ośrodków pomocy społecznej

W tej części formularza Oceny zasobów pomocy społecznej zaprezentowano zadania realizowane **w gminie** przez ośrodki pomocy społecznej. **Świadczenia pieniężne** z pomocy społecznej udzielane były przez ośrodki m.in. w formie zasiłków stałych, zasiłków okresowych, pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie (w formie zasiłku lub pożyczki), pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki i in. Do najważniejszych z nich należały:

- 1. zasiłek stały** – w 2019 r. otrzymało **10 513 osób**. Kwota wypłaconych świadczeń wyniosła 55 571 tys. zł. W porównaniu do 2018 r. liczba osób pobierających spadła o 7,4%, a kwota świadczeń – o 1,7%.
- 2. zasiłek okresowy** – w 2019 r. otrzymały **22 932 osoby**. Ogólna kwota wypłaconych zasiłków okresowych wyniosła 48 980 tys. zł. W porównaniu do 2018 liczba osób pobierających zasiłek, jak i kwota zasiłków spadła o odpowiednio 9,1% i 5,6%. Największy spadek liczby osób korzystających z zasiłków okresowych odnotowano w przypadku osób korzystających z zasiłku z tytułu bezrobocia – aż o 12,4% względem 2018 roku. Wzrosła natomiast liczba osób korzystających z zasiłku z tytułu długotrwałej choroby – o 2,1% względem 2018 roku.

⁸ Sprawozdanie MRPiPS-03-R za 2019 r.

3. zasiłek celowy – w 2019 roku otrzymały **34 243 osoby**. Kwota świadczeń wyniosła ponad 33 775 tys. zł. W porównaniu do 2018 spadła zarówno liczba osób pobierających zasiłek (o 7,3%), jak i kwota świadczeń (o 1,9%).

W 2020 r. prognozuje się wzrost liczby osób, którym zostaną przyznane zasiłki okresowe i celowe oraz wzrost środków wydatkowanych na ww. rodzaje zasiłków.

W 2019 roku gminy ponosiły koszty odpłatności **za pobyt w domu pomocy społecznej** za 3 269 osób (wzrost o 3,2% względem 2018 roku) na kwotę 86 765 tys. zł (wzrost o 8,9% względem 2018 roku). Liczba osób przebywających w DPS-ach, za które gminy ponoszą odpłatność rośnie nieprzerwanie od 2016 roku. Planuje się, że w 2020 r. tego typu wsparcie otrzyma 3 300 osób na łączną kwotę ponad 72 750 tys. zł.

Usługi pomocy społecznej – świadczenia niepieniężne udzielane są w różnych formach m.in. schronienia, posiłku, ubrania, pomocy rzeczowej, usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, sprawienia pogrzebu i in.

Zadania związane ze **wspieraniem rodziny i pieczęią zastępczą** na poziomie gminy realizowane są w szczególności przez asystentów rodziny. W 2019 roku **asystenci rodziny** objęli wsparciem 2 103 rodziny (spadek o 1,8% względem 2018 roku). Planuje się, że w 2020 roku plan pracy z rodziną zostanie sporządzony dla 2 121 rodzin. Liczba asystentów rodziny w 2019 roku wyniosła 178 osób (wzrost o 2,9% względem 2018 roku). W 2020 roku prognozuje się spadek liczby zatrudnianych asystentów rodzin.

Tabela 3. Gmina - zadania ośrodków pomocy społecznej (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok 2018	Rok oceny 2019	Prognoza 2020
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ			
ZASIŁEK STAŁY			
Liczba osób	1	11 353	10 415
Kwota świadczeń w złotych	2	56 518 611	55 571 711
W tym: (wiersze 3-6)			
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących			
Liczba osób	3	9 310	8 836
Kwota świadczeń w złotych	4	50 646 244	50 764 568
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie			
Liczba osób	5	2 119	1 737
Kwota świadczeń w złotych	6	5 872 367	4 807 143
ZASIŁEK OKRESOWY			
Liczba osób	7	25 228	22 932
Kwota świadczeń w złotych	8	51 914 652	48 980 274
W tym: (wiersze 9-16)			
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia			
Liczba osób	9	18 341	16 063
Kwota świadczeń w złotych	10	39 779 820	36 307 875
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby			
Liczba osób	11	2 823	2 883
Kwota świadczeń w złotych	12	3 096 818	3 429 063
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności			
Liczba osób	13	2 718	2 512
Kwota świadczeń w złotych	14	3 462 533	3 365 339
Zasiłek okresowy z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego			
Liczba osób	15	96	88
Kwota świadczeń w złotych	16	112 631	78 685
Zasiłek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b			
Liczba osób	17	0	12
			10

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny 2019	Prognoza 2020
Kwota świadczeń w złotych	18	0	13 620	12 687
ZASIŁEK CELOWY OGÓŁEM				
Liczba osób	19	36 970	34 243	34 783
Kwota świadczeń w złotych	20	34 457 417	33 775 280	34 469 167
W tym: (wiersze 21 - 22)				
ZASIŁEK CELOWY PRYZNANY W RAMACH PROGRAMU WIELOLETNIEGO "POSILEK W SZKOLE I W DOMU"				
Liczba osób	21	26 875	25 484	25 635
Kwota świadczeń w złotych	22	23 338 434	23 500 953	23 646 629
ZASIŁEK CELOWY PRYZNANY NIEZALEŻNIE OD DOCHODU na podstawie art. 39a ust. 1 i 2				
Liczba osób	23	18	0	0
Kwota świadczeń w złotych	24	10 643	0	0
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
POSILEK OGÓŁEM				
Liczba osób	25	33 695	30 010	30 062
Kwota świadczeń w złotych	26	19 610 705	17 768 728	18 319 472
W tym: (z wierszy 25 - 26)				
DLA DZIECI				
Liczba osób	27	29 887	26 672	26 412
Kwota świadczeń w złotych	28	16 090 515	14 462 341	14 715 501
W tym (z wierszy 25-26):				
POSILEK świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "Posilek w szkole i w domu"				
Liczba osób	29	33 036	29 524	29 465
Kwota świadczeń w złotych	30	18 964 224	17 096 480	17 668 084
W tym (z wierszy 29-30):				
DLA DZIECI				
Liczba osób	31	29 763	26 558	26 295
Kwota świadczeń w złotych	32	15 825 098	14 298 535	14 472 566
SCHRONIENIE				
Liczba osób	33	1 229	1 179	1 184
Kwota świadczeń w złotych	34	4 560 414	5 172 490	5 452 654
UBRANIE				
Liczba osób	35	411	370	370
Kwota świadczeń w złotych	36	44 844	49 565	53 850
SPRAWIENIE POGRZEBU				
Liczba rodzin	37	142	121	152
Kwota świadczeń w złotych	38	303 918	274 481	378 165
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób	39	3 168	3 269	3 300
Kwota świadczeń w złotych	40	79 669 434	86 765 798	72 750 736
WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA				
Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	41	2 142	2 103	2 121
Liczba rodzin wspierających	42	0	0	2
Liczba asystentów rodziny	43	173	178	171
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w złotych	44	17 180 908	15 977 702	17 315 827

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych ożps

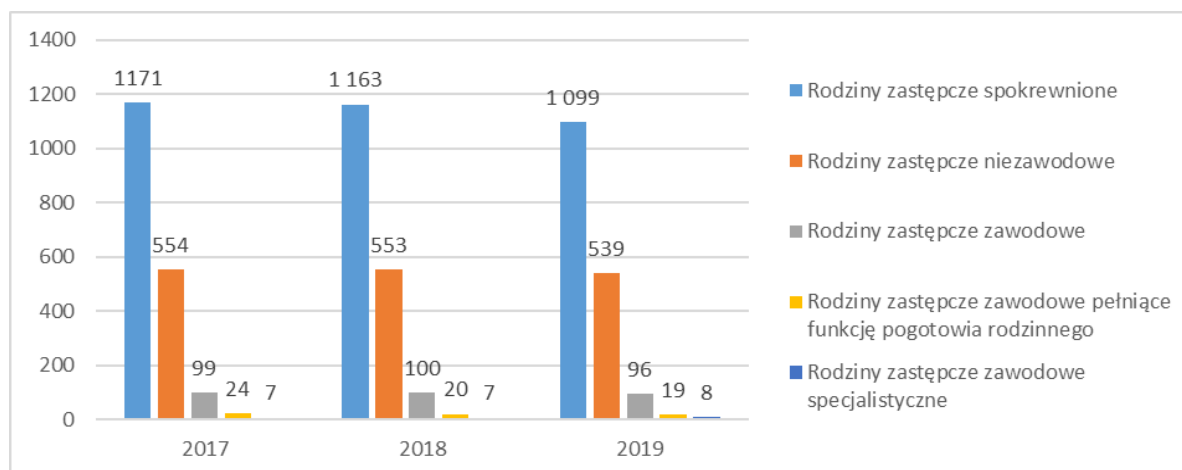
1.4. Powiat – zadania powiatowych centrów pomocy rodzinie

Jednym z działań podejmowanych w powiatach jest realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). W 2019 roku w programach uczestniczyło 326 osób tj. o 50 mniej w porównaniu z rokiem 2018. Powiaty prognozują, iż liczba ta w 2020 r. wzrośnie do 361 osób.

Rodzinna piecza zastępcza

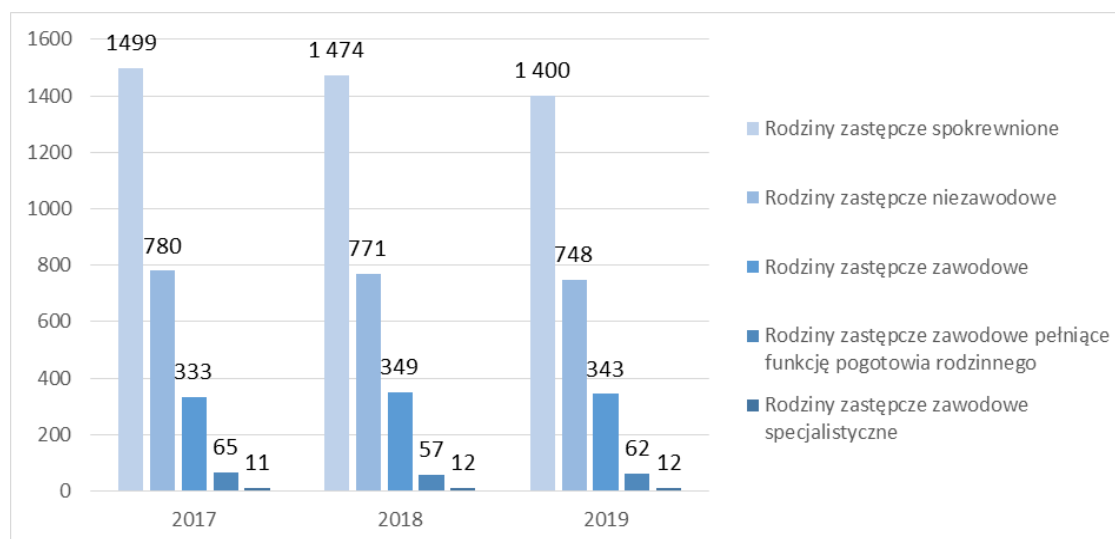
W 2019 r. w województwie warmińsko-mazurskim było **1 761 rodzin zastępczych** (spadek o 82 rodziny w stosunku do 2018 roku). Systematycznie maleje liczba rodzin spokrewnionych z dzieckiem. Ponadto w dalszym ciągu brakuje w województwie rodzin zastępczych specjalistycznych. W 2019 roku utworzono jedną tego typu rodzinę. W 2018 r. w rodzinach zastępczych umieszczono ogółem **2 565 dzieci**, tj. o 98 mniej w porównaniu z rokiem 2018. Liczbę rodzin zastępczych funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim oraz dzieci umieszczonych w pieczy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 7. Liczba rodzin zastępczych w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres 01.07.2017 r.-31.12.2017 r., 01.07.2018 r.-31.12.2018 r. oraz 1.07.2019 r.-31.12.2019 r.

Wykres 8. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres 01.07.2017 r.-31.12.2017 r., 01.07.2018 r.-31.12.2018 r. oraz 01.07.2019 r.-31.12.2019 r.

Kolejną formą pieczy zastępczej typu rodzinnego są rodzinne domy dziecka. W 2019 roku w województwie funkcjonowało 30 rodzinnych domów dziecka, w których przebywało 194 dzieci.

W 2018 roku liczba rodzinnych domów dziecka wyniosła 28, natomiast liczba umieszczonych tam dzieci wynosiła 184.

W 2019 roku w województwie zatrudniano 98 koordynatorów pieczy zastępczej (o jednego więcej niż w 2018 r.).

Usamodzielnienie

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osobie opuszczającej rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną a także osobie opuszczającej jedną z instytucji, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej po osiągnięciu pełnoletniości, przyznaje się **pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia.**

W 2019 roku pomocy w ww. zakresie udzielono:

- osobom pełnoletnim opuszczającym rodziny zastępcze na łączną kwotę 3 182 tys. zł, w tym na: usamodzielnienie – 834 tys., kontynuowanie nauki – 2 126 tys., na zagospodarowanie – 221 tys.⁹;
- osobom pełnoletnim opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze na łączną kwotę 2 095 tys. zł, w tym na: usamodzielnienie – 664 tys., kontynuowanie nauki – 1 291 tys., na zagospodarowanie – 139 tys.¹⁰;
- 58 pełnoletnim osobom opuszczającym: domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii i młodzieżowe ośrodki wychowawcze na łączną kwotę 308 tys. zł.

Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami

Kolejną kategorią działań prezentowanych w tym rozdziale są działania na poziomie powiatu w zakresie **rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami**, które PCPR wykonuje na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami oraz innych aktów prawnych. W 2019 roku ogólna kwota na rehabilitację zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami (środki PRFON, środki własne powiatu) wyniosła ponad 49 218 tys. zł.

Dofinansowanie na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się (dofinansowanie sprzętu mającego na celu likwidację barier) otrzymało w 2019 roku 1 157 osób (wzrost o 6,7% względem 2018 roku) na łączną kwotę 4 228 tys. zł.

Z **turnusów rehabilitacyjnych** oferowanych osobom z orzeczeniami o niepełnosprawności skorzystały w 2019 roku 2 392 osoby (wzrost o 2,7% względem 2018 roku) na łączną kwotę 2 727 tys. zł. W 2019 roku zaopatrzone w **przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny** 10 234 osoby (spadek o 1,8% względem 2018 roku) na łączną kwotę 8 919 tys. zł.

Samorządy powiatowe wnioskuje o przekazanie środków z PFRON z **Programu „Aktywny samorząd”**, na realizację zadań związanych z wyeliminowaniem lub zmniejszeniem barier

⁹ Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za I i II półrocze 2019

¹⁰ Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za I i II półrocze 2019

ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. W 2019 roku wartość dofinansowania wzrosła o ponad 1 055 tys. zł (z 4 350 tys. zł w 2018 r. do 5 405 tys. zł w 2019 r.). Prognozuje się, że w 2020 r. wartość dofinansowania wzrośnie o kolejne 610 tys. zł.

Powiatowe centra pomocy rodzinie przekazują także **środki finansowe na dofinansowanie działań w obszarze sportu, kultury, rekreacji, turystyki** osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym bez osobowości prawnej. W 2019 roku dofinansowano 143 imprezy, a wartość dofinansowania wyniosła ponad 805 tys. zł.

W 2020 roku powiaty planują wzrost wydatków przeznaczanych na rehabilitację zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami, za wyjątkiem środków przeznaczanych na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny (spadek o 6,6% w stosunku do 2019 roku).

Tabela 4. Powiat – zadania powiatowych centrów pomocy społecznej (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny 2019	Prognoza 2020
REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH				
Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatu)	10	45 173 669	49 218 260	53 631 532
POMOC NA LIKWIDACJĘ BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, TECHNICZNYCH I W KOMUNIKOWANIU SIĘ				
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	11	1 084	1 157	1 254
Wartość dofinansowania w złotych	12	3 863 951	4 228 354	4 855 476
TURNUSY REHABILITACYJNE				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	13	2 330	2 392	2 882
Wartość dofinansowania w złotych	14	2 559 249	2 727 401	3 390 263
ZAOPATRZENIE W PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE, ŚRODKI POMOCNICZE I SPRZĘT REHABILITACYJNY				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	15	10 417	10 234	10 225
Wartość dofinansowania w złotych	16	8 010 231	8 919 997	8 333 086
PROGRAM "AKTYWNY SAMORZĄD"				
Liczba świadczeń	17	1 624	1 741	1 766
Wartość dofinansowania w złotych	18	4 350 755	5 405 997	6 016 279
DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI				
Liczba dofinansowanych imprez	19	141	143	171
Liczba niepełnosprawnych uczestników	20	9 862	9 969	11 280
Wartość dofinansowania ogółem w złotych	21	622 216	805 476	1 079 487
DOFINANSOWANIE USŁUG TŁUMACZA JĘZYKA MIGOWEGO LUB TŁUMACZA - PRZEWODNIKA				
Wartość dofinansowania w złotych	22	18 000	24 856	32 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jednostkowych ozpz

1.5. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

W niniejszym rozdziale przedstawione zostaną rodzaje pomocy i świadczeń udzielanych przez gminy i powiaty na rzecz swoich podopiecznych na mocy ustaw innych niż ustawa o pomocy społecznej. Jedną z nich jest ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, która określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania świadczeń. Dane do niniejszego rozdziału pozyskano z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

Zgodnie z ww. ustawą, świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,

- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne,
- zapomoga wypłacana przez gminy, na podstawie art. 22a ustawy,
- świadczenia wypłacane przez gminy na podstawie art. 22b ustawy,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenie rodzicielskie.

Zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłków rodzinnych

Z danych uzyskanych z Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie wynika, że w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2019 średniomiesięcznie **46 134** rodziny pobierały zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych, zaś kwota przeznaczona na te świadczenia wyniosła ponad **184 750 tys. zł.** Od dnia 1 listopada 2016 r. wysokość zasiłku rodzinnego pozostaje na stałym poziomie i wynosi miesięcznie:

- a) **95 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia,
- b) **124 zł** na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia,
- c) **135 zł** na dziecko w wieku powyżej 18 roku życia do ukończenia 24 roku życia.

Liczba przyznanych **jednorazowych dodatków z tytułu urodzenia się dziecka** zmniejszyła się w roku oceny do wysokości 6072 (o 12,6% w stosunku do 2018 r.). Łączna kwota wypłaconych w 2019 roku świadczeń wyniosła 4 652 tys. zł.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka przy spełnieniu kryterium dochodowego. W województwie warmińsko-mazurskim liczba tych świadczeń w 2019 roku wyniosła **10 221**, zaś kwota wydatkowana na ten cel to **10 221 tys. zł.** Zarówno w liczbie świadczeń jak i w kwocie wydatkowania na ten cel spadek wyniósł 7,4% w stosunku do roku 2018.

Świadczenia opiekuńcze

- W ostatnich latach w województwie obserwowany jest wzrost liczby **świadczeń pielęgnacyjnych.** Od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. świadczenie pielęgnacyjne wynosiło **1 583 zł** miesięcznie. Świadczenie pielęgnacyjne od 1 stycznia 2020 r. wynosi **1 830 zł** miesięcznie.
- **Zasiłek pielęgnacyjny** przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji oraz osobie, która ukończyła 75 lat. Od 1 listopada 2018 r. do 31 października 2019 r. wysokość zasiłku pielęgnacyjnego wynosiła **184,42 zł** miesięcznie. Od 1 listopada 2019 r. zasiłek wynosi **215,84 zł.** Zasiłek przysługuje dla:
 - niepełnosprawnego dziecka,
 - osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności,
 - osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała do ukończenia 21 roku życia,
 - osoby, która ukończyła 75 lat.
- **Specjalny zasiłek opiekuńczy (SZO)** przysługuje osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny w sytuacji, gdy nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności

łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Wysokość specjalnego zasiłku opiekuńczego **od 1 listopada 2018 r. wynosi 620 zł miesięcznie**. W roku 2019 zmniejszyła się o 4 668 liczba świadczeń SZO (tj. o 14,3% w stosunku do roku 2018). Kwota wypłaconych świadczeń wyniosła **17 185 tys. zł** (spadek o 0,63% w stosunku do roku 2018).

Tabela 5. Rodzaje przyznanych świadczeń opiekuńczych w latach 2018-2019

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok 2018	Rok 2019
Świadczenie pielęgnacyjne		
Liczba świadczeń	68 795	76 427 ↑
Kwota świadczeń (zł)	101 262 105	120 408 573 ↑
Zasiłek pielęgnacyjny (ogółem)		
Liczba świadczeń	516 717	500 805 ↓
Kwota świadczeń (zł)	81 647 293	94 811 774 ↑
Zasiłek pielęgnacyjny – dla niepełnosprawnego dziecka		
Liczba świadczeń	110 381	107 812 ↓
Kwota świadczeń (zł)	17 431 379	20 392 243 ↑
Zasiłek pielęgnacyjny – dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 r.ż. o znacznym stopniu niepełnosprawności		
Liczba świadczeń	225 524	215 192 ↓
Kwota świadczeń (zł)	35 627 110	40 736 538 ↑
Zasiłek pielęgnacyjny – dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 r.ż. o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała do ukończenia 21 r.ż.		
Liczba świadczeń	173 112	170 465 ↓
Kwota świadczeń (zł)	27 371 175	32 295 218 ↑
Zasiłek pielęgnacyjny – dla osoby, która ukończyła 75 lat		
Liczba świadczeń	7 700	7 336 ↓
Kwota świadczeń (zł)	1 217 629	1 387 775 ↑
Specjalny zasiłek opiekuńczy		
Liczba świadczeń	32 681	28 013 ↓
Kwota świadczeń (zł)	17 294 152	17 185 951 ↓

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jednostkowych ozps

Kolejnym świadczeniem, przyznawanym na podstawie ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, jest **zasiłek dla opiekuna** osoby z niepełnosprawnościami. Zasiłek wypłacany jest w związku z koniecznością sprawowania opieki nad dorosłą osobą z niepełnosprawnościami. W roku 2019 sfinansowano 16 049 świadczeń z tego tytułu na łączną kwotę **9 889 tys. zł**.

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego przyznawane jest na dzieci zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego, w przypadku bezskuteczności egzekucji. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyższej niż 500 zł.

Pomoc wypłacana jest, podobnie jak świadczenia rodzinne, przez gminy tzn. urzędy gmin lub ośrodki pomocy społecznej, a jego wysokość uzależniona jest m.in. od dochodu rodziny. W roku 2019 tym wsparciem objęto 13 600 osób, tj. o 1 302 mniej niż w 2018 roku (spadek o 8,73%).

Dodatek mieszkaniowy jest kolejnym świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu dofinansowanie niezamożnych mieszkańców w zakresie wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Pomoc ta przysługuje na zasadach określonych w ustawie o dodatkach mieszkaniowych. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały taki dodatek w 2019 roku wyniosła 17 273 (o 1 779 mniej niż w 2018 roku), zaś kwota świadczeń wypłaconych przez gminy to **29 686 tys. zł.**

Dodatek energetyczny – wysokość świadczenia uzależniona jest od liczby osób w gospodarstwie domowym. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały taki dodatek na terenie województwa w 2019 roku wyniosła 6351, poniesiona kwota wydatków to **547 596 tys. zł.**

Program „Rodzina 500+”

Od 1 kwietnia 2016 roku rozpoczęto wdrażanie rządowego Programu „Rodzina 500+”, w ramach którego wsparciem finansowym (świadczeniem wychowawczym) objęto dzieci do 18 roku życia. W 2019 roku 248 843 osoby otrzymały świadczenia z tego tytułu na łączną kwotę **1 153 478 tys. zł.**

Program "Dobry Start"

Od 1 lipca 2018 r. na każde rozpoczynające rok szkolny dziecko do ukończenia 20 roku życia przysługuje raz w roku świadczenie "Dobry Start". Dzieci z niepełnosprawnościami uczące się w szkole otrzymują je do ukończenia przez nie 24 roku życia. Powyższe wsparcie otrzymuje rodzina niezależnie od posiadanego dochodu. W 2019 roku **167 520** osób otrzymało świadczenia z tego tytułu na łączną kwotę **50 253 tys. zł.**

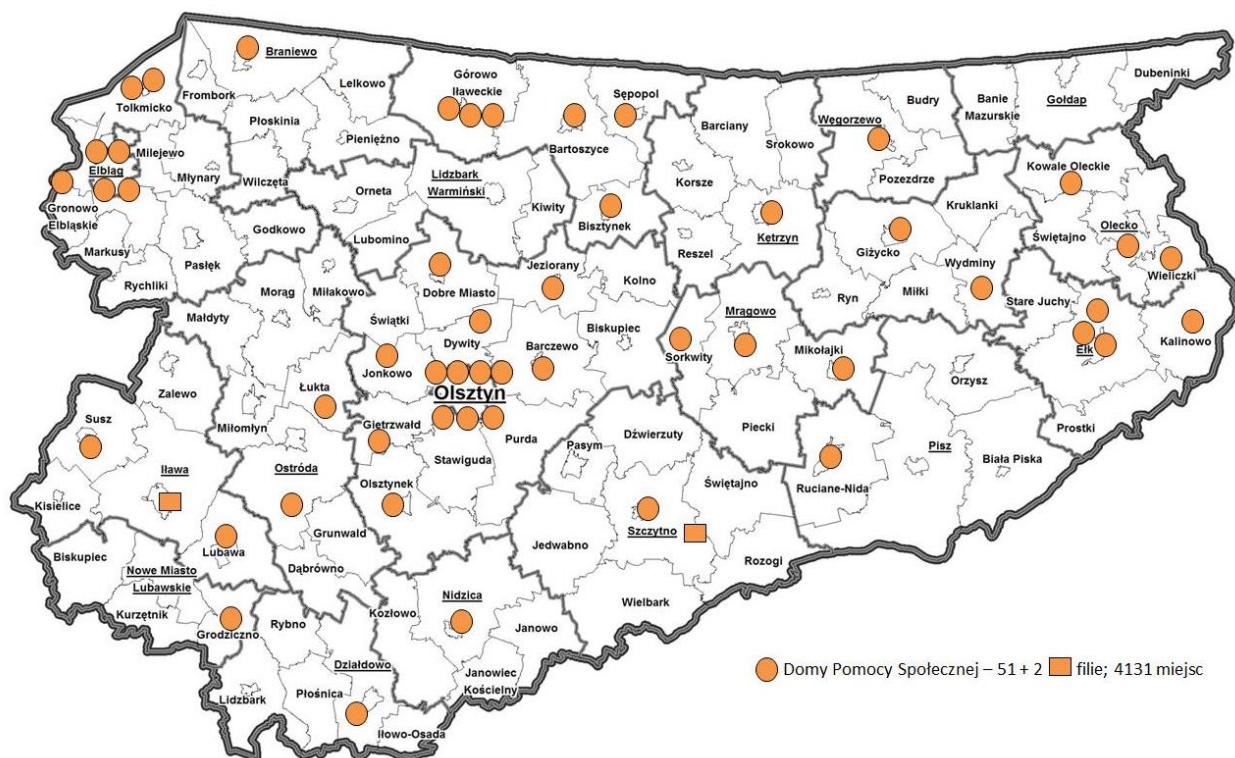
1.6. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia

Zadaniem pomocy społecznej jest, między innymi, tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym niezbędnej infrastruktury pomocy społecznej. W systemie pomocy społecznej funkcjonują więc instytucje i placówki, umożliwiające pełną realizację zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Uzupełnieniem infrastruktury pomocy społecznej w obszarze wsparcia mieszkańców województwa są także podmioty powoływane w myśl ustawy o zatrudnieniu socjalnym, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami. W niniejszym rozdziale przedstawione zostały najważniejsze jednostki funkcjonujące w roku 2019 w województwie warmińsko-mazurskim świadczące pomoc i wsparcie osobom potrzebującym.

W ostatnich latach można zaobserwować wzrost liczby placówek świadczących pomoc instytucjonalną mieszkańcom województwa warmińsko-mazurskiego, jak również liczby dostępnych w nich miejsc.

Domy pomocy społecznej (DPS) to najliczniej reprezentowane podmioty świadczące swoim mieszkańcom całodobową opiekę tj. usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nich przebywających. Istotną rolę odgrywa zapewnienie mieszkańcom DPS odpowiedniej opieki, wsparcia, poszanowania praw, godnego traktowania, aktywizacji i rehabilitacji leczniczej i społecznej.

Mapa 6. Domy Pomocy Społecznej funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2019 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS

Na podstawie „Infrastruktury pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego” opracowanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej oraz Rejestru Wojewody Warmińsko-Mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2019 roku, w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało 51 domów pomocy społecznej + 2 filie na łączną liczbę miejsc 4131, w tym DPS dla:

1. osób w podeszłym wieku – 3 DPS ze 120 miejscami,
2. osób przewlekle somatycznie chorych – 5 DPS + 1 filia z 385 miejscami,
3. dorosłych przewlekle psychicznie chorych – 12 DPS + 1 filia z 1271 miejscami,
4. dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie – 7 DPS z 555 miejscami,
5. dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie – 4 DPS z 297 miejscami,
6. oraz 20 jednostek w typie mieszanym, tj. 1 DPS dla osób niepełnosprawnych fizycznie i przewlekle chorych (łącznie 100 miejsc), 15 DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych i w podeszłym wieku (łącznie 1129 miejsc), 2 DPS dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie z oddziałem dla dorosłych (235 miejsc) oraz 2 DPS dla osób w podeszłym wieku oraz dla osób niepełnosprawnych fizycznie (39 miejsc).

Liczba domów pomocy społecznej w województwie na przestrzeni ostatnich lat znacząco się nie zmieniła. Z zestawień szczegółowych OZPS wynika, że na terenie gminy miejskiej Ełk planowane jest w przyszłości utworzenie dwóch domów pomocy społecznej.

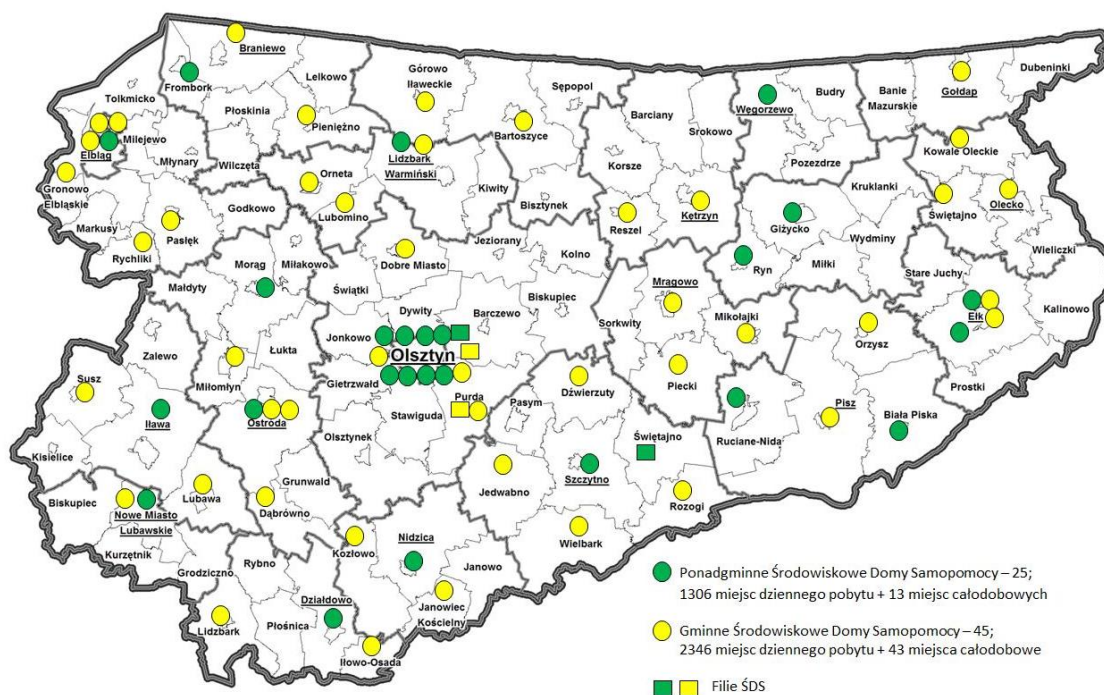
Opiekę może również zapewnić seniorom **rodzinny dom pomocy (RDP)**, który jest całodobową placówką opiekuńczą świadczącą usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające dla ludzi w podeszłym wieku, wymagających całodobowej opieki oraz pomocy z powodu wieku, choroby lub

niepełnosprawności wg standardów określonych w rozporządzeniu MRPiPS w sprawie rodzinnych domów pomocy. RDP mogą być prowadzone przez osoby fizyczne lub organizacje pożytku publicznego. Według danych z gmin, w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 roku funkcjonowało 13 tego typu placówek na łączną liczbę 86 miejsc – wszystkie prowadzone przez osoby fizyczne. Według danych z OZPS wynika, że żadna gmina nie planuje utworzenia kolejnego rodzinnego domu.

Innymi placówkami z katalogu instytucji pomocy społecznej są ośrodki wsparcia, należą do nich m.in.: **środowiskowe domy samopomocy (ŚDS), dzienne domy pomocy (DDP), domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla bezdomnych.** Do zadań ŚDS-ów należy budowanie sieci oparcia społecznego, przygotowanie do życia w społeczeństwie i funkcjonowania w środowisku osób przewlekłe psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie.

Z danych nadesłanych przez gminy i powiaty wynika, że w roku 2019 na obszarze naszego województwa funkcjonowało 70 ŚDS. Łączna liczba miejsc, jakimi dysponowały te placówki to 3.708. Miejsca całodobowego pobytu aktualnie posiada 12 ŚDS (w Nowej Wsi Elckiej – 4 miejsca, w Giżycku - 4 miejsca, w Nidzicy - 5 miejsc, w Górowie Iławeckim - 6 miejsc, w Elblągu - 5 miejsc i 4 miejsca, w Elku - 4 miejsca, w Gołdapi - 2 miejsca, w Szczepankowie Borowym - 12 miejsc, w Ostródzie - 2 miejsca, w Kwietniewie - 4 miejsca, w Orzyszu - 4 miejsca; łącznie 56 miejsc).

Mapa 7. Gminne i ponadgminne środowiskowe domy samopomocy funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2019 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS

Wsparcie osobom starszym w miejscu zamieszkania oferują również **dzienne domy pomocy społecznej.** Ich celem jest zorganizowanie czasu wolnego pensjonariuszom – osobom w wieku

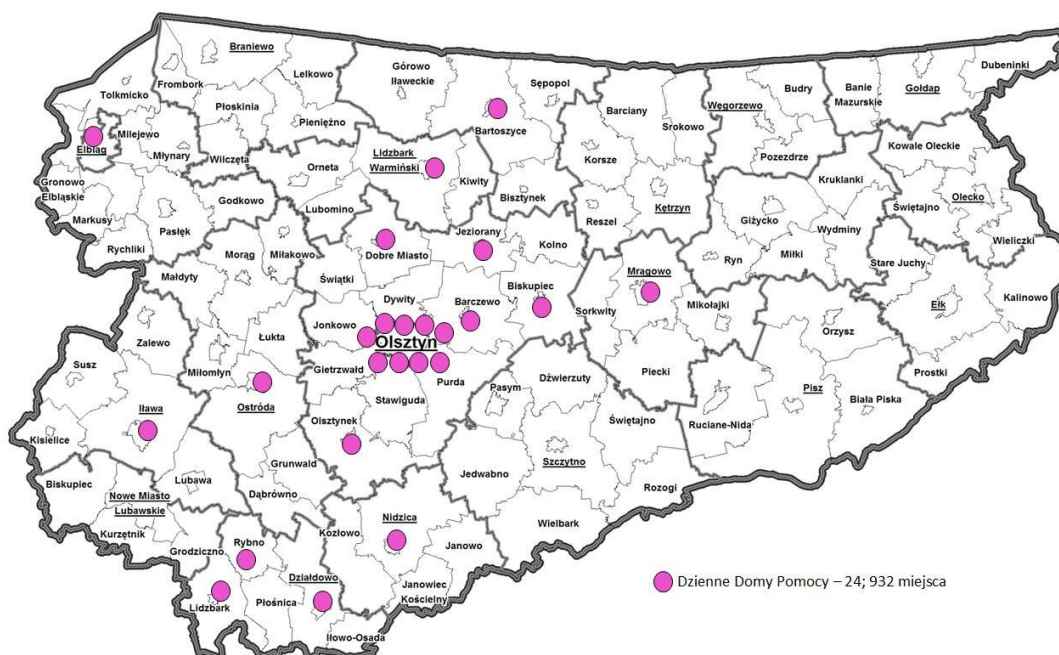
poprodukcyjnym. W związku z dynamicznie postępującymi zmianami demograficznymi, których efektem jest stały przyrost liczby ludności w wieku seneioralnym zarówno w Polsce, jak i w województwie warmińsko-mazurskim, zachodzi potrzeba tworzenia coraz większej liczby placówek wsparcia dziennego przeznaczonych dla osób starszych. W odpowiedzi na te potrzeby, w Polsce w 2015 roku rozpoczęto realizację krajowego Programu „Senior – WIGOR na lata 2015-2020”.

W latach 2018-2019 w ramach krajowego Programu Wieloletniego „Senior + na lata 2015-2020”:

- w ramach modułu I – powstało 5 Dziennych Domów „Senior +” oraz 22 Kluby „Senior +”,
- w ramach modułu II – zapewniono funkcjonowanie 15 Dziennych Domów „Senior +” oraz 17 Klubów „Senior +”.

Według stanu na 31 grudnia 2019 roku w województwie funkcjonowały łącznie 24 dzienne domy pomocy na łączną liczbę miejsc 932. Prognozy przedstawiają, że w kolejnych latach żadna gmina nie planuje utworzenia kolejnego Dziennego Domu Pomocy.

Mapa 8. Dienne domy pomocy funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2019 r.

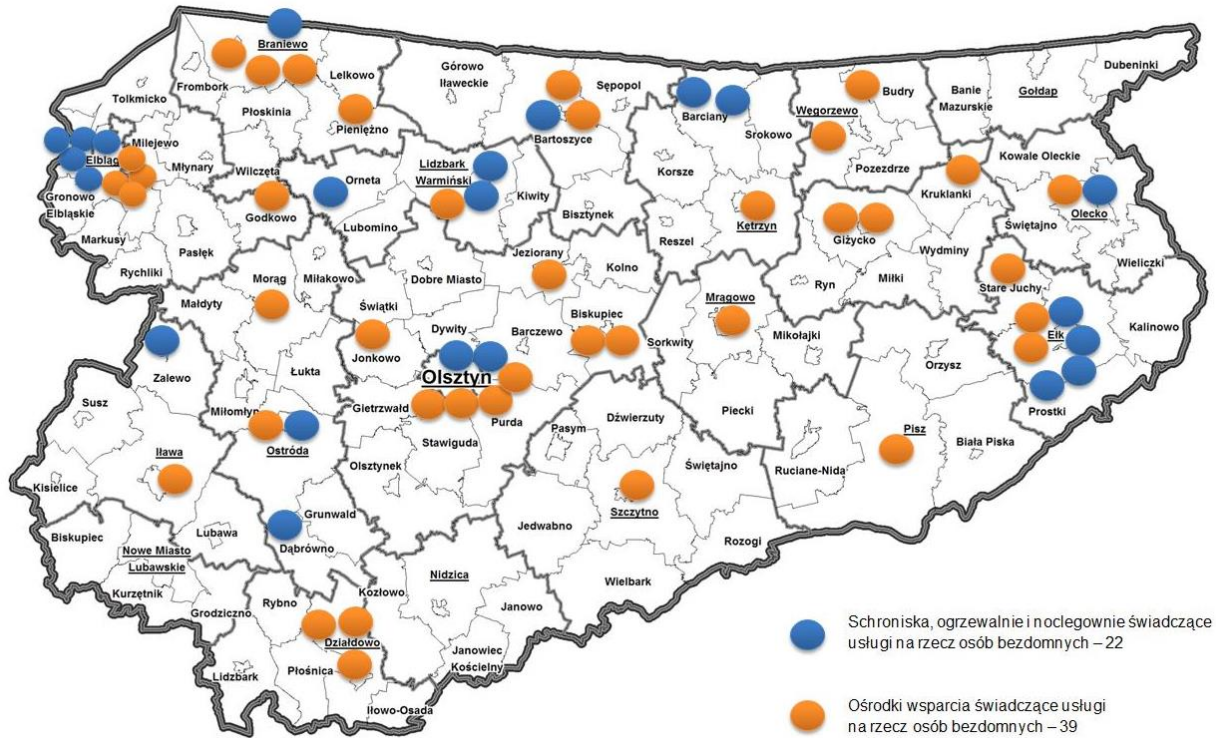
Źródło: opracowanie własne ROPS

Inną formą wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest **klub samopomocy**, którego zakres usług określa właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej klub samopomocy w uzgodnieniu z wojewodą. W województwie warmińsko-mazurskim w roku 2019 funkcjonowało 13 tego typu jednostek. Jak wynika z prognoz OZPS, żadna gmina nie planuje w kolejnych latach utworzenia klubów samopomocy.

Z danych zaczerpniętych z „Informacji dotyczącej problematyki bezdomności na terenie województwa warmińsko-mazurskiego”, według stanu na 31 grudnia 2019 roku, opracowanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej wynika, że na terenie województwa funkcjonowały **22 placówki świadczące usługi dla osób bezdomnych** (ogrzewalnie, noclegownie, schroniska dla bezdomnych), na łączną liczbę miejsc noclegowych 700 oraz **39 ośrodków wsparcia świadczących**

usługi na rzecz osób bezdomnych (jadłodajnie, punkty wydawania paczek żywnościowych, pralnie, łaźnie, punkty pomocy medycznej). Ponad połowa ww. podmiotów prowadzona jest przez organizacje pozarządowe i kościelne. Jak można zaobserwować na poniższej mapie, podmioty świadczące usługi na rzecz osób bezdomnych funkcjonują zazwyczaj w większych ośrodkach miejskich. Powodem jest koncentrowanie się życia osób bezdomnych w tych środowiskach z powodu łatwiejszego dostępu do tymczasowego lokum oraz zdobycia żywności czy ubrania.

Mapa 9. Instytucje świadczące usługi na rzecz osób bezdomnych w województwie warmińsko-mazurskim według stanu na 31 grudnia 2019 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS

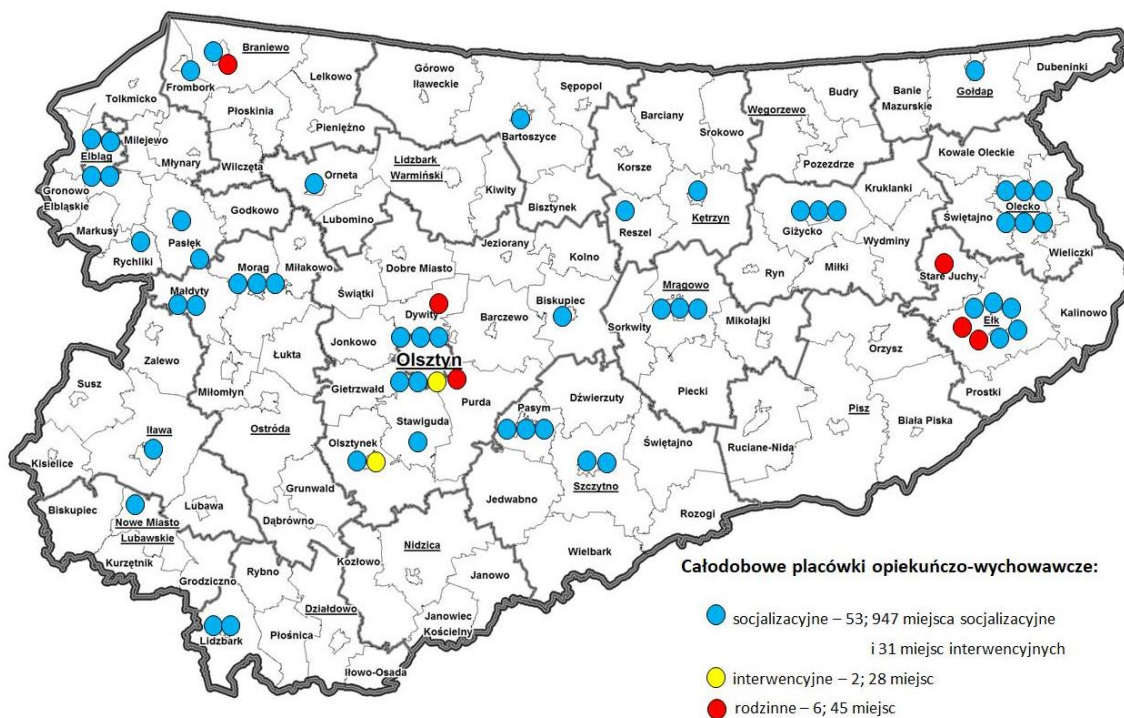
Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia albo zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione ma zapewniać warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku oraz integrację ze społecznością lokalną. W województwie warmińsko-mazurskim, według sprawozdania OZPS, w 2019 roku we wszystkich mieszkaniach chronionych było łącznie 227 miejsc. Wg danych zaczerpniętych ze sprawozdania MRPiPS-03, w 2019 roku funkcjonowało łącznie 76 tego typu podmiotów. W kolejnych latach 4 gminy planują uruchomienie nowych mieszkań chronionych (Gietrzwałd, Grodziczno, Prostki, Jedwabno).

W 2019 roku z porad jednostek specjalistycznego poradnictwa, korzystało łącznie 3 817 osób. Wg danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, **jednostek i punktów świadczących usługi poradnictwa specjalistycznego**, w tym rodzinnego w województwie, w roku 2019 było 30. Obok poradnictwa specjalistycznego, mieszkańcom będącym w stanie kryzysu udzielana jest również pomoc w formie interwencji kryzysowej. Celem interwencji jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie z problemami przez całe rodziny lub poszczególnych ich członków. Ponieważ nie jest określony definicyjnie standard placówki

określanej mianem „ośrodek interwencji kryzysowej”, stąd dowolność nazywania w ten sposób różnorodnych podmiotów świadczących usługi w tym zakresie. Wg „Infrastruktury pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego” w 2019 r. na obszarze województwa działało **13 jednostek** (ośrodków i punktów) świadczących usługi w zakresie interwencji kryzysowej.

Jak wynika z informacji zawartej w OZPS, w 2019 roku w województwie funkcjonowało 61 placówek opiekuńczo-wychowawczych, o łącznej liczbie 1.051 miejsc. Wśród nich 6 to podmioty typu rodzinnego z liczbą 45 miejsc. Żaden powiat nie planuje w najbliższych latach utworzenia kolejnych placówek.

Mapa 10. Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2019 r.

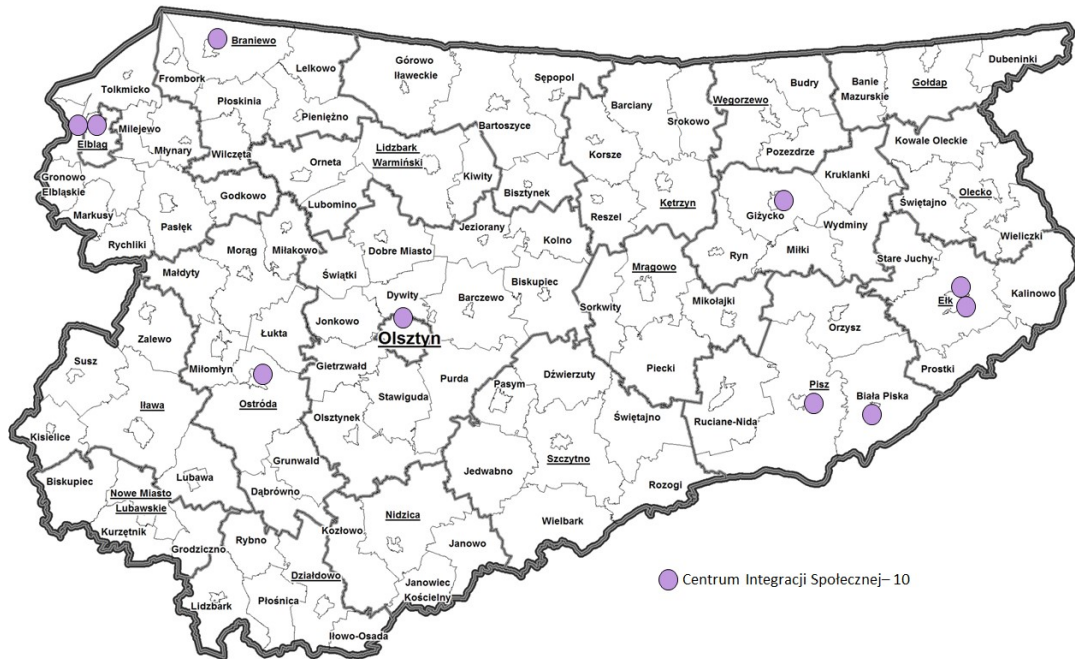
Źródło: opracowanie własne ROPS

W obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej działają również podmioty tworzone na mocy ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Należą do nich m.in. **centra integracji społecznej**, które prowadzą działania reintegracji społeczno-zawodowej pozwalające przede wszystkim zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe lub przyczynić się do przekwalifikowania zawodowego. Wg stanu na 31 grudnia 2019 roku w rejestrze Wojewody Warmińsko-Mazurskiego wpisanych było dziesięć centrów integracji społecznej:

1. CIS w Olsztynie – będący Samorządowym Zakładem Budżetowym miasta Olsztyn,
2. CIS w Ostródzie – prowadzony przez Polski Komitetu Pomocy Społecznej Zarząd w Ostródzie,
3. CIS w Braniewie – prowadzony przez Braniewskie Stowarzyszenie Abstynenckie,
4. CIS w Ełku – prowadzony przez Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych im. Króla Zygmunta Augusta w Ełku,
5. CIS AlterCIS w Ełku – prowadzony przez Stowarzyszenie Adelfi,

6. CIS w Białej Piskiej – prowadzony przez Ewangelickie Stowarzyszenie BETEL
7. CIS w Elblągu – prowadzony przez Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych w Elblągu. W kolejnych latach gmina Pasym planuje uruchomienie nowego Centrum Integracji Społecznej,
8. CIS w Elblągu – prowadzony przez Elbląską Radę Konsultacyjną Osób Niepełnosprawnych,
9. CIS w Giżycku – prowadzony przez Gminę Miejską Giżycko,
10. CIS w Pisz – prowadzony przez Stowarzyszenie Kobieta na PLUS.

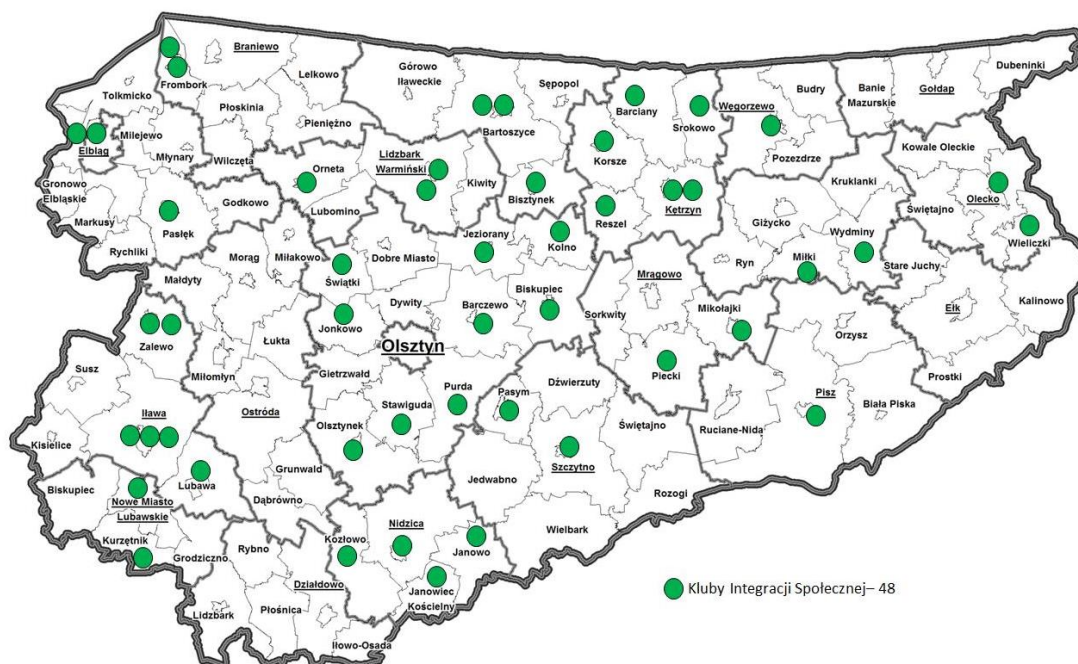
Mapa 11. Centra integracji społecznej wpisane do rejestru Wojewody Warmińsko-Mazurskiego wg stanu na 31 grudnia 2019 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS

Innym instrumentem zapobiegania procesom wykluczenia społecznego osób i rodzin jest **klub integracji społecznej (KIS)**, którego celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy.

Mapa 12. Kluby Integracji Społecznej funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2019 r.

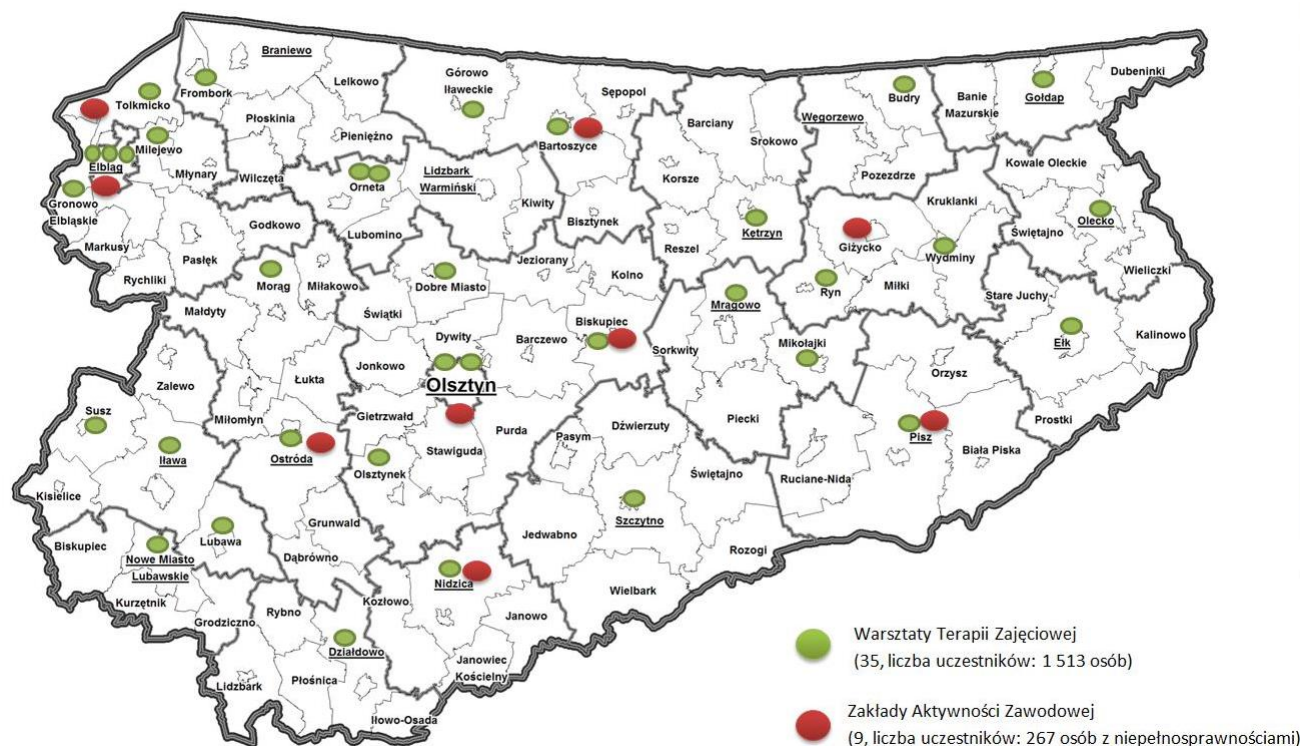
Źródło: opracowanie własne ROPS

Z informacji uzyskanej z Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie wynika, iż w 2019 roku funkcjonowało **48 klubów integracji społecznej**.

Podmiotami mającymi na celu stwarzanie osobom z niepełnosprawnością możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej są **warsztaty terapii zajęciowej (WTZ)**, których w województwie warmińsko-mazurskim wg OZPS w 2019 roku było 35. W zajęciach terapii uczestniczyło w danym okresie 1 513 osób. Według prognoz na kolejny rok nie zakłada się uruchomienia nowych warsztatów terapii zajęciowej.

Z analizy danych nadesłanych przez gminy i powiaty do OZPS wynika, iż w 2019 roku na terenie województwa działało **9 zakładów aktywności zawodowej (ZAZ)**, tj. w Olsztynie, Giżycku, Elblągu, Kamionku Wielkim k/Elbląga, Biskupcu, Bartoszcach, Ostródzie, Piszem oraz w Nidzicy. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych działaniami ZAZ-ów to 267. W kolejnych latach nie planuje się utworzenia kolejnych tego typu podmiotów.

Mapa 13. Zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zajęciowej funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS

Oprócz wyszczególnionych powyżej zasobów instytucjonalnych pomocy i wsparcia na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonują ponadto inne podmioty, zabezpieczające potrzeby społeczne w tym zakresie, np. centra aktywności lokalnej, uniwersytety III wieku, kluby seniora, koła gospodyń wiejskich, młodzieżowe kluby integracji społecznej, świetlice socjoterapeutyczne oraz środowiskowe i in.

Tabela 6. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia prowadzone przez powiat/gminę lub na zlecenie powiatu/gminy

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	Prognoza 2020
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY				
Liczba osób korzystających	1.	4 312	4 101	4 091
Liczba osób umieszczonych	2.	1 007	947	951
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	3.	117	97	103
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	4.	1 058	1 133	1 145
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	5.	65 475 455	77 822 941	78 291 759
DZIENNE DOMY POMOCY				
Liczba osób korzystających	6.	1 095	1 263	1 287
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	7.	7	8	8
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	8.	151	154	153
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w	9.	10 318 943	10 384 654	11 004 204

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	Prognoza 2020
złotych)				
KLUBY SAMOPOMOCY				
Liczba osób korzystających	10.	60	241	271
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	11.	0	10	10
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	12.	2	11	12
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	13.	148 151	853 542	1 019 521
NOCLEGOWNIE i SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH				
Liczba osób korzystających	14.	1 117	1 041	1 073
Liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	15.	15	50	22
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	16.	43	49	51
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	17.	3 651 551	4 148 496	4 224 771
OGRZEWAŁNIE				
Liczba osób korzystających	18.	182	230	234
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	19.	4	3	3
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	20.	39 998	57 215	57 215
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób korzystających	21.	4 143	4 126	4 126
Liczba osób umieszczonych	22.	811	791	806
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	23.	387	384	385
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	24.	23	23	11
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	25.	2 454	2 438	2 476
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	26.	152 193 999	158 259 958	165 418 149
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM				
Liczba osób korzystających	27.	130	148	159
Liczba osób umieszczonych	28.	95	99	118
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	29.	3	6	8
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	30.	10	25	30
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	31.	419 144	697 888	1 035 486
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓŁEM				
Liczba osób korzystających	32.	297	349	353
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA				
Liczba osób korzystających	33.	4 021	3 817	3 695
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	34.	23	23	23
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	35.	808 080	794 956	747 977
PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO				
Liczba osób korzystających	36.	1 977	2 086	2 034
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	37.	174	176	167

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	Prognoza 2020
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	38.	6 464 590	7 355 087	7 254 549
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE OGÓŁEM				
Liczba osób korzystających	39.	1 029	953	969
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	40.	708	690	691
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	41.	44 815 552	47 264 422	49 162 841
W tym: PLACÓWKI TYPU RODZINNEGO				
Liczba osób korzystających	42.	44	39	33
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	43.	12	10	10
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	44.	1 585 251	1 404 233	1 307 063
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	45.	1 111	930	858
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	46.	2 482	3 199	3 149
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	47.	1 501	1 513	1 512
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	48.	559	550	552
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	49.	27 355 617	29 859 824	33 419 481
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	50.	291	267	267

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jednostkowych ozps

1.7. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

W województwie warmińsko-mazurskim w 116 ośrodkach pomocy społecznej oraz 19 powiatowych centrach pomocy rodzinie, według stanu na 31 grudnia 2019 roku na umowę o pracę zatrudnionych było łącznie **3328** osób. Na stanowiskach kierowniczych zatrudnionych było **177** osób. Pracowników socjalnych było ogółem **904** (tj. 27,2% ogółu zatrudnionych). Natomiast w kategorii pozostałych pracowników - wskazano **2247** osób.

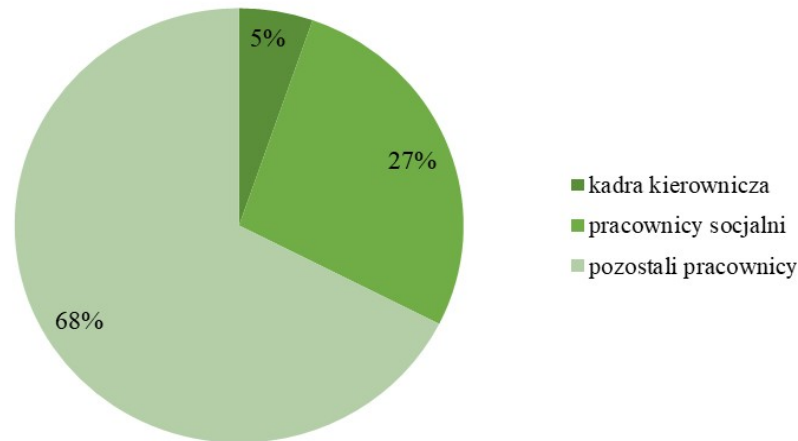
Tabela 7. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok 2018	Rok 2019
Liczba pracowników (ogółem)		
Liczba pracowników	3 313	3 328
Kadra kierownicza		
Liczba pracowników	173	177
Pracownicy socjalni		
Liczba pracowników	915	904
Pozostali pracownicy		
Liczba pracowników	2 225	2 247

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jednostkowych ozps

Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę zatrudnienia w pomocy społecznej w rozkładzie procentowym.

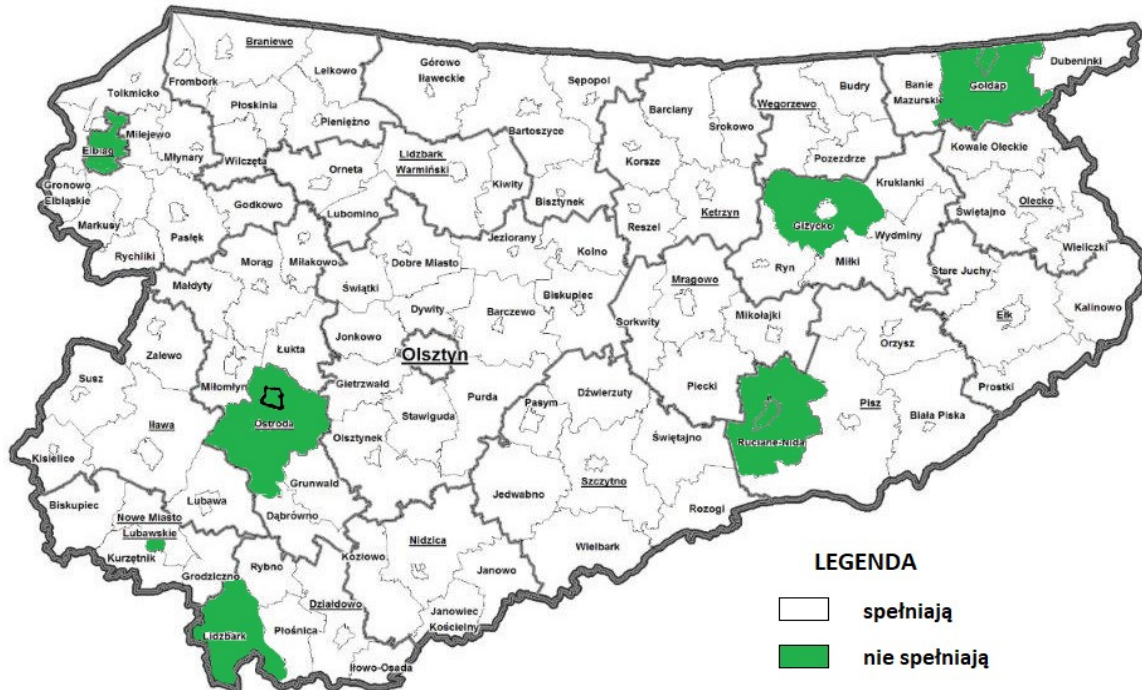
Wykres 9. Struktura zatrudnienia w pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania MRPiPS-03-R za 2019 r.

Do końca 2015 r., zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, ośrodek pomocy społecznej miał w obowiązku zatrudniać pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy, w stosunku 2000 mieszkańców przypadających na 1 pracownika socjalnego. Ponadto od 1 stycznia 2015 roku możliwe było zatrudnianie pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną, w stosunku 1 pracownik socjalny przypadający na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Zmiany wynikają z wchodzącego w tej dacie przepisu nowelizującego (art. 1 pkt 18) ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. 2011 nr 81 poz. 440). W 2019 roku **8 gmin** nie spełniło żadnego z ww. ustawowych wymogów (Lidzbark, gmina wiejska Giżycko, gmina miejska Nowe Miasto Lubawskie, gmina miejska Ostróda, gmina wiejska Ostróda, Ruciane – Nida, Gołdap, Miasto Elbląg).

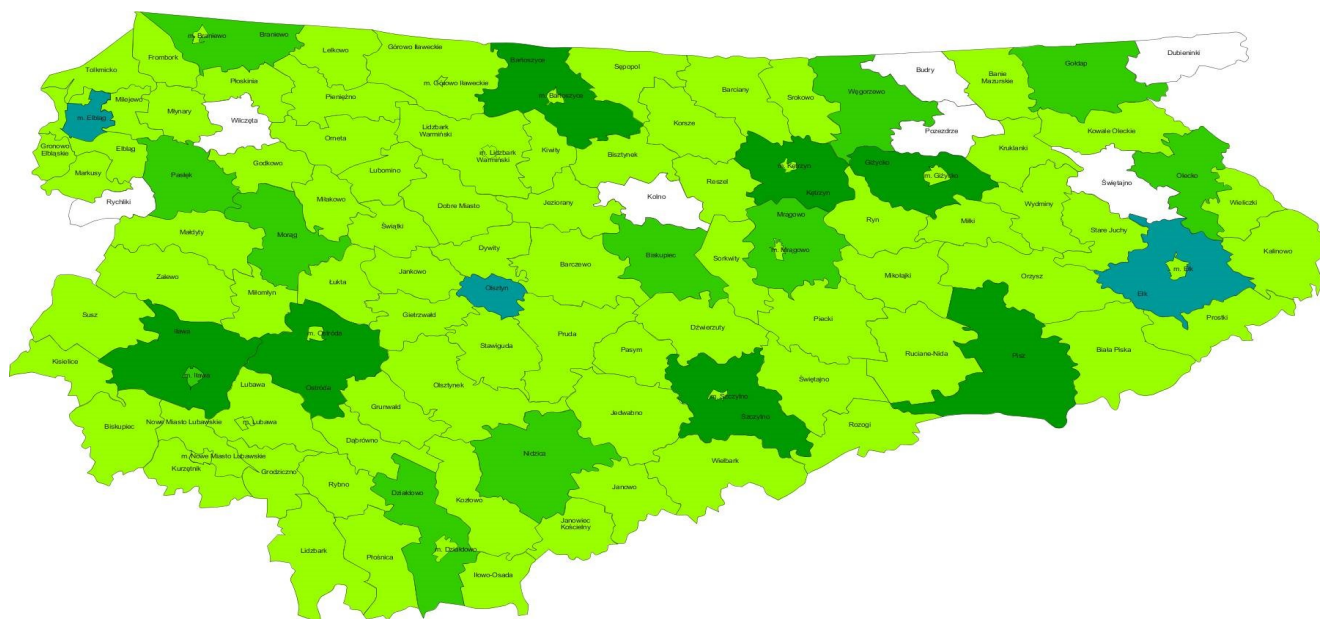
Mapa 14. Realizacja wymogu ustawowego zatrudniania przez ośrodek pomocy społecznej pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących w stosunku jeden pracownik socjalny na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących

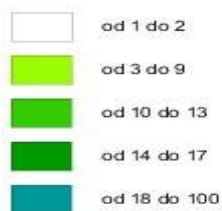
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03-R za 2019 r.

Zgodnie z ustawą ośrodek pomocy społecznej powinien jednak zatrudniać co najmniej 3 pracowników socjalnych. Jak wynika ze sprawozdania MRPiPS-03-R na dzień 31 grudnia 2019 roku 7 gmin zatrudniało mniej niż 3 pracowników socjalnych (są to gminy: Dubieninki Pozezdrze, Wilczęta, Rychliki, Świętajno, Kolno, Budry). Przedstawione dane mogą być w niektórych przypadkach obarczone błędem, gdyż nie zostali w nich uwzględnieni kierownicy ośrodków pomocy społecznej, którzy często w mniejszych ośrodkach pełnią rolę pracownika socjalnego.

Mapa 15. Realizacja wymogu ustawowego zatrudniania przez ośrodki pomocy społecznej przynajmniej trzech pracowników socjalnych

Legenda:

Źródło: Sprawozdanie MRPiPS-03-R za 2019 r.

Najliczniejszą grupę pracowników zatrudnionych w jednostkach pomocy społecznej stanowią pozostali pracownicy (67,52% ogółu kadry). Są to osoby pracujące między innymi w następujących obszarach: księgowość, kadry i płace, świadczenia rodzinne i alimentacyjne, praca z klientem pomocy społecznej m.in. psycholog, prawnik, obsługa informatyczna i inne.

1.8. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego

W niniejszej części dokumentu przedstawione zostały wydatki związane z realizacją zadań z obszaru szeroko rozumianej polityki społecznej, przypisanych gminom i powiatom w ramach m.in. ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów i innych. Zadania własne oraz zlecone gmin i powiatów w zakresie polityki społecznej zostały przedstawione zgodnie z klasyfikacją budżetową w następujących działach: Dział 851 – Ochrona zdrowia, Dział 852 – Pomoc społeczna, Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza oraz w nowym Dziale 855 – Rodzina.

2 797 650 tys. zł

– wysokość środków wydatkowanych przez samorządy gminne i powiatowe na zadania własne i zlecone w obszarze polityki społecznej, tj. wzrost o 13%

W 2019 roku łączna wysokość środków wydatkowanych przez samorządy gminne i powiatowe na zadania własne i zlecone w obszarze polityki społecznej wyniosła 2 797 650 tys. zł i jest to 13% wzrost względem 2018 roku (2 476 548 tys. zł). Prognozy wskazują duże tempo wzrostu na politykę społeczną w najbliższych latach. W poniższej tabeli przedstawione zostały szczegółowe informacje o wysokościach środków poniesionych na poszczególne działy.

Tabela 8. Wydatki gmin i powiatów województwa warmińsko-mazurskiego (poniesione i planowane) na zadania z zakresu polityki społecznej w latach 2018-2020 w zł

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny – 2019	Prognoza na rok 2020
OGÓŁEM				
OGÓŁEM (działy)	1	2 476 548 113	2 797 650 358 ↑	3 058 435 669
851 - OCHRONA ZDROWIA				
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	2	1 132 211	1 160 720 ↑	1 408 352
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	3	22 555 481	23 558 136 ↑	24 606 256
852 - POMOC SPOŁECZNA				
85202 - Domy pomocy społecznej	4	205 034 044	222 920 017 ↑	233 804 259
85203 - Ośrodki Wsparcia	5	79 393 052	92 563 768 ↑	92 158 120
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	6	2 291 907	2 504 769 ↑	2 331 514
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	7	X	5 129 261 ↓	6 022 142
85214 - Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	8	65 884 775	61 355 202 ↓	67 365 806
85215 - Dodatki mieszkaniowe	9	33 065 045	30 252 300 ↓	30 165 108
85216 - Zasiłki stałe	10	56 355 472	55 406 741 ↓	54 458 780
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	11	15 420 236	17 098 685 ↑	18 506 062
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	12	125 944 087	132 496 092 ↑	137 093 493
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	13	2 200 997	2 327 712 ↑	2 162 761
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	14	40 060 010	44 503 425 ↑	58 092 209
85230 - Pomoc w zakresie dożywiania	15	44 139 277	42 423 650 ↓	41 355 605
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	16	42 101	49 536 ↑	39 919
85232 - Centra Integracji Społecznej	17	1 577 324	1 613 749 ↑	2 510 073
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	18	107 398	0 ↓	0
85295 - Pozostała działalność	19	14 856 292	13 311 614 ↓	12 394 333
853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ				
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	20	4 857 024	5 931 480 ↑	6 611 735
85321 - Zespoły orzekania o	21	5 963 652	6 227 147 ↑	5 835 789

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny – 2019	Prognoza na rok 2020
niepełnosprawności				
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	22	3 898 050	4 387 484 ↑	4 622 352
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	23	23 483 242	22 352 369 ↓	17 669 842
854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA				
85415 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym	24	27 289 309	23 738 051 ↓	19 493 766
85416 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	25	1 262 120	1 768 047 ↑	1 798 915
855 - RODZINA				
85501 - Świadczenie wychowawcze	26	898 441 996	1 153 163 327 ↑	1 363 519 086
85502 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	27	584 995 430	593 563 490 ↑	601 261 662
85504 - Wspieranie rodziny	28	57 822 109	62 746 338 ↑	63 226 501
85505 - Tworzenie i funkcjonowanie żłobków	29	20 790 659	27 600 385 ↑	29 860 603
85506 - Tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych	30	278 320	241 267 ↓	197 760
85507 - Dzienni opiekunowie	31	1 501 994	967 208 ↓	700 000
85508 - Rodziny zastępcze	32	74 416 157	77 002 725 ↑	83 476 331
85510 - Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	33	61 488 342	62 425 176 ↑	68 600 547
85513 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne, zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów	34	X	6 717 523	6 940 988
85514 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby przebywające na urlopie wychowawczym, za osoby zatrudnione jako nianie oraz za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem	35	X	142 964	145 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jednostkowych ozps

Prawie połowa środków finansowych spośród całych 2 797 650 tys. zł, przeznaczonych na wszystkie zadania z zakresu polityki społecznej, wydatkowana została na świadczenia wychowawcze (1 153 163 tys. zł). W tej kategorii odnotowano wzrost w stosunku do roku poprzedniego – o 28,4%. Wiąże się to m.in. ze zmianami w programie „Rodzina 500+”, w którym od 1 lipca 2019 roku świadczenie wychowawcze przyznawane jest również na pierwsze dziecko bez względu na dochody rodziny. Przewiduje się również wzrost w tej kategorii w roku 2020. Na drugim miejscu znalazły się wydatki gmin na **wypłatę świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego** – 593 563 tys. zł w roku 2019, co stanowi wzrost o 1,5% w stosunku do roku poprzedniego. Corocznie, o co najmniej kilka procent, rośnie **wysokość środków przeznaczanych na finansowanie kosztów pobytu osób umieszczanych w domach pomocy społecznej oraz utrzymanie DPS**, która wyniosła w roku oceny 222 920 tys. zł. Koszt, poniesiony w tej kategorii wzrósł o **8,7% w stosunku do roku 2018** (w 2017 roku było to 7,9%). Obowiązek współfinansowania kosztów pobytu mieszkańców danej gminy w DPS wciąż powoduje rosnące wydatki na realizację tego zadania.

Największy procentowy wzrost wydatków odnotowano w dziale **85416- Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym** – o 40,1% w stosunku do roku ubiegłego (z 1 262 tys. zł w roku 2018 do 1 768 tys. zł w roku 2019).

Pozytywnym trendem jest powiększająca się infrastruktura żłobków. W roku oceny wydatki na **żłobki** wzrosły o 32,8%, a wydatki na **świadczenia wychowawcze** o 28,4%. Duży wzrost odnotowano również w dziale **85231- Pomoc dla cudzoziemców** – o 17,7% oraz dziale **85203- Ośrodki Wsparcia** – o 16,6% w stosunku do roku ubiegłego.

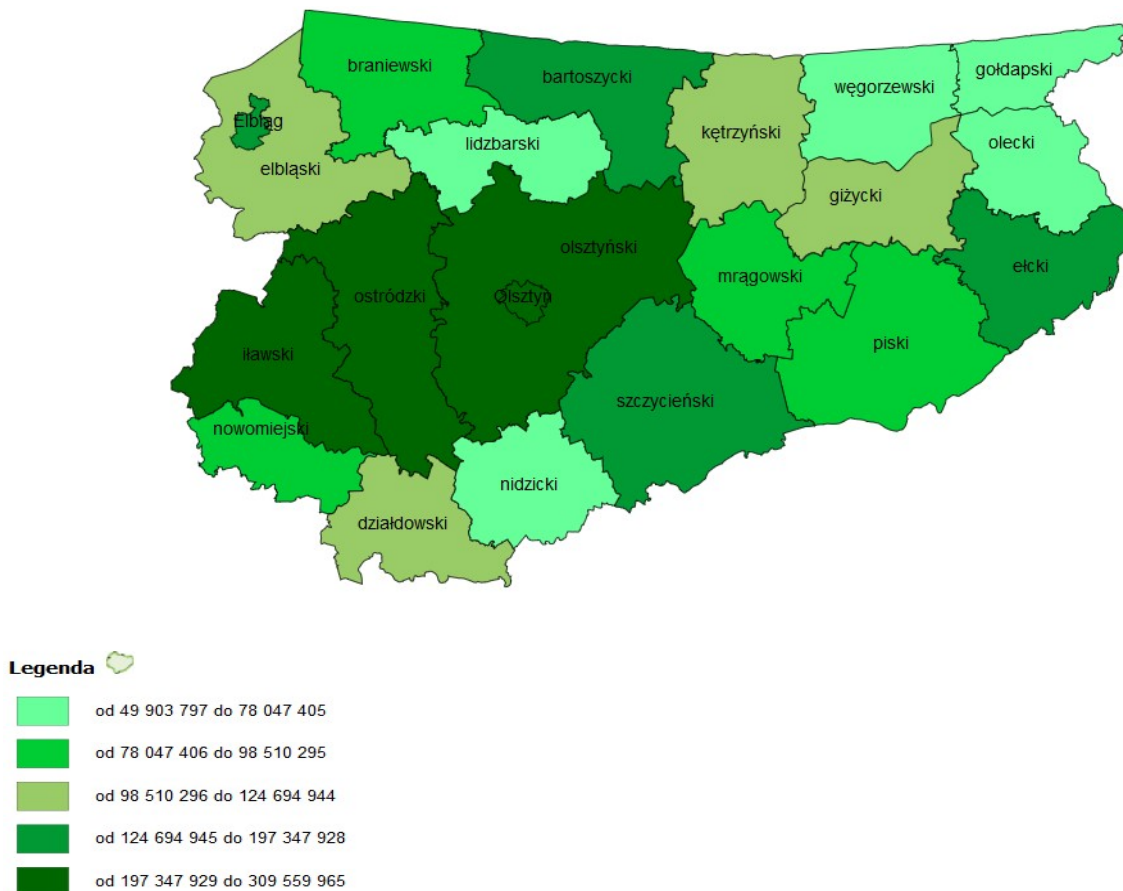
Jedne z największych spadków wydatków względem 2018 roku odnotowano w działach: **85507- Dzienni opiekunowie** (o 35,6%), **85506- Tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych** (o 13,3%) i **85415- Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym** (o 13%).

Najmniej środków finansowych w roku oceny wydatkowano na: pomoc dla cudzoziemców, składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby przebywające na urloпах wychowawczych, za osoby zatrudnione jako nianie oraz za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem oraz tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych.

Na usuwanie skutków klęsk żywiołowych nie przeznaczono w 2019 roku żadnych środków.

Poniżej przedstawiono mapę z rozkładem wysokości środków finansowych w podziale na powiaty.

Mapa 16. Wysokość środków finansowych na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej wydatkowane przez JST w 2019 roku w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: opracowanie własne

Największe środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej wydatkowano w mieście Olsztyn, powiecie olsztyńskim, ostródzkim i iławskim. Najmniejszą kwotę wydano w powiatach węgorzewskim, lidzbarskim, gołdapskim, oleckim i nidzickim.

1.9. Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej

Poza ustawowymi zadaniami z zakresu pomocy społecznej, samorzady gminne i powiatowe realizują wiele innych programów i projektów, których zasadniczym celem jest poprawa sytuacji zawodowej, społecznej i rodzinnej, w tym polepszenie warunków życia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Tego typu projekty realizowane są zwłaszcza przez instytucje pomocy społecznej, administrację samorządową, organizacje pozarządowe i instytucje rynku pracy.

W niniejszym dziale przedstawiono informacje odnoszące się do projektów i programów z zakresu pomocy i integracji społecznej realizowanych przez gminy, powiaty, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, organizacje pozarządowe działające na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego. Przedstawione dane odnoszą się do informacji o liczbie osób objętych działaniami w ramach:

- projektów współfinansowanych lub finansowanych ze środków unijnych,
- programów resortowych ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Tabela 9. Projekty współfinansowane ze środków unijnych

Wyszczególnienie	Rok 2018	Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
PROJEKTY WSPÓLFINANSOWANE Z EFS			
Liczba projektów	85	139	102
Ogółem liczba osób objętych projektami	4310	7053	5279
Liczba realizatorów projektów	59	75	60
Łączna kwota środków EFS	20 047 921	35 719 376	28 551 990

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez gminy i powiaty

Zgodnie z danymi zawartymi w formularzu OZPS w roku oceny zaobserwowano wzrost liczby realizowanych projektów finansowanych ze środków unijnych, tj. z 85 w roku 2018 do **139** w roku 2019. Realizatorami projektów było 75 jednostek samorządu terytorialnego. Liczba uczestników projektów zwiększyła się w 2019 roku do **7053** osób. Łączna kwota dofinansowania wyniosła **35 719 tys. zł.** Jest to znaczny wzrost w porównaniu z rokiem 2018. W 2020 JST wskazują na spadek liczby projektów i ich beneficjentów.

UDZIAŁ W KONKURSACH OGŁASZANYCH PRZEZ MRPiPS

Oprócz funduszy europejskich źródłem pozyskiwania środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań na rzecz osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej, są konkursy ogłaszane przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Wpływ na duże zainteresowanie środkami Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej może mieć wymiana doświadczeń pomiędzy samorządami, które od lat z powodzeniem ubiegają się i otrzymują środki wspierające realizację istotnych zadań z zakresu polityki społecznej.

Największą aktywność zaobserwowano w ramach konkursu "Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej". Zwiększyła się również aktywność w ramach konkursów: „Maluch+”, „Senior+ na lata 2015-2020” oraz „Opieka 75+”. Najmniejszą aktywność zanotowano w ramach konkursu „Od wykluczenia do aktywizacji. Program pomocy osobom wykluczonym społecznie i zawodowo”.

Tabela 10. Informacja nt. podmiotów z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, które uzyskały dofinansowanie w ramach konkursów ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019 roku

Wyszczególnienie	Rok 2018	Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
"ASYSTENT RODZINY I KOORDYNATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ"			
Liczba osób objętych konkursami	196	223	200
Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	104	114	108
Łączna kwota dofinansowania	2 620 196	3 489 032	3 427 339
„MALUCH+”			
Liczba osób objętych konkursami	643	489	480
Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	16	13	13
Łączna kwota dofinansowania	4 097 889	2 198 102	1.930.564
„SENIOR + NA LATA 2015-2020”			
Liczba osób objętych konkursami	461	585	584
Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	15	19	19
Łączna kwota dofinansowania	2 334 459	2 291 506	1 571 647
„WSPIERANIE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W TWORZENIU SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE”			
Liczba osób objętych konkursami	1645	528	405
Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	5	7	5
Łączna kwota dofinansowania	197 604	271 476	131 994
„OD WYKLUCZENIA DO AKTYWIZACJI. PROGRAM POMOCY OSOBOM WYKLUCZONYM SPOŁECZNIE I ZAWODOWO”			
Liczba osób objętych konkursami	-	56	44
Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	-	2	1
Łączna kwota dofinansowania	-	333 097	284 336
"OPIEKA 75+”			
Liczba osób objętych konkursami	135	228	329
Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	19	22	25
Łączna kwota dofinansowania	225 904	451 798	1 171 308

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jednostkowych OZPS i systemu Lime

UDZIAŁ W PROGRAMACH MRPiPS

Odrębnym źródłem pozyskiwania środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań na rzecz osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej są programy realizowane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Największą aktywność zanotowano w ramach programów MRPiPS dotyczących wspierania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie dożywiania.

Tabela 11. Informacja nt. podmiotów z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, które uzyskały dofinansowanie w ramach programów Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019 roku

Wyszczególnienie	Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
„POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA NA LATA 2014-2020”		
Liczba osób objętych programem	4 053	3 102
Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	8	5
Łączna kwota dofinansowania	1 912 437	1 415 032
„POSILEK W SZKOLE I W DOMU NA LATA 2019-2023”		
Liczba osób objętych programem	61 330	58.670
Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	108	109
Łączna kwota dofinansowania	28 578 851	28 326 770

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jednostkowych OZPS i systemu Lime

1.10. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia

Realizując zapisy ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, organy administracji publicznej mogą wspierać lub powierzać realizację zadań publicznych, mających charakter działalności pożytku publicznego, organizacjom pozarządowym i innym uprawnionym podmiotom. Sferę zadań mających charakter działalności pożytku publicznego, określa art. 4 ust. 1 ww. ustawy, który wymienia 33 rodzaje zadań możliwych do zlecenia organizacjom pozarządowym.

Podjętą w 2019 r. współpracę samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi w zakresie polityki społecznej obrazuje tabela nr 12.

Jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej w sporządzonych sprawozdaniach jednostkowych jako najczęściej występujący obszary współpracy wykazały:

1. Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej (44);
2. Działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami (40);
3. Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób (38);
4. Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (34).

Zlecanie zadań w trybie działalności pożytku publicznego

Zlecanie realizacji ww. zadań w trybie działalności pożytku publicznego odbywa się najczęściej po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert.

Na 135 jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej (w tym miasto Elbląg i Olsztyn wykonujące zadania gminy i powiatu) 78 wykazało współpracę ich samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi w formie zlecenia zadań w trybie działalności pożytku publicznego. Należy wyciągnąć wniosek, że w dalszym ciągu jest to najczęściej stosowana forma współpracy samorządów lokalnych (58% samorządów) z organizacjami pozarządowymi. W 2018 były to 73 samorzady (56%).

W roku 2019 gminy i powiaty w województwie warmińsko-mazurskim zawarły 1075 umów z 796 organizacjami pozarządowymi na realizację zadań w ww. obszarach. Największą aktywnością w 2019 r. w tym zakresie wykazała się gmina miejska Bartoszyce (135 umów), Powiat Działdowski i gmina miejska Szczytno (po 32 umowy) oraz gmina Olsztyn (30 umów).

Z reguły te same jednostki samorządu terytorialnego, które zawarły umowy z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań z zakresu polityki społecznej w 2019 roku, zaplanowały tego typu działania również w roku 2020 – planuje się zawarcie 957 umów z 754 organizacjami.

Łączna kwota dotacji przekazanych w 2019 r. przez samorządy lokalne na zlecenie zadań w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w obszarze pomocy i wsparcia, wyniosła ponad 85 600 tys. zł. Jest to wartość o nieco ponad 6 mln zł wyższa niż w roku 2018. W prognozach na 2020 rok przewiduje się, że łączna kwota przekazanych dotacji wyniesie o blisko 9 mln zł więcej niż w roku 2019.

Wysokość środków przekazanych przez poszczególne samorządy lokalne w 2019 r. była bardzo zróżnicowana, przy czym najniższa suma przekazanych wówczas dotacji wyniosła 5 000 zł (gmina Płońnica), a najwyższa 27 124 tys. zł (gmina Olsztyn).

Zlecenie zadań w trybie zamówień publicznych:

W 2019 r. niemal dwa razy więcej niż dotychczas samorządów lokalnych zleciło **zadania organizacjom pozarządowym w trybie zamówień publicznych**. W latach 2017-2018 było to po 10 samorządów, a w roku 2019 liczba ta wzrosła niemal dwukrotnie (19). Podobnie wzrosła liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania, z 18 w roku 2018 do 28 w roku 2019. Powyższy wzrost znalazł również odzwierciedlenie w łącznej wartości środków przekazanych organizacjom pozarządowym w trybie zamówień publicznych z 2 859 tys. zł w 2018 roku do ponad 4 451 tys. zł w roku oceny. Prognozy na rok 2020 są bardzo zbliżone do roku oceny, tj. 18 samorządów planuje zlecić zadania w trybie zamówień publicznych 27 organizacjom pozarządowym i przekazać na te zadania ponad 5 495 tys. zł.

W powyższym trybie w 2019 roku zlecano m.in. usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, prowadzenie środowiskowych domów samopomocy, udzielanie schronienia wraz z usługami dla osób bezdomnych oraz zadania z zakresu ochrony i promocji zdrowia, w tym działalność lecznicza.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze:

W roku 2019, podobnie jak w roku 2018, **dwadzieścia pięć samorządów gminnych** zleciło realizację **usług opiekuńczych** o łącznej wartości przekazanych **dotacji ponad 20 191 tys. zł**. Zawarto w tym celu umowy z 28 podmiotami trzeciego sektora. Najwyższą wartość dotacji na zlecenie usług opiekuńczych wykazały gminy Olsztyn i miejska Elbląg, odpowiednio 5 779 tys. zł i 4 154 tys. zł. W kwestii liczby organizacji, którym zostaną zlecone usługi opiekuńcze prognozy na 2020 r. pozostają na bardzo zbliżonym poziomie, natomiast planowany jest wzrost łącznej wartości przekazanych dotacji do 22 814 tys. zł.

W dalszym ciągu tylko pojedyncze samorządy (4) zawierają umowy z organizacjami pozarządowymi na zlecenie **specjalistycznych usług opiekuńczych**. Od 2014 roku niezmienna jest niewielka liczba 2-6 podmiotów trzeciego sektora, z którymi zawierane są umowy na realizację specjalistycznych usług opiekuńczych. Najwyższą wartość przekazanych dotacji w 2019 r. na powyższy cel wykazała gmina miejska Olsztyn, tj. 709 tys. zł.

Jest to wartość dużo wyższa od pozostałych trzech samorządów, w których wartość dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym na realizację ww. usług wynosiła między 23 a 25 tys. zł.

Ogólna kwota dotacji przekazanych podmiotom trzeciego sektora w województwie warmińsko-mazurskim na realizację specjalistycznych usług opiekuńczych w roku oceny była wyższa o 10 tys. zł od roku poprzedniego, tj. z 771 tys. rozdysponowanych w 2018 roku do 781 tys.

przekazanych w 2019 r. W prognozach na 2020 rok gmina miejska Ełk nie planuje zlecenia organizacjom pozarządowym specjalistycznych usług opiekuńczych. Mimo to planowany jest wzrost łącznej wartości dotacji do kwoty 842 tys. zł.

Prowadzenie placówki pomocy społecznej:

W roku 2019 prowadzenie placówek pomocy społecznej zlecono **48 organizacjom** pozarządowym na łączną kwotę przekazanych **dotacji 46 887 tys. zł**. Najwięcej środków, tj. blisko 18 337 tys. zł wydatkowano w gminie miejskiej Olsztyn, gdzie w celu prowadzenia placówek pomocy społecznej zawarto umowy z 12 podmiotami trzeciego sektora. Prognozy na 2020 r. są bardzo zbliżone do sytuacji w 2019 r.

Najczęściej podejmowaną formą współpracy finansowej jest zlecenie zadań w trybie działalności pożytku publicznego. Widoczny jest systematyczny wzrost liczby organizacji pozarządowych, którym zlecane są zadania w obszarze pomocy społecznej i wsparcia (od 320 w roku 2015 do 796 w roku 2019). W ślad za tym rośnie liczba zawieranych umów oraz wysokość środków finansowych przekazywanych z budżetów samorządów gminnych i powiatowych (rok 2015 – 414 umów na łączną kwotę przekazanych dotacji 71 903 tys. zł; rok 2019 – 1 075 umów na łączną kwotę przekazanych dotacji ponad 85 600 tys. zł).

Najmniej powszechną formą współpracy jest zlecenie specjalistycznych usług opiekuńczych. Wynika to z faktu, iż w wielu środowiskach lokalnych nie występuje zapotrzebowanie na tego typu usługi.

Warto pamiętać, że współpraca jednostek samorządu terytorialnego oraz jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej w województwie warmińsko-mazurskim z organizacjami pozarządowymi często przybiera postać pozafinansową i polega m.in. na działaniach w zakresie dostarczania i dystrybucji żywności, zabezpieczenia podopiecznych w odzież, leki, środki opatrunkowe i higieniczne, współorganizowaniu konferencji, szkoleń, spotkań integracyjnych, pikników, zbiórek żywności itp.

W kontekście zachodzących przemian demograficznych, skutkujących starzeniem się społeczeństwa, w kolejnych latach należy spodziewać się wzrostu zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, a także rozwoju infrastruktury społecznej zapewniającej codzienne i całodobowe wsparcie osobom starszym. W tym obszarze należy upatrywać szans rozwoju dla organizacji pozarządowych oraz podmiotów ekonomii społecznej.

Tabela 12. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
ZLECENIA W TRYBIE DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	1	576	796	754
Liczba zleceń / umów	2	869	1075	957
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	3	79 377 471	85 600 519	94 484 159
ZLECENIA W TRYBIE ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	4	18	28	27
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	5	2 859 423	4 451 559	5 495 381
WYBRANE USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ				
Usługi opiekuńcze				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	6	31	28	26
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych	7	17 302 991	20 191 524	22 813 908

Ocena zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego za 2019 rok

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2018	Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
w złotych				
Specjalistyczne usługi opiekuńcze				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	8	6	4	3
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	9	771 132	781 324	842 250
Prowadzenie placówki pomocy społecznej				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	10	43	48	48
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	11	41 109 331	46 887 061	47 998 111

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jednostkowych ozps i systemu Lime

2. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W KONTEKŚCIE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

2.1. Opracowywanie i wdrażanie programów wojewódzkich

Realizacja polityki społecznej w województwie warmińsko-mazurskim opiera się o założenia „Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku” - kluczowym dokumencie programowym i istotnym narzędziem w realizacji regionalnej polityki społecznej regionu. Wyznacza on priorytety, cele i działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, wyrównywania poziomu życia mieszkańców województwa, zapobiegania procesom wykluczenia społecznego oraz stwarzania warunków umożliwiających osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego 5 listopada 2019 r. przyjął Uchwałę w sprawie zatwierdzenia raportu okresowego nr VIII z realizacji w roku 2018 *Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku*. Zakres merytoryczny raportu obejmował stan realizacji wskaźników do poszczególnych priorytetów w latach 2015-2018, najważniejsze działania realizowane w ramach Strategii oraz ważne wnioski z realizacji celów strategicznych i operacyjnych. Raport z monitoringu Strategii jest zbiorem danych obrazujących najważniejsze przedsięwzięcia i inicjatywy podjęte przez realizatorów dokumentu w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej.

Realizacja zapisów „Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku” odbywa się w oparciu o niżej wymienione programy wojewódzkie i działania:

A. Wojewódzki Program Polityki Prorodzinnej na lata 2017-2021

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizując zapisy ustawy o samorządzie województwa, dotyczące polityki prorodzinnej, Uchwałą Nr 69/1154/16/V z dnia 27 grudnia 2016 r. przyjął i obecnie wdraża Wojewódzki Program Polityki Prorodzinnej na lata 2017-2021. W ramach realizacji działań ww. programu będących odpowiedzią na potrzebę wzmacniania rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu, istotnym przedsięwzięciem inicjowanym i organizowanym przez Samorząd Województwa są Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny. Odbywają się one corocznie od 1999 roku na przełomie maja i czerwca, służąc integracji rodzin i społeczności lokalnych. W 2019 roku odbyły się XXI Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny, które przebiegły pod hasłem „Małżeństwo – dobre relacje – silna rodzina”. Organizatorami Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny był Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz działająca przy Marszałku Województwa Rada ds. Rodzin Województwa Warmińsko-Mazurskiego, przy współpracy z Katolickim Stowarzyszeniem „Civitas Christiana” w Olsztynie oraz Warmińsko-Mazurskim Urzędem Wojewódzkim w Olsztynie.

Systematyczny kontakt z lokalnymi organizatorami oraz szeroka promocja przedsięwzięcia (m.in. poprzez biuletyn wydawany dwa razy do roku i plakat) sprawia, że każdym Warmińsko-Mazurskim Dniom Rodziny towarzyszy wiele różnorodnych inicjatyw, m.in. konferencje, seminaria, warsztaty, festyny, pikniki, rajdy rowerowe, biegi uliczne, przedstawienia, koncerty. W 2019 roku odbyło się wiele wydarzeń, w których organizację zaangażowały się różne podmioty,

m.in. szkoły, przedszkola, domy kultury, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, organizacje pozarządowe.

W ramach XXI Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny, jak co roku, przeprowadzono konkursy na szczeblu wojewódzkim: XVI Wojewódzki Konkurs Literacki, XVI Wojewódzki Konkurs Plastyczny oraz Grafiki Komputerowej. Promowano także Konkurs „Ośmiu Wspaniałych” dotyczący wolontariatu młodzieżowego.

Przedsięwzięcie to było szeroko upowszechniane i nagłaśniane dzięki mediom, tj. na łamach „Gazety Olsztyńskiej”, tygodnika „Nasz Olsztyniak” i „Gość Niedzielny”, za pośrednictwem Oddziału Terenowego TVP S.A. w Olsztynie, w Radiu Olsztyn i Radiu Plus, z którymi Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego współpracuje od wielu lat.

B. Program pn. „Warmia i Mazury Dla Dużej Rodziny”

W związku ze zmianami zapisów Ustawy o Karcie Dużej Rodziny z dnia 5 grudnia 2014 r. (Dz.U. z 2019 poz. 1907), Uchwałą Nr XVII/404/16 z dnia 31 maja 2016 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął Program pn. „Warmia i Mazury Dla Dużej Rodziny”. Przyjęty Program zakłada stworzenie katalogu miejsc przyjaznych rodzinie – placówek, instytucji, firm proponujących tańsze usługi, produkty i artykuły rodzinom wielodzietnym, których status został potwierdzony Ogólnopolską Kartą Dużej Rodziny. Każdy członek rodziny wielodzietnej posiadający Kartę Dużej Rodziny może korzystać z tańszej oferty Partnerów, których lista dostępna jest na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

w Olsztynie. W oparciu o zawarte z Partnerami Programu porozumienia, członkom rodzin wielodzietnych przysługują uprawnienia, m.in. w postaci tańszych biletów wstępu na wydarzenia kulturalne, zniżek na dodatkowe zajęcia edukacyjne oraz uprawnienia w zakresie oferty rekreacyjnej, turystycznej i innej.

W przedsięwzięciu biorą udział wszystkie instytucje i firmy otwarte na inicjatywy społeczne i przyjazne rodzinie.

Wg. stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. do Programu „Warmia i Mazury dla Dużej Rodziny” przystąpiło 45 instytucji (wartość osiągnięta od początku realizacji programu). Łączna liczba osób, które skorzystały z szeregu ulg/uprawnień w roku 2019 wyniosła 14 929.

C. Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2018-2022

W związku z wejściem w życie od stycznia 2012 r. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizuje szereg zadań w tym zakresie. Jednym z nich jest m.in. opracowanie programu dotyczącego wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz promowanie nowych rozwiązań w tym obszarze.

Wyrazem tej polityki było m.in. przyjęcie Uchwałą nr XXXIII/723/17 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 grudnia 2017 r. Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022. Program jest realizowany przy współpracy z lokalnymi samorządami, instytucjami i placówkami, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, które zajmują się sprawami rodziny. W ramach realizacji ww. programu podjęto szereg działań i inicjatyw mających na celu wzmocnienie systemu pieczy zastępczej.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Olsztynie oraz Wyższą Szkołą Pedagogiczną im. J. Korczaka w Olsztynie, przy wsparciu powiatowych centrów pomocy rodzinie województwa warmińsko-mazurskiego, 30 maja 2019 r. po raz czwarty zorganizował w Olsztynie Warmińsko-Mazurską Konferencję z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. W Konferencji uczestniczyło ponad 100 osób: rodzice zastępczy, przedstawiciele Województwa Warmińsko-Mazurskiego, dyrektorzy/kierownicy/pracownicy PCPR/MOPS województwa warmińsko-mazurskiego, Dziekan Wydziału Nauk Humanistyczno-Społecznych w Olsztynie, Dyrektor i pracownicy ROPS oraz pracownicy Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie.

Ponadto w ramach ww. Programu Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej zorganizował dwa dwudniowe szkolenia dla kadry kierowniczej placówek opiekuńczo-wychowawczych województwa warmińsko-mazurskiego na temat zespołu zaburzeń więzi RAD (ang. Reactive Attachment Disorder). Udział w szkoleniach wzięło łącznie 26 osób.

WARMIŃSKO-MAZURSKI OŚRODEK ADOPCYJNY W OLSZTYNIE

W obszarze działań na rzecz rodziny w oparciu o zapisy Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w ramach zadania zleconego z zakresu administracji rządowej powołał z dniem 31 grudnia 2011 roku nową jednostkę organizacyjną – Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie. Funkcjonuje on od 1 stycznia 2012 r. wraz z filiami w Ełku i Elblągu. Ośrodek prowadzi Wojewódzki Bank Danych o dzieciach z terenu województwa oczekujących na przysposobienie.

Zadania Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego:

1. Przysposobienia dzieci w 2019 roku (krajowe i międzynarodowe)

W 2019 roku Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie kontynuował działania zmierzające do zabezpieczenia środowiska rodzinnego jak największej liczbie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną zgłoszonych do Ośrodka. Dla 97 dzieci pozyskano rodziny przysposabiające (przysposobienie krajowe).

Tabela 13. Liczba przysposobionych dzieci w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r. w podziale na wiek, płeć oraz miejsce pobytu przed przysposobieniem

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba dzieci			
		Olsztyn	Ełk	Elbląg	Razem
1	2	3			
1.	Dzieci przysposobione, z tego w wieku:	47	10	40	97
1.1.	poniżej 1 roku	5	2	5	12
1.2.	od 1 roku do 4 lat	23	2	21	46
1.3.	od 5 do 9 lat	17	6	13	36
1.4.	10 i więcej lat	2	0	1	3
2.	Dzieci przysposobione, z tego:	47	10	40	97
2.1.	dziewczęta	24	5	23	52
2.2.	chłopcy	23	5	17	45
3.	Dzieci przysposobione z orzeczeniem o niepełnosprawności	0	0	4	4
4.	Dzieci według miejsca pobytu przed przysposobieniem, w tym:	47	10	40	97

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba dzieci			
		Olsztyn	Elk	Elbląg	Razem
4.1.	w pieczy instytucjonalnej	7	4	2	13
4.2.	w rodzinnej pieczy zastępczej	40	6	38	84
4.3	w rodzinie biologicznej	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ROPS

W stosunku do roku 2018 liczba dzieci przysposobionych w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2019 nieznacznie zmalała (rok 2018 - 101 dzieci).

2. Działania merytoryczne

W 2019 roku do Ośrodka zgłosiło się 70 rodzin z zamiarem ubiegania się o przysposobienie dziecka. Na szkolenie zakwalifikowano w Olsztynie 11 rodzin, w Elku – 5, w Elblągu – 8. Przeprowadzono 40 wywiadów adopcyjnych.

Tabela 14. Działania merytoryczne Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie w 2019 roku

Lp.	Wyszczególnienie	Olsztyn	Elk	Elbląg	Razem
1.	Poradnictwo prowadzone przez ośrodki adopcyjne dla:	198	89	42	329
1.1	rodzin/osób samotnych zgłaszających gotowość przysposobienia	188	87	19	294
1.2	rodzin naturalnych, w tym kobietom w ciąży sygnalizującym zamiar pozostawienia dziecka po urodzeniu	10	2	23	35
2.	Szkolenia prowadzone przez ośrodki adopcyjne dla kandydatów na rodziny przysposabiające	14 osób	14 osób	10 osób	38 osób
3.	Posiedzenia w sprawie okresowej oceny sytuacji dziecka, w tym:	1737 + 31 konsultacji telefonicznych	549 + 74 konsultacji telefonicznych	205	2491 + 105 konsultacji telef.
4.	Dzieci, których sprawy były przedmiotem posiedzeń	2637 + 31 omówiono na konsul. telef.	1106+153 omówiono na konsul. telef.	1196	4939 + 299 omówiono na konsul. telef.
5.	Opinia kwalifikacyjna dla kandydata do przysposobienia dziecka	14	7	7	28
	Dodatkowo: Opinie na zlecenie sądów rodzinnych	22	9	19	50
6.	Dzieci zgłoszone do Ośrodka z uregulowaną sytuacją prawną	133	55	126	314
7.	Kwalifikacja dziecka do przysposobienia	72	15	41	128
8.	Dzieci, w stosunku do których złożono wnioski o przysposobienie do sądu.	47	10	40	97
9.	Dzieci przysposobione w przysposobieniu krajowym	47	10	40	97
10.	Dzieci przysposobione zakwalifikowane do przysposobienia zagranicznego	0	0	0	0
11.	Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w postępowaniu postadopcyjnym	227	35	44	306
12.	Prowadzenie Wojewódzkiego Banku Danych.				
12.1	Karty dzieci zgłoszonych do WBD Olsztyn z kraju.				428
12.2	Karty dzieci zgłoszonych do WBD – wszystkie Ośrodki w kraju przez W-MOA w Olsztynie				70

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ROPS

3. Pozostałe zadania:

- W maju i w czerwcu 2019 r. 5 pracowników merytorycznych Ośrodka w Olsztynie uczestniczyło w szkoleniu dotyczącym tworzenia więzi z dzieckiem po trudnych doświadczeniach pt. „POLUBIĆ JEŻA – o trudnej sztuce zrozumienia, wsparcia i wychowania dziecka z doświadczeniem krzywdzenia”;
- 30 maja 2019 r. psycholog i pedagog Ośrodka w Olsztynie brały udział w konferencji z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego „Budowanie więzi w rodzinie”;
- We współpracy z PWSZ w Elblągu w dniu 10 czerwca 2019 r. odbyło się w Ośrodku spotkanie ze studentami III roku pedagogiki opiekuńczej. Tematem spotkania było zapoznanie słuchaczy z problematyką adopcji i przedstawienie działalności Ośrodka;
- Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny, realizując zadanie promowania idei adopcji, zorganizował i przeprowadził różnorodne akcje promocyjne. W Olsztynie, Ełku i Elblągu w centralnych punktach miast zostały rozwieszane banery promujące ideę adopcji. Pracownicy Ośrodka uczestniczący w Zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka rozdawali pracownikom placówek, PCPR-ów kalendarze i inne materiały promocyjne;
- W Olsztynie zakończono prace budowlane w drugiej części lokalu mające na celu dostosowanie do działań na rzecz dzieci z FASD i ich rodzin (diagnoza i wsparcie). Po wyposażeniu lokalu w odpowiedni sprzęt i urządzenia w grudniu rozpoczęto realizację zadania wspierania rodzin, rozszerzonego o diagnozę dzieci z FASD oraz wsparcie dzieci i ich rodzin.

D. Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020

Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego Uchwałą Nr XIII/301/15 z dnia 30 grudnia 2015 r. przyjął Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020.

W roku 2019 środki zabezpieczone w budżecie Województwa przeznaczono m.in. na:

- otwarty konkurs ofert na wykonanie zadań publicznych Samorządu Województwa przez organizacje pozarządowe w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi – na ten cel przeznaczono 100 000 zł. Ze złożonych wniosków, które spełniały wymogi formalne i podlegały rozpatrzeniu, wybrano 10 ofert do realizacji i dofinansowania w ramach budżetu Województwa. Ogólna liczba uczestników działań – 1 494 osoby;
- wsparcie podmiotów leczniczych, dla których Samorząd Województwa jest organem założycielskim: Szpitala Psychiatrycznego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Węgorzewie – przekazanie dotacji w wysokości 155 000 zł na pokrycie kosztów związanych z rozbudową i przebudową budynku Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku, związaną z budową dźwigu dla pacjentów; Wojewódzkiego Zespołu Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie – przekazanie dotacji w wysokości 212 000 zł na pokrycie kosztów zakupu dźwigu towarowo-osobowego i remontu pomieszczenia sanitarnego oraz wyposażenia Oddziału Terapii Uzależnienia od Alkoholu; Samodzielnego Publicznego Specjalistycznego Psychiatrycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej we Fromborku – przekazanie dotacji w wysokości 15 000 zł na doposażenie oddziałów szpitala;
- dofinansowanie zadań realizowanych przez Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku – „Podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa

odwykowego w Województwie Warmińsko-Mazurskim” (w szkoleniach indywidualnych udział wzięło 5 osób, natomiast w szkoleniu grupowym uczestniczyły 52 osoby). W ramach szkolenia grupowego przeprowadzono konferencję szkoleniową dyrektorów, kierowników placówek lecznictwa odwykowego województwa warmińsko-mazurskiego – dialog motywujący w pomaganiu. Temat ten kontynuowano podczas szkolenia warsztatowego dla pracowników lecznictwa odwykowego. Ponadto, wzorem lat ubiegłych, przeprowadzone zostały superwizje programów terapeutycznych w 21 placówkach lecznictwa odwykowego;

- organizację wiosennej narady pełnomocników/koordynatorów ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, będącą podstawą do tworzenia spójnej polityki profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. W naradzie udział wzięło łącznie 49 osób, głównie gminni pełnomocnicy/koordynatorzy ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, a także kierownicy ośrodków pomocy społecznej, sekretarze gmin oraz przedstawiciele powiatowych centrów pomocy rodzinie. Podczas narady przedstawiono m.in. założenia działalności powołanego konwentu gminnych pełnomocników i koordynatorów ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeprowadzono warsztaty i seminarium dla uczestników – efektem są wypracowane wnioski i rekomendacje do wdrożenia przez samorządy gminne.

E. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2015-2020

W 2019 roku zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz określone w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy realizowane były w ramach Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2015-2020.

W ramach współpracy z trzecim sektorem, Samorząd Województwa zaproponował w 2019 roku w otwartym konkursie ofert z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, dwa zadania do realizacji organizacjom pozarządowym, o następującej treści:

- zorganizowanie w dniach 25 listopada – 10 grudnia wojewódzkich obchodów w ramach kampanii „Biała wstążka” poświęconej przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet;
- zorganizowanie konferencji mającej na celu upowszechnianie „dobrych praktyk” w zakresie skutecznych metod przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Dwa ze zgłoszonych projektów otrzymały dofinansowanie na łączną kwotę 20 000 zł.

W roku 2019 w ramach realizacji ww. Programu przeprowadzono ponadto szkolenia, konferencje, jak i kampanie przeciwko przemocy, tj.:

- szkolenia dot. pomocy dziecku z rodziny z problemem przemocy. Łącznie przeszkolono 120 osób;
- Samorząd Województwa, w ramach współpracy z Fundacją Instytut Badań i Edukacji Społecznej z Olsztyna włączył się w organizację IX wojewódzkiej konferencji pod hasłem „Kobieta i dziecko w obliczu przemocy”, która odbyła się 22 listopada 2019 r. w Lidzbarku Warmińskim. Udział w niej wzięło ok. 90 osób. Konferencja została zorganizowana w ramach międzynarodowej Kampanii „Biała Wstążka” – kampanii przeciwko przemocy ze względu na płeć. Kampania corocznie odbywa się w ramach Światowych 16 dni przeciw przemocy ze względu na płeć. Akcja ma uświadomić, że każdą taką sytuację można przerwać, a ofiara lub sprawca mogą otrzymać wsparcie. Propagowanie idei „Białej Wstążki” stwarza większe możliwości współpracy kobiet i mężczyzn w ramach różnych programów przeciwdziałania

przemocy, a także pozwala skupić się na przyczynach prowadzących do przemocy, a nie tylko reagowaniu na przemoc;

- w ramach ww. Kampanii 7 grudnia 2019 r. Samorząd Województwa, szereg samorządów lokalnych, jak i organizacji pozarządowych zorganizowało „Otwarte Drzwi”. W dniu tym placówki oraz instytucje niosące pomoc ofiarom przemocy w rodzinie były otwarte i służyły pomocą oraz informacją wszystkim zainteresowanym. W inicjatywę włączyły się 64 instytucje. Z informacji uzyskanych z instytucji, które włączyły się w kampanię wynika, że tego typu działania są potrzebne ze względu na uświadamianie ludziom faktu, iż są miejsca, w których zawsze otrzymają pomoc.

F. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022

Samorząd Województwa wdraża Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022, którego celem jest wzmocnienie działań profilaktycznych i wdrożenie skutecznych rozwiązań problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i innymi zachowaniami ryzykownymi. Osoby uzależnione obejmowane są leczeniem, rehabilitacją, postrehabilitacją. Ponadto, prowadzone są badania i monitoring problemu narkomanii, w celu zapewnienia dostępu do informacji dla budowania i prowadzenia racjonalnej polityki społecznej w tym obszarze.

W budżecie Województwa w 2019 roku na realizację Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii zabezpieczone zostały środki, które zostały przeznaczone m.in. na następujące działania:

- otwarty konkurs ofert na wykonanie zadań publicznych Samorządu Województwa przez organizacje pozarządowe w zakresie przeciwdziałania narkomanii – na ten cel przeznaczono 60 000 zł. Ze złożonych wniosków, które spełniały wymogi formalne i podlegały rozpatrzeniu, wybrano 3 oferty do realizacji i dofinansowania w ramach budżetu Województwa. Ogólna liczba uczestników działań – 1 123 osoby;
- wsparcie publicznych zakładów opieki zdrowotnej, dla których Samorząd Województwa jest organem założycielskim – przekazano dotację dla Ośrodka Rehabilitacji Uzależnionych „Doren” im. Berty Trusiewicz Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Rózewcu w wysokości 17 281 zł. Dzięki przekazanym środkom sfinansowano budowę siłowni zewnętrznej będącej miejscem rekreacji i aktywnego wypoczynku pacjentów;
- zorganizowanie spotkania poświęconego problemowi zagrożenia używania nowych substancji psychoaktywnych w województwie warmińsko-mazurskim. W spotkaniu udział wzięło 20 osób. Byli to przedstawiciele instytucji, placówek i organizacji na co dzień zajmujących się problematyką uzależnień od substancji psychoaktywnych, takich jak: stacje sanitarno-epidemiologiczne (w Elblągu i Olsztynie), kierownicy ośrodków terapeutycznych, przedstawiciele Policji, Kuratorium Oświaty, Narodowego Funduszu Zdrowia, psychoprofilaktycy.

G. Wojewódzki program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2016-2020

W ramach przyjętego Uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr 70/876/15/V z dnia 29 grudnia 2015 r. „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans

i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2016-2020”, zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami realizowane były przede wszystkim przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Departament Zdrowia, Departament Sportu, DEFS, DEFRR Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz jednostki organizacyjne Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

W 2019 roku Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podjął następujące działania:

- Dofinansowano 19 działań na rzecz promocji zdrowia psychicznego oraz zapobiegania zaburzeniom psychicznym organizacjom pozarządowym z terenu województwa warmińsko-mazurskiego oraz podmiotom leczniczym na łączną kwotę ponad 67 tys. zł, w tym 5 projektów realizowanych przez zakłady opieki zdrowotnej na kwotę 12 tys. zł. Odbyły się m.in.: imprezy rekreacyjno-sportowe, zajęcia rehabilitacyjne i terapeutyczne, spotkania integracyjne, warsztaty artystyczne (muzyczne, plastyczne), zajęcia kulinarne, aktywizujące oraz sportowe. Łącznie we wszystkich zrealizowanych przez Departament Zdrowia projektach uczestniczyło 2 385 osób, w tym 1 028 z niepełnosprawnościami.
- Udzielono dotacji Warmińsko-Mazurskiej Federacji Sportu Osób Niepełnosprawnych na dofinansowanie organizacji 29 masowych imprez sportowych o zasięgu wojewódzkim. Udzielono także dotacji na organizację 4 imprez sportowych o zasięgu wojewódzkim i krajowym, zorganizowanych przez Mazurską Szkołę Żeglarstwa w Giżycku, Lidzbarskie Stowarzyszenie „Aktywni w Niepełnosprawności” w Rogożu, Integracyjny Klub Sportowy „Atak” w Elblągu oraz Stowarzyszenie Olimpiady Specjalne Polska Oddział Regionalny Warmińsko-Mazurskie w Łupkach. Łączna kwota dofinansowania ww. imprez wyniosła 86 tys. zł, a uczestniczyło w nich 1 239 niepełnosprawnych mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego.
Dotacji udzielono również 6 klubom sportowym w wysokości 85 tys. zł, z przeznaczeniem na szkolenia sportowe zawodników – reprezentantów województwa i ich udział w zawodach ogólnopolskich w dyscyplinach paraolimpijskich oraz igrzyskach głuchych. Uczestniczyło w nich 206 osób z niepełnosprawnością.
Wsparciem objęto również siedemnastu sportowców z niepełnosprawnościami, przyznając im stypendia za wysokie osiągnięcia sportowe na łączną kwotę 83 800 zł. Ponadto, Samorząd Województwa przyznał nagrody pieniężne dla czterech osób z niepełnosprawnością w wysokości 12 tys. zł.
- Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Elblągu oraz Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego – Regionalne Centrum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w Olsztynie przeprowadziły ponad 70 akcji, seminariów i innych form uświadamiających na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego. Uczestniczyło w nich łącznie ponad 46 tys. mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego, w tym przede wszystkim dzieci i młodzież.
- Dofinansowano ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych roboty budowlane w 4 obiektach służących rehabilitacji (w tym 2 inwestycje wieloletnie), w związku z potrzebami osób z niepełnosprawnościami, w łącznej kwocie 3 477 924 zł. Realizacja ww. zadania stworzyła osobom z niepełnosprawnościami lepsze warunki do kompleksowej rehabilitacji w miejscu zamieszkania. Ze złożonych wniosków o dofinansowanie ww. zadań i sprawozdań wynika, że z nowopowstałych lub rozbudowanych obiektów służących rehabilitacji będzie mogło korzystać dodatkowo ponad 470 osób z niepełnosprawnościami.
- W ramach RPO WiM 2014-2020 realizowano:

- inwestycje w infrastrukturę społeczną, służącą świadczeniu usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych. Dofinansowane projekty wiązały się z adaptacją, rozbudową lub przebudową budynków instytucji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Łącznie na ten cel przeznaczono ponad 4,3 mln zł. Ze wspartej infrastruktury społecznej skorzystało 3 245 osób, w tym 2 526 z niepełnosprawnościami;
 - kompleksowe usługi aktywizacyjno-integracyjne na rzecz rodzin, których członkami są osoby z niepełnosprawnościami. Projekty dotyczyły poradnictwa specjalistycznego: prawnego i rodzinnego, wsparcia psychologicznego, warsztatów i treningów z zakresu opieki nad osobami niesamodzielnymi, edukacji rodziców/opiekunów osób z niepełnosprawnościami, grupowej terapii dla osób niesamodzielnych i/lub z niepełnosprawnościami, usług wspierających integrację rodzin ze środowiskiem lokalnym (w tym tworzenie klubów samopomocowych), wsparcia asystenta osoby z niepełnosprawnościami. Łączna wartość dofinansowanych zadań wyniosła 5,9 mln zł, w których uczestniczyło 1 420 osób z niepełnosprawnościami;
 - działania z zastosowaniem instrumentów aktywnej integracji (społecznego, zawodowego, zdrowotnego i edukacyjnego), mające na celu przywrócenie osobom wykluczonym oraz zagrożonym wykluczeniem społecznym możliwości lub zdolności zatrudnienia oraz społecznej integracji. W zakresie powyższych działań, dofinansowano projekty na kwotę ponad 27 mln zł. We wszystkich zadaniach uczestniczyło 4 910 beneficjentów, w tym 1 968 osób z niepełnosprawnościami;
 - zadania na rzecz zwiększania dostępności i jakości edukacji przedszkolnej oraz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością. Wartość projektów wyniosła ponad 1,6 mln zł, w których wsparciem objęto 260 osób, w tym 59 z niepełnosprawnościami.
- Zlecono 7 organizacjom pozarządowym realizację 9 zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami ze środków PFRON, na łączną kwotę 200 000 zł, w których uczestniczyło 231 osób.
 - Przekazano dofinansowanie, ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, na działanie 9 zakładów aktywności zawodowej, na łączną kwotę 6 597 500,00 zł, a także ze środków budżetu Województwa, w kwocie 507 423 zł. Łącznie zakłady aktywności zawodowej na koniec 2019 r. zatrudniały 429 osób, w tym 305 osób z niepełnosprawnościami. Zatrudnieni niepełnosprawni obok wykonywania pracy zarobkowej, uczestniczą w rehabilitacji społecznej i przygotowują się do życia w otwartym środowisku oraz uczą się pełnego, niezależnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości.
 - Wydano 3 opinie o ośrodkach ubiegających się o wpis do rejestru ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy dla osób z niepełnosprawnościami korzystających z dofinansowania ze środków PFRON. Przedmiotowe opinie zostały przekazane Wojewodzie Warmińsko-Mazurskiemu, który na ich podstawie dokonał wpisu do rejestru ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy dla osób z niepełnosprawnościami, korzystających z dofinansowania ze środków PFRON.
 - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej współorganizował XXI Festyn Integracyjny „Jesteśmy Razem”. Do organizacji Festynu włączyło się wielu partnerów społecznych. Wzięli w nim udział przedstawiciele domów pomocy społecznej, warsztatów terapii zajęciowej z całego województwa, organizacji pozarządowych oraz mieszkańcy Olsztyna i okolic. W Festynie uczestniczyło około 800 osób, w tym z niepełnosprawnościami.

H. Program „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020”

Uchwałą Zarządu Województwa Nr 4/39/14/IV z dnia 20 stycznia 2014 r. przyjęto do wdrażania program „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020”, będący kontynuacją pierwszego Wojewódzkiego programu na rzecz osób starszych realizowanego w latach 2009-2013.

Działania podejmowane w 2019 roku w ramach programu:

- Kontynuowano uruchamianie usług teleopiekuńczych, rozpoczęte w 2018 roku. Dzięki partnerskiej współpracy Samorządu Województwa z samorządami gminnymi usługi teleopiekuńcze uruchomiono w kolejnych 17 gminach województwa warmińsko-mazurskiego, dzięki czemu wsparcie zostało skierowane do następnych 340 seniorów. Łącznie, według stanu na koniec 2019 roku, usługi teleopiekuńcze zostały uruchomione w 51 gminach województwa dla blisko 1000 seniorów.
Samorząd województwa na uruchomienie ww. usług w 2019 roku udzielił gminom 50% wsparcia finansowego z budżetu Województwa w łącznej kwocie 84 218 zł. Podjęte działania pozwoliły na kontynuowanie wdrażania nowej, dotychczas nie stosowanej formy pomocy seniorom.
- Wojewódzka konferencja z okazji Światowego Dnia Praw Osób Starszych pt. „Perspektywy tworzenia rzeczywistości przyjaznej seniorom”, która zgromadziła blisko 150 uczestników. Podczas konferencji prezentowano przykłady dobrych praktyk w zakresie usług dla osób starszych.
- XII Wojewódzka konferencja z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Starszych pt.: „Działania na rzecz równości osób starszych w rozwoju kulturalnym i ekonomicznym społeczeństw”. Organizatorem konferencji była Federacja Uniwersytetów Trzeciego Wieku Warmii i Mazur w ramach zadania zleconego przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego.
- W ramach dotacji udzielonych w 2019 r. z budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego organizacjom pozarządowym i innym uprawnionym podmiotom dofinansowano łącznie 15 zadań zleconych w obszarze pomocy społecznej, z czego 7 zadań, o łącznej wartości przekazanych dotacji 80 000 zł (na 149 590 zł), to zadania polegające na aktywizowaniu osób starszych, budowaniu i promowaniu ich pozytywnego wizerunku, w tym m.in.:
 - dofinansowano działalność Wojewódzkich Rzeczników Praw Osób Starszych;
 - zrealizowano warsztaty/kursy aktywizujące seniorów, w tym m.in. szkolenia z zakresu wolontariatu dla seniorów;
 - zorganizowano imprezy integrujące środowiska osób starszych oraz spotkania budujące solidarność międzypokoleniową;
 - promowano pozytywny wizerunek seniorów.
- Rok 2019 był pierwszym rokiem działalności Społecznej Rady Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego, powołanej Zarządzeniem Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 1 października 2018 r.
Rada na swoją pierwszą, trzyletnią kadencję wyznaczyła trzy główne priorytety działania, tj.: rozwój geriatry w województwie warmińsko-mazurskim, uruchomienie usług teleopiekuńczych w każdej gminie, utworzenie gminnych rad seniorów w każdej gminie.
- W grudniu 2019 roku Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął Raport z monitoringu wdrażania w latach 2017-2018 programu „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020”.

2.2. Organizowanie kształcenia kadr pomocy społecznej

W 2019 roku, ze środków budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego zorganizowano 11 szkoleń dla pracowników jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej. Przeszkolono łącznie 474 osoby. Organizowane szkolenia pozwoliły uczestnikom zdobyć wiedzę i nabyć umiejętności oraz kompetencje m.in. w zakresie: komunikacji interpersonalnej, w tym pracy z osobami starszymi i z osobami z zaburzeniami psychicznymi, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, podstaw terapii skoncentrowanej na rozwiązaniach, KPA, zarządzania zespołem, organizowania społeczności lokalnych wokół świetlicy w środowisku wiejskim, metody środowiskowej, organizowania społeczności lokalnej w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej.

A. Inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej

Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego corocznie, począwszy od 2001 roku, przyznaje nagrody oraz wyróżnienia pracownikom pomocy i integracji społecznej, a także aktywnym liderom organizacji pozarządowych województwa warmińsko-mazurskiego. Nagrody i wyróżnienia mogą być przyznane w dwóch kategoriach:

1) Indywidualnej dla:

- a) kadry zarządzającej, tj. dyrektora/kierownika jednostki organizacyjnej pomocy i integracji społecznej oraz przewodniczącego/prezesa/lidera organizacji pozarządowej działającej w obszarze pomocy i integracji społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego;
- b) kadry merytorycznej, tj. pracownika jednostki organizacyjnej pomocy i integracji społecznej oraz członka/pracownika organizacji pozarządowej działającej w obszarze pomocy i integracji społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego;
- c) pracownika socjalnego pracującego w środowisku lokalnym.

2) Zespołowej dla:

- a) jednostki organizacyjnej pomocy i integracji społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego;
- b) organizacji pozarządowej działającej w obszarze pomocy i integracji społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego.

Celem przyznania nagród i wyróżnień jest promocja nowoczesnych oraz twórczych rozwiązań w dziedzinie pomocy i integracji społecznej. W 2019 roku nagrodę otrzymało 6 osób, natomiast 14 osobom przyznano wyróżnienia. Przyznano również 3 nagrody zespołowe. Wręczenie nagród i wyróżnień odbyło się podczas uroczystości z okazji Dnia Pracownika Socjalnego zorganizowanej 14 listopada 2019 r. w salach olsztyńskiego zamku.

B. Zlecanie organizacjom pozarządowym zadań z obszaru polityki społecznej

W ramach realizacji Programu współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2019, w grudniu 2018 roku ogłoszony został otwarty konkurs ofert na wykonanie zadań Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z zakresu pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez organizacje pozarządowe oraz inne uprawnione

podmioty w roku 2019. Ponadto, w marcu 2019 roku ogłoszono otwarty konkurs ofert na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, dofinansowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W wyniku rozstrzygnięcia w/w konkursów dofinansowano realizację 39 zleconych zadań publicznych o łącznej wartości przekazanych dotacji 529 590 zł. Liczba mieszkańców województwa – uczestników dofinansowanych projektów wyniosła 78 576 osób.

W ramach dotacji udzielonych organizacjom pozarządowym w 2019 r. dofinansowano m.in.:

1. Wspieranie aktywności społecznej osób starszych, wzmacnianie i promowanie integracji międzypokoleniowej, rzecznictwo osób starszych.
2. Organizację w Olsztynie XXI Wojewódzkiego Festynu Integracyjnego, o zasięgu regionalnym, dla osób z niepełnosprawnościami pod hasłem „Jesteśmy Razem”.
3. Wydanie dwóch numerów biuletynu promującego działania realizowane w ramach XXI Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny, tj. biuletynu inauguracyjnego i biuletynu podsumowującego XXI Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny.
4. Działania na rzecz wsparcia osób bezdomnych.
5. Działania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
6. Działania z zakresu przeciwdziałania narkomanii.
7. Działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym zorganizowanie i przeprowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej poświęconej przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet w dniach 1 listopada – 10 grudnia 2019 r.
8. Zajęcia rehabilitacyjne grupowe i indywidualne, szkolenia, warsztaty i kursy dla osób z niepełnosprawnościami, ich rodzin i opiekunów.

C. Realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 w zakresie Osi priorytetowej 11 Włączenie społeczne

Oś priorytetowa 11 Włączenie społeczne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 ukierunkowana jest na aktywizację społeczną oraz zawodową osób doświadczających ubóstwa i/lub wykluczenia społecznego z różnych przyczyn m.in. bezrobocia, niepełnosprawności, a także braku dostępu do wysokiej jakości usług publicznych.

Celami szczegółowymi Osi priorytetowej 11 są:

- aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich sytuacji społeczno-zawodowej;
- zwiększenie dostępności usług zdrowotnych;
- zwiększenie dostępności usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- wzrost zatrudnienia poprzez rozwój ekonomii społecznej.

W ramach Osi priorytetowej 11 Włączenie społeczne w 2019 roku ogłoszono 16 konkursów, w tym 2 konkursy trzyrundowe i jeden konkurs dwurundowy co daje razem 21 naborów w ramach następujących Poddziałania:

- 11.1.1 Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym – 3 konkursy – łączna alokacja przeznaczona na konkursy – ponad 42,5 mln zł,

- 11.1.2 Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji – projekt ZIT Olsztyn – 2 konkursy – łączna alokacja przeznaczona na konkursy – ok. 18,5 mln zł,
- 11.1.3 Usługi skierowane do osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym świadczone przez podmioty integracji społecznej – projekt ZIT Ełk – 1 konkurs – alokacja przeznaczona na konkursy – ponad 4 mln zł,
- 11.2.1 Ułatwienie dostępu do usług zdrowotnych – 3 konkursy – łączna alokacja przeznaczona na konkursy – prawie 15 mln zł,
- 11.2.3 Ułatwienie dostępu do usług społecznych, w tym integracja ze środowiskiem lokalnym – 3 konkursy – łączna alokacja przeznaczona na konkursy – ponad 26 mln zł,
- 11.2.4 Ułatwienie dostępu do usług społecznych – projekt ZIT Olsztyn – 2 konkursy – łączna alokacja przeznaczona na konkursy – prawie 10 mln zł,
- 11.2.5 Ułatwienie dostępu do usług społecznych, w tym integracja ze środowiskiem lokalnym – projekt ZIT Ełk – 2 konkursy – łączna alokacja przeznaczona na konkursy – ponad 6 mln zł.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej odpowiedzialny jest również za wdrażanie Działania 10.7 Aktywne i zdrowe starzenie się Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. Działanie to ukierunkowane jest na realizację kompleksowych programów zdrowotnych obejmujących profilaktykę, diagnostykę i promocję zdrowia, świadczonych indywidualnym osobom w celu zachowania dobrego stanu zdrowia i wydłużenia wieku aktywności zawodowej wśród mieszkańców województwa. Celem szczegółowym Działania 10.7 jest zmniejszenie poziomu dezaktywacji zawodowej ze względu na chorobę lub niepełnosprawność.

W ramach Działania 10.7 w 2019 roku ogłoszono nabór na 2 konkursy w ramach typu projektu: realizacja programów zdrowotnych dotyczących chorób i zaburzeń psychicznych, w tym działania zwiększające zgłaszalność na badania profilaktyczne oraz programów zdrowotnych z uwzględnieniem rehabilitacji medycznej. Alokacja na te konkursy wynosiła około 6,5 mln zł.

W ramach przedmiotowych konkursów z Osi 11 *Włączenie społeczne* oraz Działania 10.7 *Aktywne i zdrowe starzenie się* złożono ogółem 530 wniosków o dofinansowanie.

W 2019 roku zawarto 242 umowy o dofinansowanie projektów:

- 116 umów w ramach Działania 11.1 o łącznej wartości 93 734 233,73 PLN,
- 107 umów w ramach Działania 11.2 o łącznej wartości 62 784 540,56 PLN,
- 4 umowy w ramach Działania 11.3 o łącznej wartości 46 467 625,47 PLN,
- 15 umów w ramach Działania 10.7 o łącznej wartości 9 162 610,33 PLN.

D. Realizacja Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020

W dniu 21 lipca 2015 r. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego Uchwałą Nr 37/405/15/V przyjął Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020 (WPRES), który w sposób kompleksowy określa i rekomenduje działania, służące rozwojowi ekonomii społecznej w województwie warmińsko-mazurskim.

WPRES wyznacza główne cele Samorządu Województwa w obszarze ekonomii społecznej, w tym działania, ich realizatorów oraz źródła finansowania.

Uchwałą Nr 58/805/19/VI Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 9 grudnia 2019 r. powołano Zespół do spraw opracowania Wojewódzkiego Programu Rozwoju

Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2021-2025, który ma pracować nad aktualizacją zapisów Programu na kolejne lata.

Zgodnie z art. 21 pkt 4a ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. do zadań samorządu należy koordynowanie działań na rzecz sektora ekonomii społecznej w regionie. Ponadto zgodnie z założeniami zaktualizowanego Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 r. *Ekonomia Solidarności Społecznej* przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 31 stycznia 2019 r. jednostką odpowiedzialną za koordynację działań związanych z ekonomią społeczną jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. ROPS ma za zadanie koordynować działania władzy publicznej w zakresie realizacji regionalnego programu oraz merytorycznie określać kierunki, preferencje i procedury wsparcia ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

W 2019 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej kontynuował realizację Projektu pozakonkursowego pt. „*Ekonomia Społeczna na Warmii i Mazurach*” w ramach Poddziałania 11.3.2. Koordynacja ekonomii społecznej w regionie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Celem projektu było podniesienie potencjału ekonomii społecznej na Warmii i Mazurach w gospodarce regionu poprzez funkcjonowanie Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, umocnienie powiązań PES o charakterze reintegracyjnym, wzrost widoczności PES jako dostawców produktów i usług oraz poprawę ich współpracy z biznesem, nauką oraz jednostkami samorządu terytorialnego w celu budowania dobrego klimatu dla rozwoju ekonomii społecznej do końca 2020 roku.

Grupę docelową w projekcie stanowili pracownicy lokalnych i regionalnych podmiotów działających na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.

Wskaźniki projektu osiągnięte w 2019 roku:

- 163 osoby zostały objęte wsparciem w ramach projektu;
- utworzona w ramach projektu sieć kooperacji podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym pod nazwą Regionalna Platforma Współpracy na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej zrzeszała w 2019 r. 66 podmiotów reintegracyjnych, z czego w 2019 r. do sieci przystąpiło 6 nowych podmiotów;
- 5 nowych podmiotów ekonomii społecznej otrzymało Znak Promocyjny „Zakup Prospołeczny”.

W ramach projektu w 2019 r. zrealizowano następujące wydarzenia:

- konferencja regionalna pt. „Ekonomia społeczna w turystyce Warmii i Mazur”, w ramach VII Warmińsko-Mazurskich Dni z Ekonomią Społeczną, w której udział wzięło ok. 100 osób.
- I Gala Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach, w której udział wzięło prawie 400 osób. Podczas Gali przyznano nagrody i wyróżnienia w Konkursie „Samorząd, przedsiębiorstwo, szkoła przyjazna Ekonomii Społecznej” oraz certyfikaty Znak Ekonomii Społecznej „Zakup prospołeczny”.
- 2 spotkania Regionalnej Platformy Współpracy na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej – sieci podmiotów reintegracyjnych.
- Spotkania z powiatowymi zespołami ds. ekonomii społecznej- od sierpnia do grudnia 2019 r. dyrektor ROPS oraz specjaliści z projektu pozakonkursowego brali udział w spotkaniach powiatowych zespołów ds. ekonomii społecznej, podczas których odbywały się prelekcje na temat nowego okresu programowania oraz warsztaty diagnozujące zapotrzebowanie na rozwój usług społecznych w powiatach. W 2019 roku zorganizowano spotkania w 17 powiatach.

- 2 spotkania branżowe podmiotów ekonomii społecznej.
- 2 posiedzenia Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej. W 2019 roku Komitet powołał grupę roboczą – tj. zespół ds. współpracy nauki i ekonomii społecznej.
- 2 spotkania Warmińsko-Mazurskiej Sieci Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej.
- Wizyta studyjna dla przedstawicieli regionu Umbria w Perugii w woj. warmińsko-mazurskim.
- W ramach projektu zorganizowano 5 wizyt studyjnych, w tym dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego do podmiotów ekonomii społecznej w woj. dolnośląskim, dla przedstawicieli uczelni wyższych oraz dla przedstawicieli klubów integracji społecznej do podmiotów ekonomii społecznej z województwa warmińsko-mazurskiego. Pod koniec czerwca odbył się wyjazd studyjny do Hiszpanii dla przedstawicieli środowiska ekonomii społecznej, w którym udział wzięło 18 osób. We wrześniu zorganizowano warsztaty wyjazdowe w ramach „Forum Inicjatyw Lokalnych – Przedsiębiorcza Polska Wschodnia. Ekonomia społeczna i solidarna na wschodzie kraju”.
- Doradztwo eksperckie (dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego) z zakresu zlecania zadań publicznych podmiotom ekonomii społecznej, tworzenia lokalnych programów rozwoju usług społecznych oraz stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.
- We wrześniu wydany został Biuletyn Ekonomia społeczna na Warmii i Mazurach w nakładzie 1000 szt.
- Na stronie internetowej Projektu www.es.warmia.mazury.pl na bieżąco umieszczane były informacje o spotkaniach/konferencjach organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w ramach realizacji projektu pozakonkursowego w obszarze ekonomii społecznej. W 2019 roku odnotowano 20 947 wejść na stronę, z czego 7 028 nowych użytkowników portalu.
- W czerwcu wydano publikację pt. „Atlas dobrych praktyk podmiotów ekonomii społecznej w turystyce Warmii i Mazur”.
- Wydano edukacyjną grę planszową „Ekonomia społeczna” w nakładzie 500 szt.

Ponadto w ramach realizacji Programu 4 Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (w Olsztynie, w Ełku, Nidzicy i Elblągu) świadczyły usługi animacyjne, inkubacyjne oraz wsparcie biznesowe.

E. Realizacja projektu „Kooperacja – efektywna i skuteczna”

W 2018 roku Samorząd Województwa przystąpił do realizacji partnerskiego projektu „Kooperacja – efektywna i skuteczna” dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach działania 2.5 Skuteczna pomoc społeczna Programu Edukacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Projekt realizowany jest przez 6 województw do końca marca 2021 roku.

Celem projektu jest wypracowanie i wdrożenie modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej a podmiotami innych polityk sektorowych na rzecz wsparcia osób/rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wartość projektu ogółem wynosi 11 977 479 zł, z czego województwo warmińsko-mazurskie otrzyma 1 219 915 zł. W województwie warmińsko-mazurskim projekt realizowany jest w pięciu gminach miejsko-wiejskich (Morąg, Miłomłyn, Korsze, Reszel oraz Pisz) z powiatu ostródzkiego, kętrzyńskiego oraz piskiego.

Wskaźniki osiągnięte w 2019 r.:

- na rzecz opracowania modelu kooperacji współpracę podjęło łącznie 97 różnych podmiotów z obszaru pomocy społecznej, ochrony zdrowia, kultury, edukacji, sportu, sądownictwa i innych, reprezentowanych przez 146 osób;
- kontynuowano prace w ramach Regionalnej Grupy Refleksyjnej, Powiatowych Grup Decydentów i Powiatowych Grup Refleksyjnych przekształconych w Partnerskie Zespoły Kooperacji (z powiatu kętrzyńskiego, piskiego oraz ostródzkiego);
- zorganizowano coaching grupowy dla pracowników socjalnych z gmin biorących udział w projekcie (dwa spotkania dla 15 pracowników socjalnych);
- zorganizowano coaching indywidualny dla pracowników socjalnych z gmin biorących udział w projekcie (30 godzin);
- rozpoczęto testowanie modelu kooperacji w ramach II kamienia milowego projektu;
- uczestnictwo pracowników ROPS w cyklu szkoleń pn. „Szkoła Animatora”, organizowanym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu;
- przeprowadzono spotkania warsztatowe z pracownikami socjalnymi Ośrodków pomocy społecznej.

Podjęmowane działania odpowiadają na potrzebę wzmocnienia rodziny, zwłaszcza rodziny dysfunkcyjnej w jej prawidłowym funkcjonowaniu.

3. REKOMENDACJE DOTYCZĄCE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM

Ocena zasobów pomocy społecznej została sporządzona m.in. w oparciu o dane z poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego oraz informacje dotyczące realizacji polityki społecznej na szczeblu wojewódzkim.

Diagnoza głównych problemów społecznych w województwie warmińsko-mazurskim oraz odpowiedź na potrzeby kadrowo-infrastrukturalne zawarte w Ocenie znajdują odzwierciedlenie w działaniach realizowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Należy podkreślić, że źródłem finansowania realizacji wielu ze sformułowanych poniżej rekomendacji może być m.in. program operacyjny województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027.

1. RYNEK PRACY

Rekomendacje:

- Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie zatrudnialności i podniesienie jakości życia w regionie, m.in. poprzez:
 - tworzenie warunków dla pozyskiwania inwestorów i realizowania inwestycji w regionie,
 - tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy oraz podejmowania aktywizacji zawodowej, które jednocześnie spowodują, że dochody z pracy będą wyższe niż zasiłki z pomocy społecznej,
 - reintegracja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych oraz ich rodzin (wszystkich członków rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem osób młodych),
 - powiązanie szkolnictwa i kierunków kształcenia zawodowego z potrzebami lokalnego rynku pracy oraz kształcenie w zawodach deficytowych,
 - kształtowanie postaw przedsiębiorczych i idei kształcenia ustawicznego wśród dzieci i młodzieży – na poziomie edukacji podstawowej i ponadpodstawowej,
 - świadomy wybór zawodu i kierunków kształcenia przez dzieci i młodzież z uwzględnieniem potrzeb lokalnego rynku pracy (w tym zawodów deficytowych) – korzystanie ze wsparcia doradcy zawodowego dostępnego w szkole podstawowej i ponadpodstawowej (w tym m.in. Młodzieżowe Biura Karier),
 - kształtowanie świadomości i wspieranie gotowości do przekwalifikowania się osoby bezrobotnej w sytuacji zachodzących zmian na rynku pracy,
 - wspieranie samozatrudnienia i prowadzenia działalności gospodarczej (w tym: w formie przedsiębiorstw społecznych lub innych podmiotów ekonomii społecznej),
 - rozwijanie form zatrudnienia subsydiowanego, tj.: prace społecznie użyteczne, roboty publiczne,
 - współpraca instytucji pomocy i integracji społecznej oraz instytucji rynku pracy w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób nieaktywnych w wieku produkcyjnym, długotrwale korzystających ze wsparcia pomocy społecznej,
 - rozwój specjalistycznego poradnictwa zawodowego.

- wprowadzanie elastycznych form zatrudnienia oraz powstawanie przedszkoli i żłobków ułatwiających podejmowanie rodzicom pracy zawodowej i godzenie pracy zawodowej z życiem rodzinnym,
- realizacja staży zawodowych,
- opracowywanie i realizowanie programów oraz projektów nastawionych na wyrównywanie szans edukacyjnych i zawodowych grup szczególnie narażonych na problem bezrobocia (osoby do 30 r.ż., osoby w wieku 50+, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, osoby z niepełnosprawnościami, kobiety pozostające poza rynkiem pracy ze względu na opiekę nad dziećmi),
- stosowanie zachęt dla młodych mieszkańców województwa do podejmowania pracy w regionie lub/i zakładania działalności gospodarczej,
- podejmowanie działań na rzecz zmiany postaw klientów pomocy społecznej, zwiększania ich aktywności oraz współuczestnictwa w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowych.

Do realizacji wyżej wymienionych działań wykorzystywano do tej pory środki będące w dyspozycji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. Proponuje się uwzględnienie powyższych rekomendacji podczas planowania alokacji środków w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027.

2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Rekomendacje:

- Należy rozwijać infrastrukturę mieszkaniową tj. zwiększać liczbę mieszkań chronionych i mieszkań socjalnych poprzez pozyskanie dodatkowych środków finansowych na rozwój infrastruktury mieszkaniowej np. poprzez udział gmin w konkursach ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
- Opracowanie programów tanich mieszkań dla młodych rodzin, mieszkań spółdzielczych oraz tanich mieszkań komunalnych budowanych na wynajem.
- Rozwój mieszkalnictwa socjalnego w ramach rządowego programu „Mieszkanie Plus”.
- Tworzenie świetlic wiejskich/środowiskowych z bogatą i z wysoką jakością oferty programowej.
- Rozwijanie infrastruktury ukierunkowanej na aktywizację i integrację seniorów, m.in. w formie dziennych domów pomocy, klubów i świetlic.

3. OPIEKA NAD DZIEĆMI W WIEKU DO LAT 3 ORAZ W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

Rekomendacje:

- Powstawanie nowych żłobków (w tym oddziałów żłobkowych w przedszkolach i klubów dziecięcych), zarówno publicznych, jak i prywatnych.
- Zwiększenie liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach m.in. przy wykorzystywaniu środków w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027.
- Wspieranie powstawania żłobków i przedszkoli przyzakładowych oraz uczelnianych, z wykorzystywaniem środków w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027.
- Aktywowanie dopłat samorządu do żłobków i przedszkoli prywatnych.

- Rozwój i szeroka promocja instytucji dziennego opiekuna (również w kontekście tworzenia nowych miejsc pracy).
- Rozwój infrastruktury w oparciu o partnerstwo publiczno-prywatne lub wykorzystanie możliwości poszerzenia infrastruktury w ramach środków programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027.
- Rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 z wykorzystaniem rządowego programu „Maluch+”.

4. **WSPIERANIE RODZINY**

Rekomendacje:

- Realizowanie działań z zakresu polityki prorodzinnej, zarówno na poziomie lokalnym, regionalnym oraz ogólnokrajowym np.:
 - karta dużej rodziny,
 - angażowanie pracodawców w działania prorodzinne,
 - korzystne regulacje prawne dla zakładających rodziny,
 - rozwój form samopomocy rodzicielskiej i międzypokoleniowej, jak warsztaty samokształceniowe dla rodziców,
 - wyróżnianie pracodawców przyjaznych rodzicom, którzy stworzyli przykładowe punkty opieki dla dzieci.
- W ramach kompleksowego wsparcia rodzin wieloproblemowych, proponuje się podjęcie następujących działań m.in. ze środków w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027:
 - tworzenie i rozwijanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci, w tym świetlic socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży, jak również pracy podwórkowej,
 - dalszy rozwój i poprawę dostępności do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego,
 - realizację programów i projektów integrujących rodziny oraz wzmacniających więzi między poszczególnymi jej członkami,
 - wzmocnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny oraz tworzenie interdyscyplinarnych zespołów mających na celu kompleksowe podejście do wspierania i rozwiązywania problemów w rodzinach dysfunkcyjnych,
 - rozwijanie i wzmacnianie roli asystentów rodziny i rodzin wspierających, jako efektywnej formy pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi lub znajdującymi się w kryzysie. Jest to sposób na zwiększenie efektywności pomocy poprzez pracę w środowisku, jak również na obniżenie kosztów związanych z organizacją opieki zastępczej, w tym potencjalnego umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
- Dalsze aktywne pozyskiwanie środków na zatrudnienie asystenta rodziny poprzez udział gmin w konkursie MRPiPS w ramach Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
- Tworzenie Centrów wspierania rodzin z szeroką ofertą usług, Ośrodków Interwencji Kryzysowej.
- Tworzenie Centrów Usług Społecznych, których celem będzie ułatwienie świadczenia usług dostosowanych do potrzeb lokalnych społeczności.

5. **PIECZA ZASTĘPCZA**

Rekomendacje:

- Promowanie zawodowych rodzin zastępczych i zabezpieczanie na ten cel odpowiednich środków finansowych w budżecie samorządów.
- Zwiększanie nakładów na szkolenia dla rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka i kandydatów na rodziny adopcyjne.
- Rozwijanie specjalistycznego poradnictwa dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą.
- Rozwijanie współpracy instytucjonalnej w obszarze pieczy zastępczej.
- Prowadzenie lokalnych i regionalnych kampanii społecznych informujących i promujących ideę rodzicielstwa zastępczego.
- Upowszechnianie w systemie pieczy zastępczej rodzin pomocowych.
- Rozbudowa kadry powiatowych centów pomocy społecznej. Konieczne staje się zatrudnienie pedagoga i terapeuty rodzinnego oraz doraźne zatrudnianie różnego rodzaju specjalistów, jak na przykład seksuologa, logopedy czy psychiatry.
- Pomoc dla usamodzielnianych wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych, np. rozwój mieszkalnictwa chronionego, upowszechnienie edukacji ekonomicznej.
- Zatrudnianie i rozwijanie form pracy asystentów rodziny w celu umożliwienia powrotu dzieci z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej oraz zapobieganie odbieraniu dzieci z rodzin do pieczy zastępczej.
- Zwiększenie dostępności wielokierunkowych usług społecznych rodzinom i osobom pełniącym funkcję rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz dzieciom żyjącym w tych rodzinach.
- Wsparcie dzieci w rozwoju kompetencji i aktywności społeczno-zawodowej.
- Wzrost liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
- Rozwój usług organizacji czasu wolnego.

6. **OSOBY KORZYSTAJĄCE Z POMOCY I WSPARCIA**

Rekomendacje:

- Umacnianie i zwiększanie efektywności działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej np. poprzez standaryzację usług, wzmacnianie i profesjonalizację kadry, stosowanie innowacyjnych rozwiązań i narzędzi wspierających podopiecznych pomocy społecznej.
- Prowadzenie aktywnej integracji adresowanej do klientów pomocy społecznej z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej. Należy również podejmować działania na rzecz zmiany postaw klientów, zwiększania ich aktywności oraz współuczestnictwa w rozwiązywaniu ich trudnych sytuacji życiowych m.in. ze środków programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027.
- Wzrost aktywności gmin i powiatów w realizacji projektów z zakresu aktywnej integracji zwłaszcza w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027.
- Rozwój usług adekwatnych do potrzeb osób długotrwale bezrobotnych, w szczególności: świadczonych w klubach integracji społecznej, centrach integracji społecznej oraz

w spółdzielniach socjalnych, m.in. środków programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027.

- Utrzymanie i wzmocnienie działań aktywizująco-wspierających, kierowanych do całych rodzin korzystających z pomocy społecznej, szczególnie przez rozwój pracy socjalnej, usług społecznych i działań profilaktycznych zapobiegającym występowaniu problemów społecznych, m.in. w środków programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027.
- Uwzględnienie w nowej perspektywie finansowej na lata 2021-2027 rozwoju usług kierowanych do osób długotrwale bezrobotnych, ale również działań wzmacniających reintegracje społeczno-zawodową całych rodzin osób długotrwale pozostających poza rynkiem pracy.
- Wymiany informacji i doświadczeń pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi w obszarze pomocy społecznej i aktywnej integracji w regionie, w tym poprzez wymianę dobrych praktyk.
- Wdrażanie w jednostkach pomocy i integracji społecznej oraz innych instytucjach, placówkach i organizacjach Modelu Kooperacji, czyli współpracy międzyinstytucjonalnej podmiotów z różnych sektorów polityki społecznej na rzecz wsparcia jednostki i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej.
- Efektywne gospodarowanie żywnością, np. poprzez usługi Banków Żywności.
- Rozwój systemu wsparcia osób bezdomnych.

7. DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA ORAZ NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Rekomendacje:

- Zaleca się tworzenie większej liczby ośrodków wsparcia dziennego i mieszkań chronionych/wspomaganych, dla osób, które są na tyle samodzielne, aby funkcjonować przy umiarkowanym wsparciu i nie są obłożnie chore. Plusem powyższych rozwiązań są ich koszty relatywnie niższe niż opieka w domach pomocy społecznej.
- Tworzenie mieszkań chronionych/wspomaganych wolnych od barier architektonicznych, wyposażonych w różnego rodzaju udogodnienia techniczne, czujniki itp., zastępujących pobyt w placówce całodobowej, przy jednoczesnym stworzeniu warunków do samodzielnego funkcjonowania i integracji z lokalną społecznością.
- Z uwagi na znaczne obciążenie opiekunów osób niesamodzielnych należy propagować tworzenie instytucji opieki „wytchnieniowej” (takich jak Dom Krótkiego Pobytu).
- Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnością – poprzez zapewnienie dostępu do szkoleń, staży i pośrednictwa pracy, doradztwa zawodowego, a także wsparcia psychologicznego niwelującego negatywną postawę wobec pracy jako wartości.
- Rozwój usług społecznych na rzecz rodzin w trudnej sytuacji życiowej z powodu niepełnosprawności ich członków, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w zakresie poradnictwa specjalistycznego (prawnego, psychologicznego i rodzinnego).
- Realizacja kompleksowych form wsparcia na rzecz osób z niepełnosprawnościami (w tym dzieci i młodzieży), dostosowanych do indywidualnych potrzeb i możliwości zarówno w zakresie aktywizacji społecznej, jak i zawodowej, w tym rozwijanie usług asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami oraz usług opiekuńczych dla osób starszych i niesamodzielnych w miejscu zamieszkania tych osób lub w dziennych ośrodkach wsparcia czy placówkach całodobowych.

8. KONTRAKTY SOCJALNE

Rekomendacja:

- Wykorzystywanie w większym stopniu dostępnych narzędzi pracy socjalnej, tj. m.in. kontraktu socjalnego podpisywanego z osobą korzystającą z pomocy.
- Umacnianie roli kontraktu socjalnego jako głównego narzędzia motywującego do podjęcia działań w celu poprawy sytuacji społeczno-ekonomicznej.

9. WSPARCIE OSÓB STARSZYCH

Rekomendacje:

- Deinstytucjonalizacja usług społecznych na rzecz osób starszych m.in. poprzez:
 1. organizowanie opieki środowiskowej nad osobami starszymi w miejscu ich zamieszkania, z wykorzystaniem środków w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027:
 - zatrudnienie wykwalifikowanych opiekunek,
 - angażowanie pomocy sąsiedzkiej,
 - aktywizowanie środowiska lokalnego,
 - wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w usługach opiekuńczych np. teleopieki, systemów przywoławczych, telemedycyny,
 - rozwijanie usług społecznych na rzecz osób starszych, w tym z zakresu rehabilitacji oraz specjalistycznego poradnictwa,
 - tworzenie mieszkań chronionych dla osób starszych,
 - tworzenie placówek wsparcia dziennego na rzecz osób starszych (m.in.: Kluby Seniora, Gospodarstwa opiekuńcze, Dzielne domy pobytu),
 - opiekę wytchnieniową,
 - usługi asystenta osoby starszej,
 - tworzenie Lokalnych domów pomocy społecznej i Rodzinnych domów pomocy.
 2. Doskonalenie i rozwijanie opieki nad seniorem w formie usług opiekuńczych w środowisku, jako formy bardziej przyjaznej dla osoby starszej i oszczędniejszej dla budżetu.
- Podjęcie działań zmierzających do zapewnienia wykwalifikowanej kadry celem zapewnienia usług na wysokim poziomie (m.in. w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027).
- Doskonalenie i rozwijanie wysokiej jakości usług specjalistycznych w miejscu zamieszkania, (rehabilitacja, opieka medyczna, opieka paliatywna, kontakt ze środowiskiem lokalnym),
- Podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia opieki zdrowotnej osobom starszym, tj.: zwiększenie miejsc w zakładach opiekuńczo-leczniczych oraz utworzenie oddziałów oraz poradni geriatrycznych.
- Edukacja członków rodziny w zakresie podstawowej opieki pielęgniarstwa nad osobą starszą/ z niepełnosprawnościami z wykorzystaniem różnego rodzaju aplikacji i e-learningu.
- Realizowanie różnorodnych form aktywności społecznej, zawodowej, kulturalnej, sportowej osób starszych i innych (np. kluby seniora, Uniwersytety III Wieku).
- Powoływanie gminnych rad seniorów.

- Tworzenie programów na rzecz osób starszych, związanych z utrzymaniem samodzielności i aktywności, a także z wykorzystaniem ich potencjału życiowego.
- Uruchamianie w regionie za pośrednictwem szkół wyższych specjalizacji pedagogicznych ukierunkowanych na pracę z osobami dorosłymi oraz starszymi, zaś poprzez studia podyplomowe – ukierunkowanie umiejętności i kompetencji osób pracujących w zawodach medycznych i okołomedycznych na pracę z osobami starszymi.
- Poszerzanie działań służących aktywizacji – społecznej, zdrowotnej, edukacyjnej – osób marginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, m.in. w oparciu o projekty dofinansowywane z UE oraz przez MRPiPS.
- Inspirowanie samorządów do opracowania programów na rzecz osób starszych w każdym powiecie i gminie.
- Kształtowanie przestrzeni publicznej przyjaznej osobom starszym i z niepełnosprawnościami.

W związku z wystąpieniem w 2020 roku stanu epidemicznego związanego z wirusem SARS-CoV-2 w grupie ryzyka zakażenia są osoby starsze, przewlekle chore, z niepełnosprawnościami, wymagające stałej opieki. Najbardziej zagrożeni są w szczególności podopieczni DPS, skupieni w dużych, zamkniętych środowiskach a także ich opiekunowie.

Rekomendacje:

- Objęcie szczególną opieką pracowników i pensjonariuszy DPS poprzez pomoc im w zapewnieniu bezpieczeństwa i higieny dofinansowując zakup środków ochrony osobistej, wyposażenia itp. związanych z zapobieganiem epidemii COVID-19.
- Zatrudnianie (lub zlecanie zadań) dodatkowych osób do pracy w DPS w celu zapewnienia jak najlepszej opieki pensjonariuszom oraz możliwości pracy rotacyjnej umożliwiającej jak najmniejszy kontakt poszczególnych grup pracowników między sobą.

10. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Rekomendacje:

- Kształcenie i rozwój zawodowy pracowników DPS, w tym osób bezpośrednio świadczących mieszkańcom usługi opiekuńcze i wspomagające poprzez umożliwienie dostępu do szkoleń, warsztatów, konferencji, dobrych praktyk.
- Zwiększanie wynagrodzeń pracowników DPS poprzez dofinansowanie dodatków, umożliwienie awansu zawodowego, podwyższania kwalifikacji.

11. ŚRODOWISKOWE DOME SAMOPOMOCY

Rekomendacje:

- Wskazane jest zwiększenie liczby ŚDS, szczególnie na terenach tych powiatów, gdzie występują w niewystarczającej liczbie.
- Poszerzenie środowiskowego systemu wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez tworzenie lokalnych klubów samopomocy oraz utworzenie dodatkowych miejsc w środowiskowych domach samopomocy, szczególnie całodobowego pobytu, np. poprzez zlecanie tych zadań w drodze otwartych konkursów ofert organizacjom pozarządowym.
- Wsparcie środowiskowego dzieci z różnego rodzaju niepełnosprawnościami i ich rodziców (opiekunów) oraz osób z autyzmem po 24 roku życia.

12. DZIENNE DOMY POMOCY

Rekomendacje:

- Bieżące monitorowanie zapotrzebowania na powstawanie i funkcjonowanie DDP.
- Podjęcie działań zmierzających do powstania w każdej gminie co najmniej 1 dziennego domu pomocy lub stałe zwiększanie ich liczby w gminach już posiadających te placówki, wg zdiagnozowanych potrzeb.
- Zwiększenie wysokości środków finansowych w gminnych budżetach na powstawanie dziennych domów pomocy.
- Rozbudowa systemu opieki środowiskowej skierowanej do osób starszych i ich rodzin w celu podwyższenia komfortu życia oraz przedłużenia możliwości przebywania dłużej w ich środowisku (większa efektywność tego typu wsparcia oraz obniżenie kosztów, które wiązałyby się z umieszczaniem seniorów w placówkach całodobowych).
- Ubieganie się przez samorządy o dotacje w ramach Programu Rządowego „Senior+”.
- Tworzenie w gminach dziennych domów opieki medycznej wspierających przede wszystkim osoby starsze w procesie powrotu do samodzielności po okresie pobytu w szpitalu (m.in. w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027).

13. MIESZKANIA CHRONIONE

Rekomendacje:

- Dalszy rozwój mieszkań chronionych w województwie dla różnych grup odbiorców (w szczególności dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze, osób z niepełnosprawnościami i osób starszych) oraz zabezpieczenie zwiększonych środków finansowych na ich utrzymanie i prowadzenie (m.in. w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027).

14. PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ

Rekomendacje:

- Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w szczególności przedsiębiorstw społecznych oraz podmiotów reintegracji typu KIS, CIS, WTZ, ZAZ w celu stworzenia i zwiększenia liczby miejsc pracy dla osób wykluczonych społecznie (m.in. ze środków w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027).
- Wspieranie samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, w tym z funduszy Unii Europejskiej (ze środków w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027), na rozwój i modernizację infrastruktury instytucjonalnej.
- Podejmowanie działań promocyjnych związanych z rozwojem podmiotów ekonomii społecznej (m.in. spółdzielni socjalnych) (m.in. ze środków w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027).
- Wzmocnienie współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i instytucji rynku pracy w celu podejmowania działań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy, w tym w podmiotach ekonomii społecznej i przedsiębiorstwach społecznych w celu aktywizacji osób bezrobotnych i umożliwienia powrotu na rynek pracy, m.in. w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027.

- Obejmowanie wsparciem osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych w ZAZ-ach chcących podjąć zatrudnienie na otwartym rynku pracy. Wspieranie rozwoju ZAZ-ów i WTZ-ów sprzyja aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami (m.in. w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027).
- Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie liczby miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami oraz realizowanie szkoleń i kursów dla osób z niepełnosprawnościami chcących podnieść swoje kwalifikacje zawodowe lub chcących się przekwalifikować zawodowo (m.in. w ramach programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027).

15. KADRA JEDNOSTKI ORGANIZACYJNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ

Rekomendacje:

- Zwiększenie środków przez samorzady lokalne na sfinansowanie i zwiększenie zatrudnienia pracowników socjalnych w celu spełnienia przez jednostki wymogów ustawowych.

Ponadto, od kilku lat wśród uwag indywidualnych zgłaszanych przez poszczególne jednostki organizacyjne znajduje się: niedobór pracowników w jednostkach, w tym niedobór asystentów rodziny, niskie wynagrodzenie, niewystarczające zatrudnienie specjalistycznej kadry, zatrudnianie pracowników na część etatu lub na umowę zlecenie, co utrudnia dostęp do nich.

Rekomendacje:

- Zwiększanie zatrudnienia pracowników socjalnych a także specjalistycznej kadry: prawników, psychologów, pedagogów, doradców zawodowych, mediatorów, asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
- Zwiększanie zatrudnienia asystentów rodziny, np. w ramach projektów.
- Systematyczne zwiększanie wynagrodzenia kadry poprzez dofinansowanie dodatków, umożliwienie awansu zawodowego, podwyższania kwalifikacji.
- Kształcenie i doszkalanie kadry zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami.
- Promowanie studiów na kierunkach przygotowujących do pracy na stanowisku pracownika socjalnego oraz zachęcanie studentów do podjęcia pracy na tym stanowisku.

16. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI – ZADANIA ZLECONE W OBSZARZE POMOCY I WSPARCIA

Rekomendacje:

- Podejmowanie działań w partnerstwie lokalnym i dążenie do zwiększania liczby umów na realizację zadań w obszarze pomocy społecznej zleczanych organizacjom pozarządowym.
- Promowanie wśród samorządów terytorialnych współpracy z III sektorem np. poprzez organizowanie cyklicznych spotkań przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi, mających na celu wypracowanie płaszczyzny stałej współpracy.
- Zachęcanie organizacji pozarządowych do inicjowania współpracy z samorządami lokalnymi (tzw. „inicjatywy oddolne”).
- Pobudzanie aktywności społecznej i obywatelskiej, szczególnie w gminach wiejskich, w których brakuje podmiotów trzeciego sektora.
- Promowanie i budowanie wolontariatu w społeczności lokalnej, w tym wolontariatu seniorów.

- Wymiana informacji o podejmowanych działaniach pomiędzy JST, NGO a społecznością lokalną.
- Wspieranie JST w kontynuowaniu organizacji prac społecznie użytecznych.
- Budowanie partnerskich relacji pomiędzy samorządami i organizacjami pozarządowymi, w szczególności poprzez zlecenie podmiotom niepublicznym prowadzenia placówek pomocy społecznej, organizacje i prowadzenie świetlic środowiskowych;
- Promowanie organizacji pozarządowych działających w szczególności na rzecz osób starszych poprzez zlecenie przez samorzady zadań w tym obszarze oraz dofinansowanie i organizowanie działań zmierzających do profesjonalizacji i specjalizacji organizacji w tym zakresie.

Spis map, tabel i wykresów

Spis map

Mapa 1. Podział administracyjny województwa warmińsko-mazurskiego w 2019 roku.....	7
Mapa 2. Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r. wg powiatów.....	9
Mapa 3. Liczba mieszkań komunalnych w zasobach gmin województwa warmińsko-mazurskiego w 2019 r.	11
Mapa 4. Liczba mieszkań socjalnych w gminach województwa warmińsko-mazurskiego w 2019 roku.....	12
Mapa 5. Liczba osób objęta pomocą w formie usług opiekuńczych w gminach województwa warmińsko- mazurskiego w 2019 r.	18
Mapa 6. Domy Pomocy Społecznej funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2019 r.....	28
Mapa 7. Gminne i ponadgminne środowiskowe domy samopomocy funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2019 r.	29
Mapa 8. Dienne domy pomocy funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2019 r.	30
Mapa 9. Instytucje świadczące usługi na rzecz osób bezdomnych w województwie warmińsko-mazurskim według stanu na 31 grudnia 2019 r.....	31
Mapa 10. Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2019 r.	32
Mapa 11. Centra integracji społecznej wpisane do rejestru Wojewody Warmińsko-Mazurskiego wg stanu na 31 grudnia 2019 r.	33
Mapa 12. Kluby Integracji Społecznej funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2019 r.....	34
Mapa 13. Zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zajęciowej funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r.	35
Mapa 14. Realizacja wymogu ustawowego zatrudniania przez ośrodek pomocy społecznej pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących w stosunku jeden pracownik socjalny na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.....	39
Mapa 15. Realizacja wymogu ustawowego zatrudniania przez ośrodek pomocy społecznej przynajmniej trzech pracowników socjalnych	40
Mapa 16. Wysokość środków finansowych na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej wydatkowane przez JST w 2019 roku w województwie warmińsko-mazurskim	43

Spis tabel

Tabela 1. Udział procentowy poszczególnych grup społecznych w ogólnej liczbie bezrobotnych województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2018-2019.....	9
Tabela 2. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną.....	14
Tabela 3. Gmina - zadania ośrodków pomocy społecznej (w całym okresie sprawozdawczym)	20
Tabela 4. Powiat – zadania powiatowych centrów pomocy społecznej (w całym okresie sprawozdawczym)	24
Tabela 5. Rodzaje przyznanych świadczeń opiekuńczych w latach 2018-2019	26
Tabela 6. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia prowadzone przez powiat/gminę lub na zlecenie powiatu/gminy.....	35
Tabela 7. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	37

Tabela 8. Wydatki gmin i powiatów województwa warmińsko-mazurskiego (poniesione i planowane) na zadania z zakresu polityki społecznej w latach 2018-2020 w zł	41
Tabela 9. Projekty współfinansowane ze środków unijnych.....	44
Tabela 10. Informacja nt. podmiotów z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, które uzyskały dofinansowanie w ramach konkursów ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019 roku.....	45
Tabela 11. Informacja nt. podmiotów z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, które uzyskały dofinansowanie w ramach programów Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019 roku.....	46
Tabela 12. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia	48
Tabela 13. Liczba przysposobionych dzieci w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r. w podziale na wiek, płeć oraz miejsce pobytu przed przysposobieniem.....	52
Tabela 14. Działania merytoryczne Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie w 2019 roku.....	53

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2018 r.	8
Wykres 2. Udział procentowy wybranych grup wiekowych w ogólnej liczbie bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2018-2019.....	10
Wykres 3. Typy rodzin objętych pomocą społeczną.....	15
Wykres 4. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano decyzją świadczenie w 2017, 2018 i 2019 roku bez względu na rodzaj finansowania (zarówno w ramach zadań własnych i zleconych) z podziałem na powody*	16
Wykres 5. Liczba rodzin, którym przyznano decyzją świadczenie w 2017, 2018 i 2019 roku bez względu na rodzaj finansowania (zarówno w ramach zadań własnych i zleconych) z podziałem na powody*	17
Wykres 6. Liczba osób objętych kontraktem socjalnym w latach 2018, 2019 wraz z prognozą na 2020 rok .	19
Wykres 7. Liczba rodzin zastępczych w województwie warmińsko-mazurskim	22
Wykres 8. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w województwie warmińsko-mazurskim	22
Wykres 9. Struktura zatrudnienia w pomocy społecznej	38